

Vzw Bas!
Stenen-Kruisstraat 85
1060 Brussel

Jaarverslag

2008

Voorwoord

Beste,

Voor jullie ligt het allerlaatste jaarverslag van de werking van de vzw Bas!.

Alleen indien je het laatste jaar niet in Belgenland vertoefde mag de bovenstaande zin je met enige verstomming slaan.

Ondertussen zijn we april 2009 en is de fusie met de vzw Oikoten sedert meer dan 3 maand en feit. Bas! bestaat nog even in vereffening, of uit gewoonte of vergeetachtigheid – of trots - in naam. Alba – de naam van de nieuwe vzw – krijgen we al wat gemakkelijker over de lippen. Een opkomende zon ziet niemand ongaarne tegemoet.

2008 ! dus als het jaar waarin ieder binne zijn mogelijkheden meewerkte en dacht aan de fusie

Aan de activiteiten van de vzw Bas! verandert echter niets. Deze worden gewoon overgenomen. Gambas, het Bemiddelingsburo en Actief worden autonome deelwerkingen binen het groter geheel van Alba.

Ook voor onze cliënten – blijft me toch een te afstandelijk woord - verandert niets. Opzet en organisatie van en begeleiding bij herstellbemiddeling, Hergo en diverse alternatieve gerechtelijke maatregelen blijven in 2009 aangeboden worden zoals in 2008; opnieuw een jaar van bestendinging en verandering.

Gambas bleef zichzelf vernieuwen en bevestigen.

Het bemiddelingsburo bleef zichzelf bevestigen en vernieuwen

...en we werden niet plotseling nog actiever, maar ACTIEF stond er wel voor een experimenteel individueel begeleidingsproject in de vrije tijd van jongeren in het Brusselse.

We laten je er verder in dit verslag kennis mee maken.

We willen in dit voorwoord ook het feit benadrukken dat we binnen de nieuwe regelgeving vragende partij zijn om een onderdeel van het BASTA-project door de overheid erkend te

weten als een leerproject op maat van 40u. Dit jaarverslag wenst hiervoor voldoende aanvraag en motivatie te zijn.

Een eerste inhoudstabel laat je alvast toe om wat vlugger over te gaan naar wat je onder ogen wil krijgen.

Vooraleer julie los te laten, nog even dit : dit Jaarverslag werd door een veelheid aan begeleiders en bemiddelaars geschreven. De eenheid werd verrijkt met een steeds groter wordende diversiteit. Tegelijkertijd komen het Bemiddelingsburo en Gambas er nog sterker als meer autonome entiteiten naar voor. Aldus toont dit jaarverslag ons ook de situatie op het terrein.

Hoe we dit gegeven wensen te zien evolueren binnen een door de overheid meer dan vroeger met normen bekleed kader van HCA zal in de toekomst één van onze Alba-uitdagingen worden.

We hopen te kunnen boeien.

Team en Raad van Bestuur van de vzw Bas!

Inhoudstafel

Voorwoord	2
Inhoudstafel	4
1. Het bemiddelingsburo in 2008	5
Inleidend	5
1.1. Cijfers en korte analyse	6
1.2. Herstelgericht groepsoverleg of HERGO	22
1.3. Bemiddelen in zware dossiers	26
1.4. Een overzeese blik op oneindig	39
1.5. Vereffening opgenomen door de bemiddelaar. Que?	44
1.6. Uitdagingen van de Brusselse context	47
1.7. Rechtswaarborgen voor dader en slachtoffer	55
1.8. Algemeen besluit	58
2. Gambas in 2008	59
Inleidend	59
2.1. De gemeenschapsdienst	60
2.2. Het leerproject op maat	69
2.3. Het drugsleerproject	73
2.4. Het leerproject 'slachtoffer in beeld'	80
2.5. Het leerproject Rots en Water	83
2.6. Het leerproject seksueel grensoverschrijdend gedrag (SGG)	98
2.7. Het BASTA-project	106
2.8. Besluitend	117
3. ACTIEF	119
4. En nu met de Albanezen de zee in	125

1. het Bemiddelingsburo in 2008

Inleiding

2008... zoals reeds gezegd ook voor het bemiddelingsburo een jaar van bestendiging en vernieuwing. Het aanbod van herstelbemiddeling blijft zich situeren binnen een positieve trend.

In dit jaarverslag staan we vooreerst stil bij de cijfers van 2008. In een volgend hoofdstuk bekijken we het aanbod van Herstel Gericht Groepsoverleg (HERGO). We geven ruimere aandacht aan het bemiddelen in 'zware dossiers'.

Riet, onze collega verlegde haar grenzen naar het verre Chili. We laten jullie even meeproeven van haar bevindingen en Maarten breidt er nog een stuk aan vast rond het vereffeningswerk door jongeren verricht.

In een laatste deel staan we even stil bij enkele uitdagingen van vandaag die omwille van hun opvallend karakter voor ons ook uitdagingen van morgen zijn..

1.1 Cijfers en korte analyse

Via het Registratiesysteem van OSBJ (Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg) voeren we de cijfers/bemiddelingsdossiers in. Het programma laat ons toe alles in gestructureerde tabellen op te vragen, alsook een duidelijk overzicht van de dossiers en cijfers van een jaar te krijgen.

Voor een overzicht van het bemiddelingsjaar 2008 bekijken we enkele van deze tabellen van wat dichterbij en proberen we er opvallende verschillen tov. vorige jaren in te onderscheiden. Het blijven cijfers, die voor interpretatie vatbaar zijn. We zijn dus voorzichtig in het trekken van conclusies.

Aantal dossiers, daders, slachtoffers en interacties

We spreken van 'een dossier' (cluster) wanneer we rond een bepaald feit bemiddelen. Hier zijn meerdere jongeren of slachtoffers bij betrokken.

Onze dossiers worden via het Parket of de Sociale Dienst van de Jeugdrechtbank aan het Bemiddelingsburo overgemaakt, met de vraag een aanbod van herstellbemiddeling te doen bij de betrokken partijen.

Dit zijn echter niet de exclusieve mogelijkheden. Soms contacteren we jongeren op 'vrijwillige' (zonder gerechtelijk mandaat) basis. Dit gebeurt soms in zogenaamde 'clusterdossiers', waarbij er jongeren uit een ander arrondissement betrokken zijn.

We hebben de afspraak om via de bemiddeldingsdienst uit het arrondissement van de betrokken jongere het mandaat tot bemiddeling aan te vragen. Deze bemiddelaars vragen een mandaat tot bemiddelen aan de bevoegde parketmagistraat of jeugdrechter. Indien het mandaat niet gegeven wordt, maar het slachtoffer wil bijvoorbeeld wel dat de jongere mee betrokken wordt, doen we een 'vrijwillig' (dus zonder mandaat) aanbod tot bemiddeling aan de jongere. Onze ervaringen hiermee zijn overwegend positief.

Enzelfde manier van werken hebben we in gezamenlijke dossiers met de franstalige diensten. Omtrent de samenwerking met de 4 franstalige bemiddelingsdiensten in Brussel lees je elders in het jaarverslag meer.

Aangezien herstelbemiddeling meer en meer bekend raakt bij een breder publiek, gebeurt het ook dat mensen zelf of via andere instanties, initiatief nemen om een herstelbemiddeling aan te vragen. In 2008 was er bijvoorbeeld 1 dossier dat opgestart werd op vraag van de dienst Slachtofferhulp. Het slachtoffer was een oud vrouwtje die op een gewelddadige manier van haar handtas werd beroofd.

Zij wilde haar 'agressor' wel ontmoeten en hem enkele vragen stellen. Het aanbod tot bemiddeling werd gedaan en deze mondde uit in een direct gesprek tussen de betrokkenen.

In onderstaande tabel krijgen we een overzicht van het aantal dossiers, daders, slachtoffers en interacties van 2008. Het gaat hier om de dossiers op Parket- en Jeugdrechtbank. Het HERGO-relaas van 2008 wordt apart besproken en is niet opgenomen in deze tabellen.

Tabel 1: Aantal dossiers, daders, slachtoffers en interacties in 2007

	Dossiers			Daders			Slachtoffers			Interacties		
	Afgesloten	Lopende	Totaal	Afgesloten	Lopende	Totaal	Afgesloten	Lopende	Totaal	Afgesloten	Lopende	Totaal
Gestart voor 01/01/2007	58	7	65	132	13	145	101	37	138	185	76	261
Gestart tussen 01/01/2007 tem 31/12/2007	55	63	118	100	169	269	88	137	225	159	300	459
Totaal	113	70	183	232	182	414	189	174	363	344	376	720

Tabel 2: Aantal dossiers, daders, slachtoffers en interacties in 2008

	Dossiers			Daders			Slachtoffers			Interacties		
	Afgesloten	Lopende	Totaal	Afgesloten	Lopende	Totaal	Afgesloten	Lopende	Totaal	Afgesloten	Lopende	Totaal
Gestart voor 01/01/2008	49	27	76	112	77	189	83	108	191	168	234	402
Gestart tussen 01/01/2008 tem 31/12/2008	73	88	161	147	164	311	101	177	278	213	276	489
Totaal	122	115	237	259	241	500	184	285	469	381	510	891

We stellen vast dat het aantal dossiers doorverwezen naar het Bemiddelingsburo, blijft stijgen. Kwamen er in 2007 nog zo'n 28 dossiers bij, zitten we voor 2008 op 43 extra dossiers (op een totaal aantal dossiers van 161 komt dit neer op een stijging met meer dan 25%).

We kunnen stellen dat het aanbod van 'herstelbemiddeling minderjarigen' op het Parket van Brussel als een volwaardig – doch niet lineair of automatisch – aspect van het Jeugdrecht aanzien wordt, zoals het ook de bedoeling was toen de nieuwe jeugdwet van kracht ging, g. Hierbij werd de nadruk gelegd op de responsabilisering van jongeren (en hun ouders/omgeving) en zorg voor de slachtoffers.

Het feit dat door het Parket van Brussel herstelbemiddeling als een alternatief voor vordering voor Jeugdrechtbank wordt aanzien (in andere arrondissementen is het een alternatief voor seponering) heeft wellicht een invloed op de aard van de feiten, die doorgestuurd worden. Wij beschouwen deze feiten als ernstig tot zwaar.

We merken ook een grote stijging in het aantal nog lopende dossiers. Wanneer we in 2007 met nog 7 lopende dossiers zaten, hadden we er aan het begin van 2008 27.

Een mogelijke verklaring hiervoor kan het toenemend aantal pos-situaties (problematische opvoedingssituaties) zijn. Bij deze (kansarmere) jongeren en gezinnen kunnen afbetalingsplannen over een langere periode lopen.

Verder merken we ook een toenemend aantal 'zwaardere feiten' en dossiers waarin familiale verzekeringen worden ingeschakeld om een eventuele financiële tussenkomst te doen.

Uit ervaring weten we dat de samenwerking met verzekeringsmaatschappijen een zware rem op de bemiddelingsprocedure kan zetten. We zien dat dit probleem zich voornamelijk stelt bij de dossierinzage. Het is geen uitzondering dat een verzekering pas een jaar na opstart een dossierinzage krijgt of doet. Het wachten op een beslissing voor een eventuele tussenkomst duurt soms heel lang.

Het hoeft geen uitleg dat dit een bron van frustratie is, niet alleen voor de bemiddelaar, maar ook voor de betrokken partijen. Slachtoffers moeten soms heel lang wachten op een

financiële vergoeding terwijl het dossier ook als een schaduw over jongeren en ouders, die graag willen meewerken met de bemiddeling, blijft hangen omdat er geen, of zeer trage, stappen in genomen worden. De geest van slachtoffer-daderbemiddeling verliest hierdoor zijn doel.

Concreet gaat het om het feit dat sommige verzekeringsmaatschappijen voet bij stuk houden omtrent het inkijken van een strafdossier. Zij doen dit enkel wanneer het strafdossier vanuit het Parket van Brussel naar hen opgestuurd wordt (tegen betaling). Het Parket van Brussel stuurt echter enkel het dossier op wanneer dit werd afgesloten op het Parket, dus ook na het afsluiten van de herstellbemiddeling. Dit alles maakt dat het dossier stil valt. Deze materie mondt vaak uit in moeilijke discussies.

... een reflectie over familiale verzekeringen en regres (de verzekeringsmaatschappij die geld terug vordert bij een jongere wanneer hij 18 jaar is)

Bemiddelaar zijn, ikzelf vind dit persoonlijk een heel mooie, leuke en vooral uitdagende bezigheid. Uitdagend in zekere zin, maar iets minder leuk, is het hele verzekeringsaspect dat hierbij komt kijken. In het begin (neem maar gerust het hele eerste jaar dat ik hier werkte) zorgde dit voor een hele wirwar in mijn hoofd en termen als persoonlijke/burgerlijke aansprakelijkheid en leeftijd des ondersheids bezorgden me een spontane zweetaanval. Als beginnende bemiddelaar volgde ik reeds de theoretische uiteenzetting rond verzekering in de osbj cursus. Het duurde echter tot mijn tweede aanwezigheid op de gelijkaardige cursus een jaar later, dat mijnen euro tegen de grond kletterde. Eindelijk! Toch werd er door deze cursus ook een, door ons gedachte zekerheid, aan diggelen geslagen..

Het regresrecht van verzekeringen kan vaak voor heel wat onzekerheid zorgen bij de betrokken families en jongeren. Als de bemiddeling is afgerond, met een beetje geluk er een punt kan worden gezet achter heel het gerechtelijke parcours, het normale leven terug wat kan opgenomen worden, blijven jongeren vaak achter met de vraag 'wat hangt me nog boven het hoofd als ik 18 wordt?? Is dit nu wel echt afgesloten?'

Tot voor kort konden wij hen geruststellen in die zin dat, als er teruggevorderd zou worden, dit onmiddellijk na uitbetaling aan de jongere, schriftelijk, kenbaar gemaakt moest worden. Hoorde de familie in kwestie niets van de verzekering, dan konden zij op beide oren slapen want het regresrecht is aan voorwaarden gebonden! Dit was een duidelijke boodschap waarna je vaak toch wat geruststelling van de gezichten kon aflezen. Dit alles staat nu op wankele pootjes: deze informatie is juist, maar geeft maar één deel van het verhaal..

Het regresrecht van de verzekering is gebonden aan een maximumbedrag én moet op voorhand kenbaar gemaakt worden. MAAR, de verzekering blijkt ook nog op een andere

grond geld terug te kunnen vorderen van de jongere: art 41 van de wet van 25 juni 1992: de subrogatoire vordering. En blijkt nu juist dat hier deze voorwaarden niet van tel zijn.

Subrogatoire vordering? Kort uitgelegd, daar de verzekering zich in de plaats kan stellen van de verzekerde en in alle rechten treedt die de verzekerde heeft (verzekeringwet 11 juni 1874 art 22) en ouders via de mogelijkheid van wettelijke subrogatie (art 1251, 3^e BW) het door hen betaalde schadebedrag, veroorzaakt door kwaad opzet van hun kind, van hun kind kunnen terugvorderen, kunnen verzekeringen via deze subrogatoire vordering eveneens geld terugvorderen van de jongere.

Deze tweede mogelijkheid is eigenlijk een achterpoortje gecreëerd door wetten die niet goed op elkaar zijn afgestemd. In de praktijk wordt deze weg niet vaak gekozen, maar er bestaat reeds een arrest van cassatie (20 jan 2000) waarin deze werkwijze niet werd afgekeurd maar toegestaan. Het is dus een mogelijkheid waar we als bemiddelaar toch wel rekening mee moeten houden.

Als we de grond van deze subrogatoire vordering wat dieper uitspitten, komen we bij het recht dat ouders hebben om de vergoeding betaald voor schade met kwaad opzet veroorzaakt door hun eigen kind, van hun kind terug te vorderen. Hierbij kunnen zeker 2 bedenkingen gemaakt worden.

Ten eerste is deze mogelijkheid van uitoefening van wettelijke subrogatie (art 1251, 3^e BW) iets waarvan de meeste ouders volgens mij niet op de hoogte zijn. En als zij hierover goed ingelicht zijn, stelt zich nog de vraag of zij dit zouden doen. Voor ouders is dit vaak toch een hele stap. De verzekering zou hier dus gaan terugvorderen op grond van iets wat de ouders waarschijnlijk niet zouden doen. En omdat zij zich in de plaats stellen van de ouders, moeten zij hiervoor ook geen toestemming aan hen vragen. Ouders hebben hier geen stem in.

Ten tweede is de familiale verzekering een overeenkomst tussen de verzekeringsagent en de familie, iedereen van het gezin is gedekt en maakt dus ook deel uit van die overeenkomst. Wanneer de verzekeringsagent bij regres obv artikel 41 zich in de plaats stelt van de verzekerde en men redeneert dat ook de jongere een verzekerde is, zou de verzekering dus eigenlijk geld terug vorderen van zichzelf.

Wettelijk is het inroepen van deze subrogatoire vordering door verzekeringen perfect mogelijk, moreel is het volgens mij allesbehalve verdedigbaar.

Het feit dat er geen beperking op het terugvorderen staat is ook op zijn minst opmerkelijk te noemen. Zou het correct zijn als ouders het volledige schadebedrag aan hun kind terug vragen? Kan men hier niet spreken van een gedeelde verantwoordelijkheid, een verantwoordelijkheid die je als ouders zo wie zo draagt? Wettelijke is het volgens het hoofdelijkheidsbeginsel perfect mogelijk om het volledige bedrag terug te vragen aan de personen die mede aansprakelijk zijn. Eén voorbeeld hiervan zijn de ouders die schade door een opzettelijke fout terug kunnen vorderen van hun kind. Enkel wanneer het kind kan bewijzen dat de ouders zelf een fout hebben begaan, die in direct verband staat met het voorval, zal hij niet het volledige bedrag moeten terug betalen. De verzekering heeft hier dus een vrij zekere grond waarop zij het volledige bedrag kan terug vorderen.

Als we het bekijken vanuit het oogpunt van de familiale verzekering zelf, kan men hier ook de vraag stellen of het te verantwoorden is dat zij meer dan 30 000 euro kunnen terug vorderen. Er zijn goede redenen waarom bij het normale regresrecht een beperking is opgelegd! Zo dient een verzekering juist om het gezinsvermogen zo veel mogelijk te beschermen of wordt een jongere al snel met een onoverzienbare schuld opgezadeld. Ook de Commissie voor verzekeringen is hierbij van mening dat regres in elk geval gelimiteerd zou moeten zijn (doc c/2005/8). Het systematisch terugvorderen van het volledige schadebedrag kan en mag, ook volgens hen, niet de bedoeling zijn.

Voilà, dit was een korte uiteenzetting van wat opzoek- en sprokkelwerk van de afgelopen weken, waarbij mijn verbazing en verontwaardiging toch wel wat kwam doorschemeren. Ik vind het jammer dat dit achterpoortje bestaat, maar ben ook blij dat we het ontdekt hebben. Hopelijk blijft het bij verzekeringsagenten veelal ongekend en vooral onbemind.
Els Dekuyper, bemiddelaar

Samenwerken met verzekeringen is dus een heikel punt dat in de loop van 2008 meermaals op het Bemiddelingsburo besproken werd en waar, samen met Parket en verzekeringsmaatschappijen, in 2009 verder naar een oplossing wordt gezocht.

Doorverwijzing per gerechtelijk niveau

Het Bemiddelingsburo krijgt zijn dossiers doorverwezen via Parket of Jeugdrechtbank. Er is een groot verschil in het aantal dossiers bij deze doorverwijzers.

Bij bemiddeling op jeugdrechtbankniveau spreken we over bemiddeling voor vonnis, na vonnis en het vrijwillig aanbod van herstelbemiddeling tijdens een BASTA-begeleiding (voor meer informatie zie het deel van GAMBAS). Hiernaast zijn er dan de HERGO's.

Het parket blijft hofleverancier van onze bemiddelingsdossiers. Het aandeel in verwijzingen vanuit het Parket blijft praktisch status quo in vergelijking met de cijfers van 2007 (70,74% tov. 70,26%).

Ook het aandeel vanuit de Jeugdrechtbank blijft vrijwel gelijk aan 2007 (18,97% tov. 18,59%).

Op de beide doorverwijsniveau's zitten we met een logische stijging van het totaal aantal dossiers (zie tabellen aantal dossiers).

Tabel 3: Aantal jongeren per verwijzer in 2007 en 2008

Totaal 2007	269	100%
Andere	28	10.41%
Jeugdrechtbank	50	18.59 %
Onbekend	2	0.74 %
Parket	189	70.26 %
Totaal 2008	308	100%
Andere	22	7.14%
Jeugdrechtbank	59	19.16%
Onbekend	7	2.27%
Parket	220	71.43%

Brussel is één van de weinige gerechtelijke arrondissementen waarbij het Parket niet tegelijkertijd verwijst naar herstelbemiddeling én vordert en waarbij we dus onderscheiden cijfers kunnen weergeven van herstelbemiddeling op verwijzing van Parket en herstelbemiddeling op verwijzing (sociale dienst) Jeugdrechtbank. Het grote verschil in verwijzingsaantal tussen Jeugdrechtbank en Parket ligt logischerwijs in het feit dat in Brussel, het aanbod van herstelbemiddeling als een alternatief voor vordering voor de Jeugdrechtbank aanzien wordt. Binnen de nieuwe jeugdwet moet het Parket/Jeugdrechtbank bovendien motiveren waarom men geen bemiddeling aanbiedt. De parketmagistraten doen als het ware een eerste shifting in de dossiers.

Onder andere/onbekende plaatsen we anderstalige dossiers, dossiers op vraag van andere organisaties (bv. slachtofferhulp), 'vrijwillig' betrokken jongeren, dossiers op initiatief van slachtoffer of jongere, ...

de minderjarige 'verdachte'

Om het eenvoudig te maken spreken we in dit jaarverslag over **daders**. Toch weten we dat het in de meeste van de gevallen over 'verdachten' gaat. Jongeren zijn juridisch gezien 'verdachten' tot het moment dat hun schuld bewezen werd.

Zoals ieder jaar kunnen we melden dat het merendeel van de daders jongens zijn. 95% van de daders zijn jongens. Vorig jaar maakten jongens 90% van onze dossiers uit. Het aandeel meisjes is, in vergelijking met vorig jaar, gehalveerd.

Tabel 4: Geslacht van de daders (2007 en 2008)

Totaal 2007	269	100%	100%	Totaal 2008	311	100%	100%
M	241	89,59%	89,59%	M	293	94.21%	94.21%
V	28	10,40%	10,40%	V	18	5.79%	5.79%

Tabel 5: Leeftijd bij feiten in 2007 en 2008

	2007			2008		
Leeftijd bij de feiten	Aantal	%		Aantal	%	%
(leeg)				6		1.95%
< 12	15	5,58%		9	2,89 %	2,92%
12	7	2,6%		8	2,57%	2,6%
13	28	10,41%		24	7,72%	7,79%
14	39	14,5%		34	10,93%	11,04%
15	47	17,47%		57	18,33%	18,51%
16	56	20,82%		82	26,37%	26,62%
17	47	17,47%		65	20,9%	21,1%
18	14	5,2%		16	5,14%	5,19%
> 18	7	2,60 %		10	3,22 %	3,25%
[Geen geboortedatum]	12	4,46%		3	0,96%	
Totaal aantal dossiers jongeren	269	100%		311	100%	100%

Net zoals de vorige jaren blijft de grootste groep jongeren die doorgestuurd worden voor bemiddeling, de groep tussen 15 en 17. Dit jaar is er een piek voor de 16-17-jarigen. Ook plegers van feiten die ouder dan 18 zijn, blijven we betrekken in de bemiddeling (via Suggnomè of Bemiddeling in Strafzaken).

De wet voorziet dat het aanbod voor herstelbemiddeling kan gedaan worden voor jongeren tussen 12 en 18 jaar. Het is uitzonderlijk, maar het blijft jaarlijks voorkomen, dat ook -12 jarigen doorgestuurd worden voor bemiddeling. Dit jaar werd er 1 dossier teruggestuurd omdat de kinderen veel te jong waren voor herstelbemiddeling (dit verklaart het aantal vermeld in leeg) Dit dossier werd als 'niet geselecteerd' geregistreerd en dus ook niet opgenomen in de cijfers.

Wanneer een jongere jonger dan 12 jaar is, maar samen met +12-jarigen betrokken bij feiten was, doen we meestal het aanbod voor bemiddeling.

Wanneer een -12-jarige alleen bij feiten betrokken is, bespreken we dit in ons team. Of we al dan niet de beslissing nemen om het aanbod van herstelbemiddeling te doen, zal afhangen van de aard van de feiten.

De slachtoffers

Tabel 6: Statuut van de slachtoffers in 2007 en 2008

2007			2008		
Totaal	225	100%	Totaal	278	100%
(leeg)	1	0.72%	(leeg)	2	0.72%
Natuurlijk persoon	160	71.43%	Natuurlijk persoon	198	71.22%
Rechtspersoon	64	28.57%	rechtspersoon	78	28.06%

Hier leiden we nauwelijks verschillen af tov. 2007.

Natuurlijke personen als slachtoffer maken 72% uit van de bemiddelingsdossiers.

Met rechtspersonen bedoelen we winkelketens, gemeentebestuur, ...

Wanneer het Parket de beslissing neemt om een aanbod tot herstelbemiddeling te doen, vertrekken er brieven naar de betrokken partijen en het Bemiddelingsburo. Indien zij op dit aanbod wensen in te gaan, kunnen zij binnen de 8 dagen contact opnemen met het

Bemiddelingsburo. Indien zij binnen die tijdsspanne niet hebben gereageerd, stuurt de bevoegde bemiddelaar een brief met de aankondiging van een huisbezoek.

De werkwijze op jeugdrechtbankniveau verschilt enigszins van deze op parketniveau. Een jongere wordt na het plegen van een feit gevorderd voor de jeugdrechter. De Jeugdrechter stelt de jongere onder toezicht van de sociale dienst van de jeugdrechtbank. De consulent van de sociale dienst bespreekt tijdens een eerste huisbezoek de mogelijkheid van herstellbemiddeling. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat de jongere de feiten erkent. Ook de ouders moeten open staan om naar het aanbod van herstellbemiddeling te luisteren. Indien aan deze voorwaarden voldaan is, wordt er vanuit de Sociale Dienst een doorverwijsformulier naar het Bemiddelingsburo opgestuurd.

Wij starten dit dossier op en openen het dossier naar de Jeugdrechter, de bevoegde parketmagistraat, de consulent van de sociale dienst van de jeugdrechtbank en de advocaat van de jongere. Ondertussen vragen wij een machtiging tot dossierinzage aan bij het Parket, zodat wij de gegevens van het slachtoffer kunnen opzoeken. (dit verschilt met doorverwijzingen van dossiers op parketniveau, waarbij de gegevens van het slachtoffer aan ons overgemaakt worden via een kopie van het proces-verbaal).

Wanneer in een dossier de benadeelde een rechtspersoon is, zijn er verschillende mogelijkheden om contact op te nemen. Ofwel sturen we een brief met de vraag om ons te contacteren. Deze manier van werken neemt soms veel tijd in beslag. De redenen van niet reageren kunnen divers zijn: geen interesse, de brief komt niet bij de juiste persoon terecht, de brief wordt niet goed begrepen, ...

Een tweede mogelijkheid is om via telefonisch contact het aanbod van herstellbemiddeling te doen.

We merken dat bemiddelingen met rechtspersonen heel constructief kunnen lopen. Een mogelijke verklaring is dat bij een rechtspersoon meestal schade wordt toegebracht aan een instelling i.p.v. aan een persoon, waardoor de emotionele betrokkenheid minder aanwezig is. Dit werkt mee in de hand dat bemiddelingen opener en met oog naar de jongere toe, verlopen. Deze mensen zijn minder direct betrokken bij de feiten.

Directe of indirecte bemiddeling

Een bemiddeling kan op een directe of indirecte manier gebeuren. In 2008 daalde het aantal directe bemiddelingen. Het Bemiddelingsburo heeft blijkbaar (nog) niet de traditie (zoals andere bemiddelingsdiensten dat eerder wel hebben) om directe bemiddelingen aan te raden bij de betrokken partijen. De mogelijkheid tot een direct contact wordt steeds besproken. De uiteindelijke beslissing, of ze al dan niet bij elkaar willen zitten om rond de feiten en de gevolgen ervan te spreken, laten we in sterkere mate over aan de partijen zelf.

Het aantal ontmoetingen daarentegen steeg wel. Volgens de richtlijnen die gegeven werden bij het invullen van de registratie spreken we over een ontmoeting wanneer partijen contact hebben met mekaar zonder aanwezigheid van een bemiddelaar. De grote vraag blijft of de betrokken bemiddelaars er deze interpretatie aan gaven.

Tabel 7: Aantal directe/indirecte bemiddelingen (2007 en 2008)

Totaal 2007	344	100%		Totaal 2008	381	100%
(leeg)	40			(leeg)	50	
Direct	37	12,17 %		Direct	16	4.83%
Indirect	259	85,2 %		Indirect	296	89.43%
Ontmoeting	8	2,63 %		Ontmoeting	19	5.74%

De feiten/juridische kwalificaties

Tabel 8: Opsplitsing aard van de feiten: aantal interacties en aantal daders in 2007

	Aantal interacties		Aantal daders	
	181	= 100%	265	= 100 %
Aanranding van de eerbaarheid	5	2,76	11	4,15
Andere	2	1,1	2	0,75
Bedreigingen	1	0,55	1	0,38
Beschadigingen (vernielingen in het algemeen)	58	32.04	71	26,79
Diefstal door middel van geweld of bedreiging	5	2,76	5	1,89
Diefstal met verzwarende omstandigheden	26	14,36	33	12,45
Drugs	1	0,55	1	0,38
Gewone diefstal	9	4,97	9	3,4

Gewone diefstal van auto	7	3,87	34	12,83
Gewone fiets- en motodiefstal	12	6,63	18	6,79
Onopzettelijke slagen en verwondingen	2	1,1	2	0,75
Opzettelijke brandstichting	5	2,76	7	2,64
Opzettelijke slagen en verwondingen	26	14,36	26	9,81
Poging tot gewone diefstal	8	4,42	8	3,02
Racisme	1	0,55	1	0,38
Vandalisme	1	0,55	1	0,38
Winkeldiefstal	2	1,1	6	2,26
Totaal aantal juridische kwalificaties	171		236	

Tabel 9: Opsplitsing aard van de feiten: aantal interacties en aantal daders in 2008

	Aantal interacties		Aantal daders	
	290	= 100%	468	= 100%
Aanranding van de eerbaarheid	3	1.03	3	0.64
Afpersing	1	0.34	3	0.64
Andere	7	2.41	10	2.14
Bedreigingen	7	2.41	8	1.71
Beschadigingen (vernielingen in het algemeen)	94	32.41	169	36.11
Diefstal door middel van geweld of bedreiging	17	5.86	27	5.77
Diefstal met verzwarende omstandigheden	22	7.59	33	7.05
Gewone diefstal	39	13.45	63	13.46
Gewone diefstal van auto	3	1.03	3	0.64
Gewone fiets- en motodiefstal	22	7.59	34	7.26
Heling (gestolen of verduisterde voorwerpen)	4	1.38	10	2.14
Huisdiefstal	3	1.03	3	0.64
Onopzettelijke slagen en verwondingen	7	2.41	9	1.92
Oplichting	1	0.34	1	0.21
Opzettelijke brandstichting	4	1.38	4	0.85
Opzettelijke slagen en verwondingen	51	17.59	68	14.53
Verkrachting	8	2.76	8	1.71
Winkeldiefstal	2	0.69	2	0.43
Totaal aantal juridische kwalificaties	295		458	

Uit deze tabellen blijft dat beschadigingen het meest blijven voorkomen in de bemiddelingsdossiers. Er zijn wel veel meer jongeren betrokken bij beschadigingen (36% in 2008 tov 26% in 2007). Als dan blijkt dat het aantal dossiers procentueel gelijk blijft, kunnen we concluderen dat jongeren in bemiddelingsdossiers in 2008 meer in groep beschadigingen

toebrachten. Hierbij horen ook de dossiers van graffiti, die een belangrijk deel van de bemiddelingsdossiers uitmaken. Deze feiten worden ook vaak in groep gepleegd.

We krijgen meer en meer te maken met zogenaamde 'clusterdossiers'. Dit zijn dossiers waarbij meerdere jongeren één of meerdere slachtoffers hebben gemaakt. In deze dossiers merk je logischerwijze een veel groter aantal interacties.

Het hoge aantal feiten met als kwalificatie 'opzettelijke slagen en verwondingen' blijft stand houden.

Diefstal door middel van geweld of bedreiging is tov. van 2007 verdrievoudigd in aantal (iets meer dan verdubbeld in percentage).

Diefstal met verzwarende omstandigheden is bijna gehalveerd als we naar het aandeel in de bemiddelingsdossiers kijken. Hieronder verstaan we: diefstal in groep of bij nacht.

De grootste stijging in dossiers zijn de dossiers van 'gewone diefstal'. Waar het Bemiddelingsburo in 2007 9 dossiers van 'gewone diefstal' behandelde, waren dat er in 2008 39. Ook het aantal jongeren dat bij deze feiten betrokken zijn, stijgt procentueel erg (van 3,5 % naar 13,5%).

Ook de dossiers met zedenfeiten, aanranding van de eerbaarheid en verkrachting als kwalificatie zijn in 2008 gestegen. Dit thema wordt verder in dit jaarverslag besproken.

Aard van het bemiddelingsproces

Tabel 10: Aard van het proces, aantal interacties in 2007

Totaal	344	100%
(leeg)	10	
Andere	7	2,1 %
Louter contactname : Alles is al geregeld	20	5,99%
Louter contactname : Andere	27	8,08%
Louter contactname : Benadeelde heeft intussen geen vraag meer	41	12,28%
Louter contactname : Dader wenst geen bemiddeling	10	2,99%
Louter contactname : Minstens 1 van de partijen is onbereikbaar	13	3,89%
Louter contactname : Ontkennende dader(s)	3	0,9%

Louter contactname : Slachtoffer wenst geen bemiddeling	26	7,78%
Volledig doorlopen : Geen akkoord : Andere	2	0,6%
Volledig doorlopen : Geen akkoord : Discussie over wederzijdse aansprakelijkheid	1	0,3%
Volledig doorlopen : Geen akkoord : Geen overeenstemming in verband met schadebepaling	2	0,6%
Volledig doorlopen : Volledig akkoord	156	46,71%
Voortijdig gestopt : Dader haakt af	18	5,39%
Voortijdig gestopt : Slachtoffer haakt af	8	2,4%

Tabel 11: Aard van het proces, aantal interacties in 2008

Totaal	381	100%
(leeg)	16	
Andere	8	2,19%
Louter contactname : Alles is al geregeld	11	3,01%
Louter contactname : Andere	19	5,21%
Louter contactname : Benadeelde heeft intussen geen vraag meer	54	14,79%
Louter contactname : Dader wenst geen bemiddeling	11	3,01%
Louter contactname : Minstens 1 van de partijen is onbereikbaar	19	5,21%
Louter contactname : Ontkennende dader(s)	10	2,74%
Louter contactname : Slachtoffer wenst geen bemiddeling	35	9,59%
Onbekend	1	0,27%
Volledig doorlopen : Gedeeltelijk akkoord	5	1,37%
Volledig doorlopen : Geen akkoord : Andere	3	0,82%
Volledig doorlopen : Geen akkoord : Geen overeenstemming in verband met schadebepaling	2	0,55%
Volledig doorlopen : Geen akkoord : Teveel onenigheid in verband met de feiten zelf	4	1,1%
Volledig doorlopen : Volledig akkoord	146	40%
Voortijdig gestopt : Dader haakt af	14	3,84%
Voortijdig gestopt : Slachtoffer haakt af	23	6,3%

In 2008 was er een daling van het aantal dossiers waarbij een volledig akkoord werd bereikt. (2008: 38%, 2007: 46%)

Het aantal daders dat afhaakt daalt met iets meer dan 1,5%. Daarentegen steeg het aantal slachtoffers dat afhaakt t.o.v. 2007 met 2,4%.

Wanneer een 'benadeelde intussen geen vraag meer heeft' kan dit zijn omdat beide partijen onderling een regeling getroffen hebben (dit gebeurt soms wanneer partijen elkaar kennen) of wanneer de benadeelde de schade bv. reeds hersteld heeft en hier verder geen gevolg meer

aan wil geven (dit gebeurt bijvoorbeeld in dossiers van graffiti, waarbij het slachtoffer de graffiti reeds verwijderde).

Een belangrijke vaststelling is dat wanneer een bemiddelingsproces volledig doorlopen is (alle betrokken partijen werden gecontacteerd, zij waren bereid om te bemiddelen, de bemiddeling werd opgestart en er werd een overeenkomst getroffen), we in 91,25% van de gevallen tot een volledig nageleefd akkoord komen. Hierbij zijn slachtoffer(s) en dader(s) tot een overeenkomst gekomen en werd de herstelovereenkomst ook volledig uitgevoerd.

Vereffeningfonds

Tabel 12: Gegevens Vereffeningfonds 2008 : Leeftijd bij feiten, aantal uren aangevraagd, aantal uren effectief uitgevoerd, aangevraagd bedrag, effectief uitbetaald bedrag.

Leeftijd bij de feiten	Aantal uren aanvraag	Aantal uren effectief	Bedrag aanvraag	Bedrag effectief
13	19	19	€ 108.65	€ 108.65
13	18	18	€ 99.00	€ 99.00
13	35	35	€ 194.00	€ 194.00
14	43	43	€ 251.66	€ 251.66
14	37	0	€ 209.10	€ 0.00
14	37	15	€ 206.00	€ 85.00
14	76	35	€ 434.72	€ 204.76
14	23	23	€ 131.90	€ 131.90
14	35	15	€ 194.00	€ 84.00
15	27	27	€ 151.54	€ 151.54
15	38	38	€ 205.00	€ 205.00
15	17	17	€ 97.00	€ 97.00
16	17	17	€ 94.80	€ 94.80
16	21	21	€ 117.00	€ 117.00
16	14	14	€ 80.00	€ 80.00
16	210	210	€ 1200.00	€ 1200.00
16	17	17	€ 94.80	€ 94.80
Som	684	564	€ 3869.17	€ 3199.11
Aantal > 0	17		17	
Gemiddelde	40.24	33.18	227.6	188.18

In het totaal vroegen in 2008 19 jongeren via het Bemiddelingsburo in 2008 tussenkomst aan bij het Vereffeningfonds Vlaams-Brabant. (Twee jongeren werden niet opgenomen in de tabel hierboven daar hun dossier (nog) niet opgestart.) Dit komt neer op 13,52% van de

dossiers waarbij er tot een financieel herstel werd overeengekomen.

Tabel 13: overzicht wijze van financiering

Vereffeningss dossiers	Ouders	Spaar – en zakgeld	Job en leercontract	Verzekering	Onbekend/ andere	Dossiers financieel herstel	% vereffening tov dossiers
19	39	42	19	3	7	124	13,52%

Uit het totaal van 684 uren vereffeningsswerk werden er uiteindelijk 564 uren gepresteerd. Dit komt neer op 82,5 % van het aantal uren.

Het vereffeningsswerk werd de voorbije jaren steeds opgevolgd door de dienst Gambas. Vanaf 2009 werd op het Bemiddelingsburo beslist dit door de bemiddelaar te laten begeleiden. De motivatie om deze beslissing te nemen wordt verder in dit jaarverslag besproken.

Besluit

Na het interpreteren van deze gegevens kunnen we concluderen dat het aantal dossiers blijft stijgen. Het feit dat we, bij opgestarte herstelbemiddelingen die volledig met overeenkomst worden doorlopen tot 91% van deze dossiers het hele bemiddelingsproces ook met verder positief resultaat tot gevolg wordt doorlopen wil ook zeggen dat de jongeren hun vooropgestelde engagementen tot herstel naar de slachtoffers toe gehaald hebben.

We werken ook meer en meer samen met andere bemiddelingsdiensten (ook franstalige). Dit blijft een uitdaging voor 2009, manieren zoeken om duidelijke afspraken te maken met de franstalige parketten en jeugdrechters en niet te vergeten, de franstalige bemiddelingsdiensten.

De basis voor bemiddeling was reeds lange tijd aan nederlandstalige kant te Brussel gelegd. Het blijft evenwel nog steeds een 'onbekend' gegeven voor een ruimer publiek. Toch mogen we stellen dat het nu ook (sinds de nieuwe Jeugdwet) een vaste waarde in het jeugdrecht geworden is.

1.2 Herstelgericht Groepsoverleg of HERGO

Het HERGO-concept

In 2000 werd HERGO door de KUL geïmplementeerd in Vlaanderen en Brussel. 5 bemiddelingsdiensten, waaronder het Bemiddelingsburo namen aan dit experiment deel. In 2003 besliste het Bemiddelingsburo, in samenspraak met zijn verwijzers, deze vorm van herstel verder op te nemen.

Waar staat HERGO voor? Er wordt een overlegd gepland waarop de jongere met zijn ouders en steunfiguren, slachtoffer en eventuele steunfiguren, de advocaat en consulent van de jongere en een politiebeambte aanwezig zijn. Twee moderators proberen deze bijeenkomst in goede banen te leiden.

Het doel van deze bijeenkomst is dat de jongere zelf zijn vormen van herstel gaat formuleren naar het slachtoffer toe, naar de maatschappij toe en naar zichzelf en zijn ouders toe. Hij gaat in dit laatste punt ook nadenken hoe hij in de toekomst deze feiten kan vermijden. Dit alles wordt genoteerd in een intentieplan, welke naar de jeugdrechter en parketmagistraat wordt opgestuurd. Tijdens een openbare zitting kan de jeugdrechter dit plan goedkeuren. De jongere heeft dan 6 maanden de tijd om dit plan uit te voeren. Indien alles is uitgevoerd, stuurt de moderator een evaluatieverslag naar de jeugdrechter en parketmagistraat. Deze laatste plant opnieuw een zitting, waarop de uitvoering van het plan besproken wordt. Indien alles goed is uitgevoerd en de jongere stelt het goed op school en thuis, kan de jeugdrechter op dat moment beslissen om het jeugdrechtbankdossier van de jongere af te sluiten.

Enkele cijfers

Tabel 14: aantal HERGO-dossiers, daders, slachtoffers over de jaren heen:

jaartal	2003	2004	2005	2006	2007	2008
dossiers	5	10	14	9	10	6
daders	5	15	17	14	14	13
slachtoffers	8	31	27	27	27	29

Het aantal dossiers dat dit jaar werd doorverwezen is merkkelijk minder dan vorig jaar. Het aantal jongeren daarentegen blijft quasi gelijk. Dit betekent dat het telkens over dossiers gaat waarbij meerdere jongeren bij eenzelfde feit betrokken zijn.

Het gaat dit jaar over een groot aantal slachtoffers. Deze cijfers geven aan dat HERGO aangeboden wordt in zwaardere, weliswaar vaak eerste feiten.

Dit jaar nam het Bemiddelingsburo 1 dossier (waarbij twee jongeren waren betrokken) op, van het gerechtelijk arrondissement Leuven, dit omdat 1 van de slachtoffers familie is van een medewerker van de dienst BAL.

Feiten, juridische kwalificaties en HERGO-verloop

Voor de 6 HERGO's die werden doorverwezen in 2008 ging het over de volgende feiten/kwalificaties:

Diefstal met geweld en bedreiging in bende

2 nederlandstalige jongeren en 1 franstalige jongere met voorstel HERGO uit het gerechtelijk arrondissement van Brussel. De HERGO voor de franstalige jongere werd opgenomen door de franstalige dienst Affiliations

Voor de twee nederlandstalige jongeren ging de HERGO door. Deze resulteerde in een intentieplan welke reeds werd uitgevoerd.

Affiliations organiseerde een datum om de HERGO voor de franstalige jongere te laten doorgaan. Doch op het moment van de bijeenkomst kwam de jongere niet opdagen. Dit dossier werd overgemaakt aan de jeugdrechter.

Opzettelijke slagen en verwondingen

2 jongeren met voorstel HERGO, vanuit het gerechtelijk arrondissement Leuven. Deze HERGO werd opgenomen door het Bemiddelingsburo.

Uit de voorbereidingen voor deze HERGO kwam tot uiting dat het beter was om twee aparte HERGO's te organiseren.

Voor 1 jongere heeft deze HERGO geresulteerd in een intentieplan, welke volledig werd uitgevoerd. Vermits de ernstige gevolgen voor 1 slachtoffer, werd er beslist het financiële uit de HERGO te houden.

Voor de 2de jongere werd de bijeenkomst georganiseerd. Tijdens de Hergo kwam het niet tot een intentieplan. Het dossier werd afgesloten en verder voor de jeugdrechter afgehandeld.

Diefstal met geweld en opzettelijke slagen en verwondingen

1 jongere met voorstel HERGO vanuit het gerechtelijk arrondissement Brussel. De slachtoffers van deze feiten waren politieagenten. Zij wensten niet mee te werken aan een HERGO.

Het dossier werd afgesloten en verder behandeld door de jeugdrechter.

Diefstal met geweld in bende en poging tot informaticabedrog

(1 nederlandstalige en 1 franstalige jongere met het voorstel HERGO van het gerechtelijk arrondissement Brussel. De franstalige jongere werd begeleid door de Franstalige dienst MAGIC)

Voor deze beide jongeren werd de HERGO samen met het slachtoffer georganiseerd. Deze resulteerde voor hen beiden in een intentieplan. De uitvoering van dit plan is nog lopende.

Diefstal met geweld

(2 jongeren met voorstel HERGO uit het gerechtelijk arrondissement Brussel + 2 meerderjarige uit het gerechtelijk arrondissement Brussel.

Er vond in dit dossier geen HERGO plaats omdat 1 van de jongeren, naar aanleiding van de feiten geplaatst werd in een gemeenschapsinstelling. Hij wilde wel meewerken, met als voorwaarde dat er dan een einde kwam aan zijn plaatsing. Hierop wilde de bevoegde jeugdrechter niet ingaan.

De 2de jongeren had een kleiner aandeel in de feiten. Hij zag het niet zitten om mee te werken aan een HERGO-procedure. Toch wilde hij zijn excuses aanbieden aan de slachtoffers.

Uiteindelijk werd er een herstelbemiddeling opgestart met de drie betrokken jongeren en hun slachtoffers. De meerderjarige werd aangesproken door een herstelbemiddelaar van Suggnomè. Deze bemiddeling is nog lopende.

Graffiti

3 jongeren met voorstel HERGO uit het gerechtelijk arrondissement Brussel.

Twee van de drie jongeren waren op een avond op stap geweest en hadden verschillende slachtoffers gemaakt van graffiti. Ze hadden 3M op gevels gespoten. Een tweede nacht gingen ze nog eens met z'n drieën op 'graffiti-tocht' en spoten ze ONS als tags. In het totaal hadden ze 12 slachtoffers gemaakt.

In dit dossier zijn er verschillende voorbereidende gesprekken geweest rond eigen aandeel in de feiten, opnemen van verantwoordelijkheid. De drie jongeren en hun ouders kwamen er niet uit. Vandaar dat er werd beslist om enkel een HERGO te organiseren voor de feiten van 3M. Voor de feiten van ONS werd de beslissing genomen deze feiten verder af te handelen via de jeugdrechtbank.

Deze HERGO resulteerde in een herstelovereenkomst, welke nog moet bekrachtigd worden door de jeugdrechter.

Besluit

Zoals we in het vorig jaarverslag hadden voorspeld, heeft de nieuwe Jeugdwet weinig of geen invloed gehad op het aantal doorverwijzingen voor HERGO's. Het aantal HERGO's dat werd opgestart was groter dan vorig jaar. Slecht 1 HERGO mondde niet uit in een intentieplan.

1.3. Bemiddelen in zware dossiers

Inleiding

Tegenwoordig is er veel te doen rond het aanbieden van herstelbemiddeling of van HERGO's in dossiers met zware feiten. Bij zware feiten spreken we over zedenfeiten, poging tot moord,....

Vooreerst moeten we onze navolgende afbakening relativeren door ons de vraag stellen wat we verstaan onder zware feiten? Gaat het hierbij om de kwalificatie of de beleving van de feiten door de verschillende partijen?

Neem nu het voorbeeld van 'graffiti'. Drie jongeren hebben tijdens een nachtje stappen verschillende slachtoffers van graffiti gemaakt. Zo ook bij een slachtoffer waarbij er in het rood 3M op een garagemuur werd gespoten. De benadeelden hadden deze garage opgebouwd met recuperatiestenen, die ze stuk voor stuk zelf hadden gereinigd en waar ze uren en uren werk in hadden gestoken. Op een paar seconden zagen ze hun werk vernietigd, een rode schijn bleef zichtbaar op hun witte voegen. Als we kijken naar de kwalificatie van deze feiten van graffiti gaat het over relatief lichte feiten. Maar er is een onderscheid tussen de kwalificatie en de beleving van de feiten.

Om toch ergens een lijn te trekken van wat we als dienst verstaan onder zware feiten, bakenen we af tot feiten van ernstig lichamelijk grensoverschrijdend gedrag, zoals bijvoorbeeld zedenfeiten of poging tot moord.

Tijdens dit deel staan we even stil bij een aantal facetten rond het bemiddelen in deze dossiers. We bekijken kort het aantal doorverwijzingen over de jaren heen en bekijken de aard van het bemiddelingsproces. In een laatste deel staan we stil bij enkele aandachtspunten en uitdagingen voor de toekomst.

Cijfers

Tabel 15: Aantal dossiers en jongeren per jaar met zware feiten

	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal dossiers	4	2	4	9	8
Aantal jongeren	4	3	6	11	13

Wanneer we de cijfers over de jaren heen even bekijken, merken we dat het nooit over een groot aantal doorverwijzingen gaat. In vergelijking met 2007 blijft het cijfer status quo. Dit jaar spreken we over 7 dossiers van zedenfeiten en 1 poging tot doodslag.

Ook al is dit aantal dossiers niet groot, toch merken we dat deze bemiddelingen zeer intensief zijn, zowel emotioneel als tijdsintensief. Het bemiddelingsproces duurt hier veel langer dan in andere dossiers.

Voorbeeld 1:

Einde 2006 kregen we een doorverwijzing van een 18-jarige jongere, (op het moment van de feiten, was hij 14 jaar). Hij had zijn drie stiefzusjes aangerand (kwalificatie: aanranding van de eerbaarheid). De meisjes waren op het moment van de feiten tussen de 5 en 9 jaar. Een lange tijd na de feiten vonden de meisjes pas de moed om het gebeurde te vertellen. Alle betrokkenen leven in een problematische opvoedingssituatie.

De bemiddeling werd opgestart en er vonden met zowel de jongen als met de drie jonge slachtoffertjes aparte, voorbereidende gesprekken plaats. Voor de meisjes was het vooral belangrijk dat de jongen zijn excuses aanbood en een inspanning deed om het gebeurde te herstellen. Ze vroegen elke een morele schadevergoeding van 3.000 euro, een bedrag dat in samenspraak met hun advocate geraamd was..

Vermits de jongere op het moment van de feiten minderjarig was, opende zijn vader een dossier bij zijn familiale verzekeringsmaatschappij. Deze maatschappij stelde een advocaat aan om uit te zoeken of de verzekeringsmaatschappij al dan niet zou tussenkomen. Dit onderzoek heeft een jaar lang in beslag genomen. De verzekeringsmaatschappij heeft beslist dat ze tussenkomst willen verlenen voor een bedrag van 2.000 euro per slachtoffer. Dit voorstel moet met de meisjes opnieuw bekeken worden. Hopelijk kan dit dossier in 2009 afgesloten worden, want de bemiddelingsprocedure duurt te lang voor deze jonge meisjes. Telkens opnieuw worden ze met deze feiten geconfronteerd, terwijl ze alles zo snel mogelijk achter zich willen laten.

Voorbeeld 2:

In 2007 werd via het Parket, het dossier van een jongere van 13 jaar die zijn 4-jarig nichtje heeft verkracht bij zijn grootouders, naar onze dienst doorverwezen.

Een korte voorgeschiedenis:

Toen de feiten uitkwamen, zijn de ouders van het slachtoffertje naar het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling gegaan. Uit deze gesprekken werd duidelijk dat de jonge verdachte niet verplicht kon worden om zich te laten begeleiden. Hierdoor hebben de ouders van het slachtoffer, na lang beraad, beslist om klacht in te dienen bij de politie. De grootouders en ouders van de jonge dader waren niet op de hoogte van deze beslissing.

De ouders van het slachtoffertje wilden met deze beslissing duidelijk maken dat ze deze feiten ernstig namen en dat hun dochter ten allen tijden bij hen terecht kon. Tevens wilden ze aan de jongere een signaal geven dat deze feiten onaanvaardbaar waren.

Deze klacht kwam heel slecht over bij de ouders van de dader en de grootouders. Vooral het feit dat ze niet vooraf werden ingelicht over een aanhouden van hun zoon. *'Zij hadden toch een gevolg gegeven aan deze feiten, ze hadden het toch niet licht opgepakt...'*

Klacht indienen na zedenfeiten is niet makkelijk. Wanneer deze in familiale context plaatsvinden, is de feiten uitbrengen nog eens een extra struikelblok. Judith Lewis Herman spreekt hierbij over "Het conflict tussen de wil om afschuwelijke gebeurtenissen te ontkennen en de wil om ze luidkeels te verkondigen is de centrale dialectiek van psychische trauma's." (Judith Lewis Herman) (cursus Jürgen Peeters - Bemiddelen bij seksuele delicten, mogelijkheden en beperkingen)..

Jonge kinderen betrekken bij een herstelbemiddeling is evenmin evident. Vanaf welke leeftijd kunnen en mogen kinderen bij een bemiddeling betrokken worden? Moet je een gesprek hebben met deze jonge kinderen? Wat indien de ouders niet willen dat je als bemiddelaar met hun kind praat. Een heleboel vragen die zeker om verdere reflectie vragen.

In dit dossier zijn er veel voorbereidende gesprekken geweest. Er werd vooral gewerkt op het tempo van de partijen. Het hele gebeuren had een grote impact op de hele familie. De ouders van het slachtoffer wilden eerst zelf proberen om een gesprek rond de feiten aan te knopen met de grootouders. Toen dit niet lukte, hebben ze de bemiddelaar aangesproken en heeft er een direct gesprek plaatsgevonden tussen de ouders van het slachtoffertje en de grootouders. Dit gesprek bracht verheldering en emoties konden worden geuit.

Nadien vond er dan een gesprek plaats met de ouders van het slachtoffertje, de ouders van de jongere en de grootouders. Moeilijke dingen, gevoelens, gevolgen van de feiten konden uitgesproken worden.

Onze beperkte ervaring leert ons dat er in zulke dossiers niet vaak op de feiten zelf wordt ingegaan. Er wordt veeleer stil gestaan bij de emoties en vooral de gevolgen van de feiten voor elke betrokkene.

De jongere wilde zijn excuses aanbieden aan de ouders van zijn nichtje. De herstellbemiddelaar heeft dit gesprek met de jongere goed voorbereid alvorens het gezamenlijk gesprek zou plaatsvinden. Uiteindelijk heeft hij zijn excuses aangeboden en deze werden aanvaard.

In een laatste gezamenlijk gesprek tussen de beide ouders en de grootouders zou er nog gekeken worden hoe de familie elkaar terug kon ontmoeten. Sedert de feiten kwamen ze niet meer samen in familieverband. De kinderen zagen elkaar niet meer. Dit laatste gesprek bleek uiteindelijk overbodig. De familie was in tussentijd samen gekomen tijdens een barbecue, de kinderen hadden weer samen gespeeld en er was terug vertrouwen.

Deze bemiddelingsprocedure heeft in totaal 18 maanden in beslag genomen.

Tabel 16: Aantal dossiers en jongeren per verwijzer in 2008

	Parket	Jeugdrechtbank
Aantal dossiers	4	4
Aantal jongeren	6	5

In vergelijking met 2007, (7 dossiers op parketniveau, 2 op jeugdrechtbankniveau) is het aantal doorverwijzingen voor zowel parket als jeugdrechtbank dit jaar gelijklopend.

Het Brussels jeugdparquet stuurt zedenfeiten meestal door op parketniveau. Hun motivatie daarvoor is, dat, wanneer zulke feiten voor de jeugdrechter verschijnen, de partijen geen kans krijgen om over de beleving van hun feiten te spreken. De magistraten hebben de indruk dat dit voor slachtoffers vaak als traumatisch wordt ervaren.

Nochtans menen wij dat een doorverwijzing naar de jeugdrechter geen beletsel hoeft te zijn om het aanbod van herstellbemiddeling te doen. De wet voorziet immers dat er ook op dit niveau een aanbod van herstellbemiddeling kan worden gedaan.

Hierbij willen we wel vermelden dat, zeker in deze zware dossiers, het emotioneel proces niet steeds gelijk loopt met het juridische proces. Een bemiddeling op parketniveau geeft tijd aan de partijen om hun weg te gaan, op hun tempo, wat uiteraard een voordeel biedt.

Een bemerking die we vaak bij slachtoffers horen, is dat zij niet begrijpen dat zulke feiten niet direct voor de jeugdrechter gevorderd worden. Gezien het nederlandsstalige parket te Brussel bemiddeling ziet als een alternatief voor vordering, kan dit betekenen dat indien een bemiddeling niet slaagt, de parketmagistraat alsnog kan vorderen. De partijen worden steeds van deze boodschap op de hoogte gebracht.

Aard van het bemiddelingsproces

Tabel 17

Verwijzer	Feiten	Aard van het bemiddelingsproces	Knelpunten/Opmerkingen
Parket	Verkrachting, door twee jongeren	Herstelbemiddeling met verschillende gesprekken met de verschillende partijen, zonder herstelovereenkomst. Omdat de daders hun aandeel minimaliseerden, heeft het slachtoffer beslist de herstelbemiddeling stop te zetten en verkoos zij om het dossier verder af te handelen via de gerechtelijke weg.	De jongeren waren op het moment van de doorverwijzing meerderjarig. De feiten dateerden van 2005. Voor de daders waren de feiten te lang geleden. Ondertussen hadden zij hun leven in handen genomen.
Parket	Verkrachting	Herstelbemiddeling met heel veel gesprekken. In dit dossier ging het om een moeilijke gezinssituatie, een weder samengesteld gezin met een, vechtscheidingproblematiek. De jongere has een dossier bij het Comité Bijzondere Jeugdzorg. Het meisje, zijnde slachtoffer een dossier bij de jeugdrechter. Door deze moeilijke situatie haakt het meisje af, zij verwachtte niets meer van de dader.	Dit dossier was een combinatie van feiten met een problematische opvoedingssituatie. Deze feiten hadden vooral op de ruime context een invloed, waardoor de grens tussen bemiddelen en hulpverlening uiterst diffuus was.
Parket	Verkrachting,	Herstelbemiddeling met	

	aanranding van de eerbaarheid	herstelovereenkomst voor de beide slachtoffers , die volledig werden uitgevoerd. Hierbij ging het om het betalen van therapiekosten en het overbrengen van excusebrieven.	
Jeugdrechtbank	Groepsverkrachting, feiten gepleegd door 3 jongeren.	Herstelbemiddeling waarbij er op dit moment nog met 1 jongere (uit arrondissement Brussel) verder bemiddeld wordt. De bemiddeling gaat over het overbrengen van excuses.	Deze bemiddeling loopt over twee arrondissementen, Brussel en Dendermonde. Het slachtoffer is zwaar getraumatiseerd, komt twee van de drie jongeren nog tegen in haar leefomgeving.
Parket	Aanranding eerbaarheid door 2 jongeren.	Verschillende contacten, ontkenkende daders	
Jeugdrechtbank	Verkrachting	Met de jongere en zijn ouders zijn er meerdere gesprekken geweest. Louter contactname met de ouders van het slachtoffer. Zij verkozen de afhandeling van de feiten via de jeugdrechtbank.	Via de gesprekken in de herstelbemiddeling met de dader, kwam er aan het licht dat de dader eveneens slachtoffer is geweest van zedenfeiten. Hij pleegde op een gelijkaardige manier, zoals hij slachtoffer is geworden, de feiten met zijn slachtoffer. Hij had nooit over deze feiten gesproken, niemand was ervan op de hoogte.
Jeugdrechtbank	Verkrachting door twee jongeren	Louter contactname met het slachtoffer, twee gesprekken met de jongeren. Het slachtoffer wenste de afhandeling van het dossier via de jeugdrechtbank.	Het dossier is bij ons terecht gekomen op het moment dat er reeds een zitting voor één van de jongeren was gepland. De ouders van het slachtoffer hadden een advocaat en die adviseerde hen alles af te handelen via de gerechtelijke weg.
Jeugdrechtbank	Poging tot moord	Nog net in 2008 opgestart, is nog lopende.	

Wanneer we deze tabel bekijken, merken we dat er maar 1 dossier de volledige procedure van herstelbemiddeling heeft doorlopen. Er werd een akkoord bereikt en dit werd ook volledig uitgevoerd. Wil dit dan zeggen dat het aanbod van bemiddeling in andere dossiers niet zinvol was? Neen, integendeel. Een resultaat bereiken is niet het belangrijkste. Mensen maken een proces door gedurende de procedure. Dit proces is belangrijk voor het eventuele verwerkingsproces, het kan inzichten brengen, empathie opwekken bij de dader,...zonder dat dit concreet of kwalitatief meetbaar is. Tot slot brengt het meestal meer duidelijkheid bij alle betrokkenen rond het gebeurde en de rechtsgang.

Vragen en bedenkingen

HERGO of herstelbemiddeling in dossiers van zedenfeiten?

Van 2004 tot 2008 kregen we vier HERGO's voor zulke feiten doorverwezen. Twee van deze HERGO's resulteerden in een intentieplan, welk volledig werd uitgevoerd. De vraag die we ons hierbij stellen is of HERGO een goede manier is om gevolg te geven aan deze feiten?

Onze ervaring leert ons dat een HERGO-procedure voor dergelijke feiten niet evident is. Tijdens het eerste deel van een HERGO-bijeenkomst leest de politiebeambte de feiten voor. Wij hebben de afspraak gemaakt met de politiebeambte dat hij in letterlijke bewoordingen het proces verbaal voorleest. Dit ligt het dichtste bij de jongere en het slachtoffer. Dit kan echter traumatisch zijn, zowel voor de dader als voor het slachtoffer. Praten over zulke feiten is niet gemakkelijk en zoals we reeds vermelden spreken we tijdens een bemiddeling over de gevolgen van de feiten. Veel hangt af van waar de dader of slachtoffer zich bevindt in zijn emotioneel proces van verwerking of in het omgaan met de feiten.

Is het beter dat de dader/slachtoffer eerst in therapie is, vooraleer een confrontatie met een slachtoffer te regelen?

Onze beperkte ervaring leert ons dat de beiden kunnen. Soms kan een confrontatie met een slachtoffer voor een dader het begin van een verwerkingsproces worden. Wordt een slachtoffer dan gebruikt om de jongere tot inzicht te brengen? Volgens ons is dit niet het geval. Bemiddelen in dossiers van zware feiten vraagt een grondige voorbereiding.

‘Transparant zijn’ is daarbij zeker nodig om de partijen voor te bereiden op een eventuele confrontatie.

Voorbeeld:

Tijdens de maand november van 2007 kregen we via Slachtofferhulp een vraag tot bemiddeling voor een meisje van 16 jaar. Zij werd in het begin van het schooljaar door een jongere aangeklampt en bedreigd. Hij vroeg geld aan haar, stal haar I-pod en hij heeft haar seksueel misbruikt.

Wanneer de vraag van één van de partijen komt, vragen wij aan het parket waar het dossier van deze jongere zich bevindt. In dit dossier werd het een moeilijke zoektocht, omdat het over een franstalige jongere bleek te gaan. Na enkele maanden kregen we het mandaat om de bemiddeling op te starten, doch de jongere was voortvluchtig en dus kon er geen bemiddeling opgestart worden.

Tijdens de maand maart werd deze jongere op heterdaad betrapt en geplaatst in een gemeenschapsinstelling. In tussentijd hadden we verschillende gesprekken gehad met het meisje en haar ouders. Het slachtoffer wilde de jongen graag ontmoeten. Samen met haar begeleidster van Slachtofferhulp, had zij haar vragen opgesteld en overlopen wat zij als antwoord verwachtte.

Via de jeugdrechter kregen we opnieuw een mandaat tot bemiddelen. Na twee gesprekken met de dader hebben we een ontmoeting georganiseerd. Deze ging door in een politiekantoor, waar men aan videoverhoor doet. Het slachtoffer wilde haar dader niet rechtstreeks ontmoeten. Vermits we in dergelijke dossiers telkens met twee bemiddelaars werken zat een bemiddelaar bij de jongere, die ondersteund werd door zijn persoonlijke opvoeder en zijn psycholoog. In de andere kamer zat de 2de bemiddelaar met het slachtoffer en een vertrouwenspersoon uit de school. Haar ouders zaten in een aparte ruimte te wachten. Dit alles was heel goed voorbereid voor de beide partijen.

De aard van de feiten houdt in dat er een onevenwicht is tussen de beide partijen. De dader heeft op het moment van de feiten de macht over het slachtoffer genomen. Een ontmoeting kan er toe bijdragen dat het slachtoffer haar macht gaat terug halen bij de dader.

Dit is ook gebeurd tijdens de eerste ontmoeting. Vanaf de eerste vraag die zij stelde, greep dit de dader bij de keel. Dit proces duurde de ganse ontmoeting.

Op het einde van deze bijeenkomst had zij gezegd, dat indien hij dit wenste, zij hem wilde vertellen hoe zij zich had gevoeld tijdens de feiten, maar dat hij dan zelf de vraag moest stellen. Deze ervaring was een aanzet voor de dader om aan zijn proces van inzichten te beginnen. In de instelling werd hij begeleid door zijn individueel begeleider en zijn psycholoog. Door bij dit gesprek aanwezig te zijn, hadden zij thema's om rond te werken. In de maanden die volgden kwam hij ook uit bij zijn slachtofferschap. Hij werd als klein kind seksueel misbruikt in een instelling waar hij op dat moment verbleef.

Vier maanden na deze bijeenkomst, had de tweede ontmoeting plaats, op een gelijkaardige manier. In de voorbereiding van dit gesprek had hij zijn vragen doorgegeven aan de bemiddelaars. Deze werden voor het slachtoffer naar het Nederlands vertaald en op voorhand met haar overlopen. E werd haar gezegd dat indien de dader- tijdens de ontmoeting vragen zou stellen, zij de keuze had om hier al dan niet op te antwoorden. Wat vooral opviel tijdens dit gebeuren, was het feit dat zij 'haar dader' niet meer zag, hij was een ander persoon- dan degene die zij kende van het moment van de feiten. Een antwoord geven op de vragen die zij wist, was niet bedreigend. Toen zij een antwoord probeerde te geven over haar beleving tijdens de feiten, werd het moeilijk voor haar. Deze tweede ontmoeting sloot zij met gemengde gevoelens af.

De jongere vroeg zelf nog een bemiddeling aan voor een tweede slachtoffer, een meisje dat slachtoffer was van een groepsverkrachting.

Dit meisje werd gecontacteerd door de bemiddelaars. Zij geloofde niet echt in het aanbod van herstelbemiddeling voor deze dader, daarvoor was ze te veel gekwetst.

Dit jeugdrechtbankdossier is nog steeds lopende. Een zitting moet nog worden gepland. Er hangt een 'uithandengeving' boven zijn hoofd.

Getuigenis van de mama en papa van het slachtoffer, Ine

Met deze getuigenis wensen wij Bie en Feli te bedanken voor de uitzonderlijke prestaties die ze gepresteerd hebben zowel naar interventie, opvang en opvolging in het dossier van onze dochter Ine. (16 jaar) Ze is het slachtoffer van een brutale aanval op haar persoon.

Ine werd op 5 september 's morgens op haar weg naar school aangerand en werd na melding bij de politie dadelijk zeer professioneel opgevangen en begeleid (via politie en slachtofferhulp van de politie.) We werden zowel door de politie en later door de bemiddelingsdienst steeds geïnformeerd over het verloop van het onderzoek, wat we altijd sterk gewaardeerd hebben. Het bevestigt ons in het geloof in de goede werking van de politie en de goede samenwerking tussen de verschillende diensten

die bij slachtoffers worden ingeschakeld. De inzet van en de onderlinge samenwerking van politie, slachtofferhulp en bemiddelingsdienst wordt in dergelijke zaken sterk onderschat, ook door onszelf. We horen enkel de negatieve berichten over alles wat er kan mislopen in een politiezaak. Wij kunnen getuigen van het tegendeel. Deze informatie bereikt natuurlijk niet de media, omwille van het respect dat gegeven wordt aan de privacy van slachtoffer en omgeving. Nadat de politie de "zaak" had doorgegeven aan het parket liepen de zaken wel minder vlotjes. Alles wat kon mislopen is dan ook zo verlopen. Vergissing van personen in het onderzoeksdossier, geen of nauwelijks informatie vanuit het gerecht, Franstalige communicatie en een enkele keer toch een Nederlandstalige brief, de advocaten die weinig menselijke communicatie er op nahouden enz. In dit alles waren de bemiddelaars voor ons een baken in een woeste storm. Zoals in het kwaliteitswerken hoort te zijn: zeggen wat je gaat doen en doen wat je zegt werd hier zeer plichtsgetrouw gehanteerd. Een inzet van nooit geziene omvang; steeds bereikbaar en beschikbaar, op de voet volgen en veel maar dan redelijk mag verwacht worden, de communicatie open houden tussen alle betrokkenen, zeer goede voorbereiding van de gesprekken tussen de verschillende partijen enz. enz. Dankzij de inzet van de bemiddelingsdienst hebben we heel wat kunnen relativeren en kregen we ook de kans om te ventileren. Vooral het luisterend oor, het begrip voor alles wat werd meegemaakt was zeer ondersteunend. Het advies was steeds correct en de opvolging was zeer stipt. Dankzij de goede opvolging van het dossier door de bemiddelaars werden we altijd goed geïnformeerd, wat ook hielp in het kunnen plaatsen van de rechtsgang. We zijn deze mensen zeer dankbaar en we wensen ze veel sterkte en vastberadenheid voor de verder zetting van hun job. Als er gevraagd wordt naar voorbeelden van goede praktijken, dan mag deze werking voor ons als voorbeeld gesteld worden. Er zijn nog veel hulpverleningsdiensten die hier een voorbeeld mogen aan nemen. Succes gewenst aan jullie allen!

Verslag bemiddeling door Ine (het slachtoffer)

Na mijn aanranding ben ik op gesprek geweest bij slachtofferhulp. Daar vroeg ik na een paar gesprekken of het mogelijk was dat ik mijn aanrander kon spreken, vragen kon stellen. Want ik zat met een heleboel onbeantwoorde vragen.

Zij verwezen me door naar de bemiddelingsdienst en dat ik naar Bie Vanseveren moest vragen. Dat heb ik ook gedaan en ik kon meteen een eerste ontmoeting bij mij thuis vastleggen.

Ik was eerst erg nerveus en had er niet te veel op gehoopt dat ik hem eigenlijk echt wel zou kunnen spreken.

Ze stelde me meteen gerust en gingen ook op onderzoek uit om te zoeken waar de dader zich bevond, wat hij had gedaan etc.

Daardoor ben ik te weten gekomen dat ze een verkeerde jongen vasthadden en dat mijn aanrander nog vrij rondliep.

Door de bemiddeling ben ik erg veel dingen te weten gekomen dat ik anders nooit had geweten. Wanneer hij opgepakt was, dat hij weer was ontsnapt, waar hij zat, dat mijn dossier niet met de juiste persoon was geplaatst ed.

Doordat hij ontsnapt was kon het echte bemiddelingsgesprek veel later doorgaan dan verwacht. Maar ik kreeg heel erg veel steun van Bie en Feli.

Ze lieten vaak van zich horen en kwamen vaak langs om het gesprek voor te bereiden. Welke vragen ik ging stellen, hoe we het gesprek gingen voeren.

Ze hebben dan speciaal geregeld dat ik hem niet in directe weg moest aankijken, en hij me niet kon zien of horen.

Alles zat zodanig goed in elkaar, de voorbereiding, de confrontatie dat ik me echt goed voelde tijdens het gesprek.

Ik voelde dat ik hem echt op zijn plaats kon zetten en hij steeds kleiner werd. Ik heb hem zelfs dingen kunnen laten inzien zodat zijn opvoeder beter met hem op weg is kunnen gaan. De opvoeder heeft me hiervoor ook bedankt.

Maar dit zou ik nooit alleen hebben kunnen doen. Dit komt echt door de goede voorbereiding en gesprekken alvorens de confrontatie samen met Bie en Feli.

Ik heb enorm veel steun gehad aan deze mensen en ik denk mijn ouders ook. Ze luisterden naar mijn gevoelens en zeiden ook dat als ik ineens niet meer wilde, het ook niet door hoefde te gaan. Zelfs al was het de dag zelf nog van de confrontatie.

Ik mocht zelfs een vertrouwenspersoon meenemen naar het bemiddelingsgesprek met mijn aanrander.

Ook hier hielden Bie en Feli rekening met de gevoelens van mijn vertrouwenspersoon. Er werd ook voldoende rust genomen tijdens het gesprek en na het gesprek hebben we ook nog eens alles overlopen en over nagepraat.

Daardoor voelde ik me altijd omringd door mensen die echt om mij gaven. Dat is een gevoel dat ik al van het eerste gesprek had met Bie. En dat is dat ze me beschouwd als een meisje die heel kwetsbaar kan zijn en dat ze ook om me geeft.

Ik heb me nooit beklagd over het feit dat ik bemiddeling heb aangevraagd. Ik heb er alleen maar voordelen uit gehaald.

Door hen heb ik het moeilijkste en verdrietigste jaar van mijn leven kunnen doorworstelen.

Ik heb alleen maar respect voor de bemiddelingsdienst en vooral in het bijzonder voor Bie en Feli.

Is het noodzakelijk, voor een goed verloop van de bemiddeling, om samen te werken met diensten gespecialiseerd in daderhulp bij seksuele delicten, bijv. I.T.E.R. (dienst voor daderhulp van seksuele delicten) of met slachtofferhulp?

Deze vraag hangt samen met de vorige vraag rond timing voor de opstart van een bemiddeling in zware feiten.

In de dossiers die we in 2008 kregen doorverwezen, werden 5 jongeren begeleid bij I.T.E.R.

Twee jongeren volgden het leerproject 'seksueel overschrijdend gedrag' (zie beschrijving van dit project bij de deelwerking GAMBAS). De drie andere jongeren werden, al dan niet vrijwillig, doorverwezen voor een therapie.

Een vraag die wij binnen het team hebben, is of een nauwere samenwerking met de dienst I.T.E.R. zinvol zou kunnen zijn. Een voordeel zou kunnen zijn dat we transparant over een aantal zaken zouden kunnen praten. Anderzijds werken de mensen van I.T.E.R. vooral met daders. Met verhalen over en van het slachtoffer worden zij niet geconfronteerd. Indien zij met die emoties in aanraking zouden komen, zouden ze dan nog 'vrij' kunnen werken met hun jongere? Wat indien ze als steunfiguur tijdens een direct gesprek aanwezig zijn, en hun jongere vertelt de waarheid niet, op welke manier kunnen ze met dit gegeven omgaan?

Heel wat vragen, die niet in 1-2-3 kunnen beantwoord worden. Verdere gesprekken en overlegmomenten zullen nodig zijn om deze knelpunten helderder te krijgen.

Is vorming noodzakelijk om goed te kunnen bemiddelen in deze aard van dossiers?

Bemiddelen in deze dossiers vraagt wel wat extra achtergrondinformatie. Bijvoorbeeld, hoe wordt het seksueel misbruik opgebouwd, hoe verlopen de processen bij een dader bij seksueel misbruik, wat doe je met het slachtofferschap van een dader. Hoe omgaan met de gevolgen van deze feiten voor een slachtoffer. Het gaat om specifieke processen die inderdaad extra vorming vragen. Binnen de bemiddelingswereld bestaat er een werkgroep vorming, die regelmatig vormingen aanbiedt rond bepaalde thema's die leven bij de praktijkwerkers. Zo werd er dit jaar een vorming georganiseerd rond dit thema: 'Bemiddelen in seksuele delicten, mogelijkheden en beperkingen' gegeven door Jürgen Peeters.

Niet alleen vorming is noodzakelijk, ook de nodige maturiteit om te bemiddelen in deze dossiers biedt een meerwaarde.

Verlag van een vorming bij de 'Interactie-Academie': Zomercursus Interactie-Academie: Gezinnen in Mishandelings- en Misbruikcontexten: systeemtheoretische interventies. (Katty)

Op 2, 3 en 4 juli 2008 volgden Bie en ik de zomercursus rond seksueel misbruik in gezinssituaties aan de Interactie-Academie in Antwerpen. We merkten immers dat er meer en meer doorverwijzingen kwamen om te bemiddelen in dossiers met zedenfeiten, wat toch een iets specifiekere aanpak vereist en we hoopten met deze cursus wat vaardigheden te ontwikkelen om dergelijke dossiers verder aan te pakken.

De cursus werd gegeven door Sabine Vermeire, die ook een eigen praktijk heeft in het werken met gezinnen in misbruiksituaties. Ik vind dit altijd een pluspunt, aangezien er dan veel praktijkvoorbeelden aan bod kunnen komen. Verder zaten er heel wat mensen met verschillende achtergronden in de groep (bemiddelaars, sociaal consulenten, leerkrachten, therapeuten, consulenten van het Comité Bijzondere Jeugdzorg, gezinsbegeleiders,...), wat maakt dat er vanuit verschillende invalshoeken naar een zelfde situatie kon gekeken worden.

De eerste dag ging het voornamelijk over hoe een gezin door de samenleving gezien wordt als het fundament van de maatschappij. Deze schept heel wat verwachtingen naar het gezin in het algemeen en naar de individuen die er deel van uitmaken: rolverwachtingen van een moeder/vader/kind, verzekeren van de basisveiligheid en een basisvertrouwen. Deze maatschappelijke verwachtingen leggen een grote druk op een gezin. Wanneer er dan iets fout loopt binnen een gezin, zoals bijvoorbeeld seksueel grensoverschrijdend gedrag, wordt deze druk nog veel groter en wordt dit vaak gezien als de schuld van het gezin, en dan nog vooral van de ouders. De rolpatronen en gezinsposities worden grondig door elkaar geschud (dader-slachtofferrollen,...), er treden niet-te-vermijden polarisaties op en vanuit verschillende contexten (school, hulpverlening, justitie, familie,...) ontstaan er specifieke verwachtingen over hoe er met het probleem dient omgegaan te worden.

Tijdens de tweede en derde dag werd er voornamelijk aandacht besteedt aan het (niet-) spreken van kinderen die het slachtoffer werden van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Er werd gekeken naar de voor- en nadelen van spreken en zwijgen, naar de manier waarop er een context kan gecreëerd worden waarin mag gesproken worden en hoe een gezin verder moet met elkaar, nadat de feiten aan het licht werden gebracht. Er zal een manier moeten gevonden worden waarop de gebeurtenissen een plaats kunnen krijgen binnen het gezin en binnen de identiteit van de gezinsleden afzonderlijk. Er moet gezocht worden naar een herschikking van de omgangsvormen, de samenleefvormen, de rollen en de verwachtingen, waardoor het gezin weer als gezin kan en mag bestaan.

Viteindelijk werd er tijdens de driedaagse, naar mijn mening, weinig nieuw verteld over de aanpak van seksueel misbruik in een gezin. Toch blijft het interessant om de theorie hierover regelmatig op te frissen, aangezien het toch altijd een complexe en delicate materie blijft. De focus lag wel voornamelijk op begeleiding en therapie, waardoor er iets minder bruikbare handvaten kwamen voor de praktijk van bemiddeling. Toch was het nuttig, aangezien wij steeds geconfronteerd worden met gezinnen waarin de feiten reeds aan het licht gebracht zijn, en met gezinnen waarin de rollen overhoop zijn gehaald, waarin zij een nieuw evenwicht trachten te zoeken. Vooral de verschoven gezinsposities en polarisaties zijn zaken die naar voor komen tijdens de bemiddeling. De jongere die de feiten gepleegd heeft, wordt gezien als dader, maar is tegelijk nog zoon in het gezin. Bij incest is de dochter zowel het slachtoffer als de zus van de jongere., ouders verschillen soms van mening over de aanpak van de situatie,... Deze dubbele posities zijn dingen waar ook wij als bemiddelaar oog voor dienen te hebben. We moeten hier de nodige tijd voor nemen tijdens onze gesprekken met de betrokkenen. De driedaagse zomercursus was misschien te kort om deze gesprekstechnieken dieper uit te werken, maar fristen de principes die dienen gehanteerd te worden zeker nog eens op.

(Katty Eylenbosch, bemiddelaar)

Besluit

Bemiddelen in dossiers met zware feiten, vinden wij als dienst zeker zinvol. Wij willen deze dossiers zeker blijven opnemen, ook al gaat het om een gevoelige materie. Uit de bovenstaande tekst blijkt dat deze materie de nodige know-how vraagt en dat er nog veel vragen zijn.

Vragen die we meenemen in het verdere bemiddelingswerk en waar we hopelijk passende antwoorden op vinden. Als dan niet in samenwerking met de verwijzers, bevoegde diensten en andere bemiddelaars in andere diensten. Wordt zeker vervolgd in het jaarverslag van 2009.

1.4. Een overzeese blik op oneindig...

Oneindig is het adjectief dat past bij Chili, het Latijns-Amerikaanse land waar ik me momenteel voor een tijdje genesteld heb. Chili, een oneindig lang en uitgestrekt land met oneindig veel mooie natuur en met oneindig veel uitdagingen, zeker voor een gringo (=buitenlander) zoals ik.

En wat is er uitdagender dan eens een overzeese blik te werpen op het Chileense systeem van herstelrecht en herstelbemiddeling? Aangezien ik nog maar drie maanden een Chileens leven leid en ik dus nog in de exploratiefase van mijn (bemiddelings-)avontuur zit, zal ik in dit artikel enkele **eerste indrukken en bevindingen** meegeven over de letter, de geest en de praktijk van herstelbemiddeling in Chili. Deze bevindingen zijn gebaseerd op enkele documenten van een seminarie (*Seminario Justicia Juvenil: una visión restaurativa*) dat heeft plaatsgevonden in november 2008, georganiseerd door SENAME (Servicio Nacional de Menores)¹, en op enkele gesprekken met mensen uit het werkveld van de IVe regio van Chili, La Serena-Coquimbo.

Laat ik beginnen met het schetsen van het **kader** van de vigerende **jeugdwet** alvorens verder in te gaan op het thema 'herstel'. Chili bestaat uit 12 regio's plus de hoofdstad Santiago van waaruit heel het land gedirigeerd wordt. In Santiago bevinden zich de ministeries, waaronder het ministerie van Justitie en de hoofdzetel van SENAME. Binnen de verschillende regio's bevindt zich een SENAME-zetel die toekijkt of de Jeugdwet goed wordt toegepast.

In 2001 vond er een hervorming plaats van de toenmalige jeugdwet, *Ley N° 20.084 sobre la Responsabilidad Penal para Adolescentes*. Deze wet benadrukt de responsabilisering van delinquente jongeren tussen 14 en 18 jaar door middel van het opleggen van sancties, die moeten bijdragen tot een ruimere socio-educatieve interventie, georiënteerd op de gehele sociale reïntegratie van de jongere. De wet onderschrijft het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind en legitimeert welke sancties er onder welke voorwaarden kunnen opgelegd worden. Bij het opleggen van sancties wordt er rekening gehouden met de context van de feiten (ernst, omstandigheden, graad van

¹ Website Sename: www.sename.cl

participatie), de leeftijd van de jongere en welke sanctie er voor een bepaalde jongere het meest geschikt lijkt te zijn.

De sancties kunnen opgesplitst worden in drie verschillende categorieën: 1) sancties zonder vrijheidsberoving 2) sancties met vrijheidsberoving (in een halfopen of een gesloten systeem) en 3) bijkomende sancties (het verbod van het besturen van een gemotoriseerd voertuig of het volgen van een drugbehandeling). Het opsluiten van de jongere kan enkel in het geval wanneer er geen andere sanctie geschikter is. Onder de 'sancties zonder vrijheidsberoving' vallen de vrijheid met – al dan niet speciale- assistentie (cf. de onder toezichtstelling), het herstel van de schade, de gemeenschapsdienst, de boete of de waarschuwing.

De wet formuleert de sanctie, 'het herstel van de schade', als 'de verplichting tot het vergoeden van het slachtoffer voor de geleden schade, veroorzaakt door het delict, d.m.v. een bemiddeling met als uitkomst ofwel een financiële vergoeding, ofwel het herstel in natura ofwel door het vervullen van een niet-betaalde dienst ten voordele van het slachtoffer. Met deze (uitkomst van de) bemiddeling moeten zowel de jongere als het slachtoffer akkoord gaan.'

De wet omschrijft de sanctie gemeenschapsdienst als volgt: 'het uitvoeren van een dienst ten behoeve van de gemeenschap of van hulpbehoevende personen waarbij het akkoord van de veroordeelde nodig is. Het opgelegde aantal uren fluctueert tussen de 30u en 120u, de jongere mag maximum 4u per dag presteren en in het organiseren van de werkprestatie moet er rekening gehouden worden met de reeds bestaande school- of werkactiviteiten van de jongere.'

Wanneer een jongere niet akkoord gaat met de bemiddeling of met het uitvoeren van de gemeenschapsdienst of wanneer hij de gemaakte afspraken niet nakomt, dan kan de rechter een 'vrijheid met assistentie' van max. 3 maanden opleggen. Deze 'onder toezichtstelling' valt onder de bevoegdheid van een consulent, die samen met de jongere een ontwikkelingsplan uitstippelt waarin de nadruk wordt gelegd op de sociale integratie van de jongere (door het o.a. volgen van een opleiding, van een behandeling, het versterken van de relatie met de familie,...)

Om de letter van deze jeugdwet in praktijk om te zetten, bestaan er een aantal **richtlijnen** voor SENAME, de nationale jongerendienst die erop moet toezien dat de verschillende regionale diensten de wet en de hierin vernoemde sancties goed uitvoeren.

Ook in de regio La Serena en Coquimbo, de IVe regio van Chili, waar ik me voor een tijdje bevind, kan men zich beroepen op dit soort richtlijn om de wet naar behoren te implementeren. Ik baseer me hiervolgens op dit document alsook op een aantal gesprekken met de lokale hulpverleners om mijn **eerste indrukken over 'de praktijk van herstellbemiddeling'** te formuleren.

Sinds de hervorming van de wet kent de gemeenschapsdienst een ware opgang en is in La Serena-Coquimbo goed uitgebouwd. Er is een goede samenwerking met de verschillende lokale, openbare diensten en instituties zoals scholen, kinderdagverblijven, ziekenhuizen, brandweerkazemes waar jongeren klusjes kunnen opknappen, de gebouwen en openbare parken onderhouden, aan sociale activiteiten meewerken,...

De herstellbemiddeling of 'herstel van de schade via bemiddeling' daarentegen is nog zo goed als dode letter, althans in de IVe regio, maar ook in de meeste andere regio's van het land. Sinds de hervorming van de jeugdwet heeft deze IVe regio slechts 2 dossiers doorverwezen gekregen (twee regio's zitten in een pilootproject w.b.t. het toepassen van herstellbemiddeling; op welke manier dit gebeurt, is nog aan verdere exploratie toe). Aangezien er in de IVe regio nog maar weinig expertise is op dit vlak, was het voor de bestaande equipe een zoektocht om deze twee bemiddelingen tot een goed eind te brengen.

Familiebemiddeling (vb. echtscheidingsbemiddeling) heeft zich in de laatste 15 jaar langzaam uitgebouwd met behulp van buitenlandse kennis en expertise. Ondertussen zijn er al heel wat sociale werkers tot officiële bemiddelaar uitgeroepen. In Chili is dit een officiële, bijkomende opleiding van 220u (waarvan 180u theorie en 40u praktijk).² Het geloof dat familiebemiddeling een alternatieve uitweg kan bieden op familiale conflicten, is er. Hieraan is wel een heel proces vooraf gegaan.

² VARGAS PAVEZ M., CASAS BECERRA L., AZOCAR BENAVENTE M.J., *Mediación Familiar y Género. Informe elaborado para el Servicio Nacional de la Mujer y la Función de la Familia*, Santiago, Chile, Mayo 2008, p.16-19.

Straf- of herstellbemiddeling (ook bij volwassenen) zit momenteel nog in een overgangsfase. Ook al zijn er heel wat enthousiaste bemiddelaars, die dit soort bemiddeling mee op de rails willen zetten, de toepassing ervan hangt van meer factoren af dan alleen het enthousiasme van de huidige werkkrachten.

Eén van de redenen waarom 'herstellbemiddeling' bij jongeren nog maar weinig ingang gevonden heeft, is het feit dat het parket of de rechters weigerachtig staan tegenover deze bemiddeling en dus weinig dossiers doorverwijzen. De sanctie 'herstel van de schade' wordt als 'te soft' aanzien in de responsabiliseringsgedachte van de huidige wet. Want, jongeren mogen een bemiddeling weigeren (principe van vrijwilligheid). Maar in de wet wordt het herstel van de schade wel als 'een verplichting' aanzien (een kleine contradictie). De vraag die ik mij hierbij stel, is op welke manier men een jongere kan responsabiliseren als het 'herstel van de schade via bemiddeling' een verplichting wordt? De wet zegt dat, als een jongere deze verplichting toch niet vervuld en/of niet akkoord is met de opgelegde sanctie van herstel, dat deze sanctie dan vervangen kan worden door een zogenaamde 'vrijheid met assistentie'. Maar wat dan met het slachtoffer? Welke mogelijkheden bestaan er voor dit slachtoffer om dan nog 'vergoed' te worden? Over de rol/rechten/plichten van het slachtoffer wordt weinig of niets vermeld in de voornoemde teksten.

En als het slachtoffer dan toch financieel vergoed wordt, dan zijn het meestal de ouders die betalen, aldus de geïnterviewden. Echter, de meerderheid van de delinquente jongeren komt uit kwetsbare gezinnen, die vaak niet solvabel genoeg zijn om de schade aan het slachtoffer te betalen.

Een soort '**vereffeningsfonds**' zou hier wel soelaas kunnen bieden. Eén, omdat het responsabiliseringsprincipe hoog in het Chileens vaandel wordt gedragen. De jongere krijgt hiermee de kans zelf zijn verantwoordelijkheid op te nemen voor de schade, die hij veroorzaakt heeft. Twee, omdat het slachtoffer dan meer kans heeft om vergoed te worden. En drie, omdat er al een goede samenwerking is uitgebouwd met de openbare diensten in het kader van gemeenschapsdiensten. Op welke manier dit fonds zou kunnen gefinancierd worden, is mij nog een raadsel, maar het geeft me wel stof om verder over na te denken in mijn Chileense toekomst.

Het financieel aspect vormt in het algemeen een groot knelpunt in het huidige jeugdbeleid. Momenteel zijn er nog niet voldoende middelen om de wet naar behoren toe te passen. Het feit dat er nog geen subsidies zijn vrijgemaakt of dat er nog geen diensten zijn aangewezen om herstellbemiddeling aan te bieden, spelen dus tevens een rol in de beperkte toepassing ervan.

Een oneindig grote uitdaging voor mij bestaat erin om met de lokale SENAME-equipe van de IVe regio mee te zoeken naar mogelijkheden om herstellbemiddeling verder vorm te geven. Een eerste stap in dit proces is het mee op touw zetten van een sensibiliseringsprogramma om de kracht van het herstelrecht verder uit te dragen. De interesse naar mijn 'Belgische ervaring' bij SENAME is er alvast, nu nog de nodige overtuigingskracht aan de dag leggen bij de lokale magistraten en rechters. Maar eerst nog even oefenen op de Chileense tongval alvorens op de zaken vooruit te lopen.

Wordt vervolgd.

Riet Ysebaert

bemiddelaar bij BAS! op zending in Chili (loopbaanonderbreking)

1.5. Vereffening opgenomen door de bemiddelaar. Qué?

Na deze prachtige beschouwingen van onze overzeese collega, pik ik graag aan om enkele beschouwingen te lanceren over het vereffeningswerk aan deze kant van de oceaan. Er is namelijk een nieuwigheid binnengeslopen op ons Bemiddelingsburo... De organisatie en opvolging van het vereffeningswerk wordt sinds kort opgenomen door het bemiddelaarsteam en niet langer door de collega's van Gambas.

Om te beginnen: wat is vereffeningswerk? Het idee van vereffeningswerk is dat de jongere 'de kans krijgt om zelf zijn verantwoordelijkheid op te nemen', potje breken potje betalen zeg maar. Maar niet alle jongeren zijn in staat om zelf de schade die ze hebben veroorzaakt te vergoeden. Ook al willen ze dus wel iets doen om het 'goed te maken', soms hebben ze er gewoon niet de mogelijkheid toe, omdat ze te jong zijn, of omdat ze uit een arm gezin komen waar ook de ouders niet over voldoende middelen beschikken, of omdat ze gewoon nergens anders werk vinden. Om niemand uit te sluiten van de mogelijkheid om zelf het slachtoffer of de benadeelde te vergoeden en zo verantwoordelijkheid op te nemen, is er dus de belangrijke mogelijkheid van het vereffeningswerk.

We leggen het nog even uit aan de hand van een voorbeeldje. Een jongere heeft tijdens een avondje stappen een garagepoort kapotgemaakt. De schade is aanzienlijk aangezien de poort niet meer te herstellen is en vervangen moet worden. De feiten worden door het parket doorgestuurd voor bemiddeling. Er wordt contact opgenomen met zowel de jongere en zijn ouders als de benadeelde partij. Deze laatste laat weten dat hij naast een gesprek met de jongere ook een schadevergoeding van 700 euro verwacht. De jongere gaat hiermee akkoord maar hij en zijn gezin blijken in moeilijke financiële papieren te zitten. De benadeelde heeft hier wel begrip voor maar wil toch vergoed worden, ook al vindt hij het geen probleem om even te wachten. Wat hij vooral belangrijk vindt, is dat de jongere zelf iets doet om de schade te vergoeden, en zo zijn 'goodwill' toont. De jongere kiest er uiteindelijk voor om vereffeningswerk te gaan doen. Dit wil zeggen dat hij een aantal uren 'vrijwilligerswerk' uitvoert, maar dan een bijzondere vorm van vrijwilligerswerk. Per uur dat hij of zij presteert, krijgt de benadeelde 6,07 euro. De jongere zelf krijgt er dus niets voor en in die zin is het vrijwilligerswerk. De benadeelde wordt uitbetaald als de jongere zijn uren heeft gepresteerd. Het is het Provinciaal Vereffeningsfonds die de aanvragen goedkeurt van jongeren die via vereffeningswerk hun slachtoffer willen vergoeden. Om een aanvraag te doen moet de

jongere een briefje schrijven aan het fonds om zijn motivatie te tonen. Het is immers zijn eigen vraag om via vereffening de schade te vergoeden. Er moet dus voldoende persoonlijke motivatie blijken om een aanvraag te kunnen goedkeuren. Het gaat tenslotte om geld van de gemeenschap dat wordt gebruikt om een slachtoffer te vergoeden. Daartegenover staat dat de jongere zelf de handen uit de mouwen steekt. Ook al heeft hij dus niet de middelen of de leeftijd om de schadevergoeding zelf te dragen, toch kan hij op deze manier iets 'goedmaken'.

Zoals gezegd wordt dit vereffeningswerk sinds kort niet meer georganiseerd door de collega's van Gambas, maar wel door de bemiddelaars. Vanwaar deze verandering?

Een klein beetje geschiedenis om deze verandering te schetsen. In den beginne was er nog geen onderscheid tussen Bemiddelingsburo en Gambas. 'Iedereen deed toen nog alles'. Op het moment dat de scheiding Bemiddelingsburo/Gambas er kwam, leek het een logische keuze om het vereffeningswerk te laten aan de collega's van Gambas, aangezien zij de knowhow hebben in het werken met tewerkstellingsplaatsen, buiten de context van bemiddeling.

Toch is er nu beslist om vereffening door de bemiddelaars te laten opnemen. Vereffening blijkt bij nader inzien een beetje een aparte vorm van 'werkprestatie' te zijn, er is namelijk een *sterke link met het slachtoffer*. De jongere gaat werken om de benadeelde of het slachtoffer te vergoeden. Bovendien moet het slachtoffer toestemming geven voor dit vereffeningswerk. Het kan immers betekenen dat het slachtoffer langer op zijn schadevergoeding moet wachten, aangezien de procedure toch wel wat kan aanslepen (eerst moet de jongere een motivatiebrief schrijven voor het Provinciaal Vereffeningfonds, daarna moet er nog een werkplaats gevonden worden, en meestal kan de jongere enkel tijdens de schoolvakanties werken...) Die link met het slachtoffer is veel minder aanwezig is bij een werkprestatie die door de jeugdrechter werd opgelegd, bijvoorbeeld als vorm van herstel naar de maatschappij.

Een andere overweging die heeft geleid tot de nieuwigheid dat de bemiddelaars vereffeningswerk gaan opnemen is de plaats die vereffening *kan* innemen binnen het bemiddelingsproces. Bij het maken deze keuze hebben we ons oor ook eens te luisteren gelegd bij de collega's van BAL (bemiddelingsdienst Leuven). Zij werken al langer op deze manier. Zij leggen de nadruk op het feit dat vereffening integraal deel uitmaakt van het bemiddelingsproces. Dit wil zeggen dat er kansen en risico's aan verbonden zijn die belangrijk

zijn voor het proces tussen de partijen. Het gebeurt immers dat het vereffeningswerk niet goed loopt. Door te achterhalen wat voor de jongere de moeilijkheid is om zijn belofte na te komen, kan er misschien een nieuw communicatieproces op gang komen tussen dader en slachtoffer. Het uitvoeren van zijn vereffeningswerk is op dat moment immers geen louter technische kwestie, maar ook een signaal aan het slachtoffer. Het is dan belangrijk er samen achter te komen wat er aan de hand is. Aangezien de bemiddelaar contact heeft met beide partijen, kan die ook de communicatie tussen beide onderhouden. Het vereffeningswerk staat dus niet los van de bemiddeling. Op het moment dat het misloopt – maar ook op het moment dat het goed loopt! – kan de bemiddelaar terugkoppelen naar het slachtoffer. De bemiddelaar heeft doorheen de herstelbemiddeling de jongere normaal ook al wat leren kennen, waardoor hij misschien beter geplaatst is dan onze collega's van Gambas om deze werkprestatie te begeleiden. Maar toch, Gambas, bedankt voor bewezen diensten!

1.5. Uitdagingen in de Brusselse meertalige en multiculturele context

In de 35 Vlaams Brabantse gemeenten rond Brussel wonen een pak franstaligen. Er is eigenlijk weinig verschil tussen de franstaligen in de 19 Brusselse gemeenten en die in de Vlaamse rand rond Brussel. In enkele faciliteitengemeenten rond Brussel zijn de franstaligen zelfs in de meerderheid.

Men argumenteert dat dit een logisch gevolg is van de geografische uitbreiding van de Europese metropool Brussel en dat je die uitbreiding nooit zal kunnen stoppen.

Dit gegeven komt samen met een ander actueel debat: dat over de multiculturaliteit. Brussel is vandaag een kleine grootstad met een smelkroes van culturen. In Brussel is het een dagelijkse realiteit dat veel culturele identiteiten moeten samenleven.

Deze laatste factor heeft te maken met de evolutie van het internationale kapitalisme en de zogenaamde globalisering. Alles wijst erop dat met de toegenomen migratie in de wereld – en dus de gestage totstandkoming van een wereldmaatschappij – deze evoluties niet tegen te houden (zullen) zijn.

Wat we in deze nota willen tonen is slechts een schets of een beeld van de wijze waarop wij als nederlandstalige bemiddelaars met culturele diversiteit en met franstaligen omgaan.

De vraag waarvan we vertrekken is de volgende: Zijn wij voorbereid in onze praktijk als bemiddelaars om rekening te houden met de huidige realiteit van de Brusselse context? En hoe?

En zucht op onze groeiende samenwerkingsverbanden met franstalige diensten

Sinds begin 2008 merken we een stijging van het aantal gemengde dossiers. Dat wil zeggen, dossiers waar de betrokken daders nederlandstalig en franstalig waren.

Hoe gingen wij te werk?. Heel eenvoudig: in het geval dat het/de slachtoffer(s) verwachtingen hadden en de nederlandstalige minderjarige dader het rechtvaardig vond om zijn franstalige compaan bij de bemiddeling te betrekken, vroegen wij aan de franstalige parketmagistraten een mandaat om te bemiddelen met de franstalige dader.

Bij momenten hebben wij gemerkt dat de franstalige parketmagistraten niet gelukkig waren met ons regelmatige aankloppen voor mandaten. Wij maakten ons ook zorgen over het feit dat de franstalige parketmagistraten onze dienst mandateerden, om met de franstalige jongere te

bemiddelen, en niet een franstalige bemiddelingsdienst (Brussel telt 4 franstalige bemiddelingsdiensten)

Wij hebben rond dit probleem stilgestaan en in team de beslissing genomen om de aanvragen aan franstalige magistraten beter te omkaderen. Daartoe moesten we verschillende deelaspecten van het probleem onderzoeken:

- Wat doen de franstalige bemiddelingsdiensten met de gemengde dossiers?.
Kunnen wij samenkomen om werkafspraken te maken?
- Kan er gekeken worden of er een vereenvoudiging van administratie kan gerealiseerd worden?.
- Aan wie mogen wij onze moeilijkheden met de gemengde dossiers melden?.

Op het HCA-overleg en diverse overlegmomenten maakten we onze vragen en bezorgdheid rond het werken binnen gemengde dossiers over aan parketmagistraten, parketjuristen, OSBJ en SDJRB over.

In mei 2008 - in samenwerking met de franstalige bemiddelingsdiensten - hebben wij een ontwerpbrief "aanvraag mandaat franstaligen" opgemaakt.

Het was voor ons zeer belangrijk dat we in deze aanvraag konden vermelden dat het mandaat voor franstalige betrokken jongeren niet aan onze, maar aan een franstalige dienst moest gegeven worden en dat het Parket ons hiervan op de hoogte brengt. Als bijlage kan men een exemplaar van die brief "aanvraag mandaat franstaligen" bekijken.

Op die manier zijn wij lang bezig geweest met de uitdaging die de gemengde dossiers aan onze dienst stelde. In samenwerking met verschillende actoren, onze "partners", hebben wij een afsprakengeheel uitgewerkt dat vandaag aan de samenwerking tussen franstalige en nederlandstalige diensten richtlijnen geeft. Tevens geeft dit afsprakenpakket onze samenwerking meer vorm en meer samenhang.

Afspraken rond bemiddelingsdossiers met Franstalige en Nederlandstalige minderjarigen:

- De magistraat die het aanbod tot bemiddeling doet, vermeldt in de brief gericht aan de bemiddelingsdienst informatie m.b.t de verbonden dossiers die niet naar bemiddeling werden doorgestuurd: dossiernummer, parketmagistraat (titularis), en jeugdrechter.

- De magistraat die de bemiddeling voorstelt, licht de titularissen van de connexe dossiers, via een eenvoudig kantschrift, in van het bemiddelingsaanbod dat werd gedaan. Wanneer de titularis van het connexe dossier ook wenst over te gaan tot bemiddeling stelt hij hiertoe de bemiddelingsdienst aan van zijn taalrol.
- Ons Bemiddelingsburo zal bij het krijgen van nederlandstalige bemiddelingsdossiers waarbij franstaligen betrokken zijn een brief sturen naar de franstalige parketmagistraat of franstalige jeugdrechter (titularissen) met verzoek het aanbod van een bemiddeling te overwegen en desgevallend een franstalige bemiddelingsdienst aan te duiden.
- De franstalige magistraat die een brief van ons ontvangt, antwoordt met een standaardbrief naar ons of ze al dan niet een bemiddeling zullen voorstellen. In geval van een positief antwoord gaat het dossier naar de franstalige criminoloog, die dan een franstalige bemiddelingsdienst zal aanschrijven.
- Indien de minderjarige voor de desbetreffende feiten wordt opgevolgd door een jeugdrechter, zal de bemiddelingsdienst het verzoek tot aanbod van een herstellbemiddeling, aan de jeugdrechter richten.

Deze afspraken wordt vrij goed gerespecteerd, doch er blijven vervelende uitzonderingen : soms krijgt ons Bemiddelingsburo het mandaat om met de franstalige betrokken jongere zelf te bemiddelen. Het is ook gebeurd dat een franstalige jeugdrechter het Bemiddelingsburo gemandateerd heeft om een bemiddeling op te starten. In dit uitzonderlijk geval was de uitleg van de jeugdrechter dat de slachtoffers van de franstalige jongere nederlandstalig waren en wij, volgens haar, gekend zijn als de enige tweetalige bemiddelingsdienst in Brussel-Halle-Vilvoorde.

De specificiteit van de Brusselse context daagt ons uit om voortdurend stil te staan bij onze praktijk als bemiddelaars en van de uitdaging met een probleem of conflict een leerpunt en een werkpunt te maken.

Ondertussen hebben wij per brief contact genomen met alle franstalige bemiddelingsdiensten actief in Brussel om een overleg in de volgende maanden te plannen. Elke dienst kan dan zijn agendapunten in het overleg aan bod brengen.

Uit het bovenstaande is het duidelijk dat de opbouw van de samenwerking tussen nederlandstalige en franstalige diensten nog niet af is. Dat wordt zeker vervolgd in het volgende jaar.

Onze uitdaging voor de toekomst blijft om in overleg met de franstalige bemiddelingsdiensten te streven naar een beter coördinatie tussen het nederlandstalige en het franstalige Parket en de desbetreffende jeugdrechtbanken.

Wij zijn van mening dat er alleen kan gesproken worden van een herstellende justitie, wanneer alle daders, franstalige of nederlandstalige, betrokken bij een feit het aanbod van herstellbemiddeling kunnen krijgen en de mogelijkheid krijgen om hun verantwoordelijkheid in de feiten op de te nemen. En dat slachtoffers recht hebben op herstel, door alle betrokken daders bij een feit.

Het Bemiddelingsburo en het werk met de allochtone populatie uit de Brusselse context.

Gelukkig maar, leven wij in een heel diverse, kleurrijke maatschappij. Mensen en zeker jongeren, hebben veel verschillen en gelijkenissen, subculturen, stijlen. De arbeidsmigranten van enkele decennia geleden en de nieuwkomers van over de hele wereld die zich al even en recenter in ons land hebben gevestigd, hebben een enorme culturele diversiteit meegebracht. Dit is een realiteit.

In verband met die realiteit is onze vraag vooral wat die verschillen en gelijkenissen betekenen en hoe gaan we ermee om als we er in onze rol als bemiddelaars mee geconfronteerd worden? Een antwoord op die vraag vertrekt altijd vanuit een visie: Wat voor samenleving willen wij?

Er zijn verschillende visies op de multiculturele samenleving: de assimilatie, het multiculturalisme, de diversiteit.

Het is niet onze bedoeling een politiek statement te schrijven i.v.m onze samenleving; wij willen alleen enkele aspecten van die complexe realiteit in verband brengen met ons werk als herstellbemiddelaar.

Mensen hebben enorm veel verschillen en gelijkenissen, zowel individueel als op groepsniveau. Als individu, als jongere, heb je een aantal belangrijke kenmerken die je een plaats en een betekenis geven in de samenleving. Zo kunnen leeftijd, gender, etniciteit, klasse, seksualiteit,

taal, uiterlijk, familie, opleiding...alle in meerdere of mindere mate belangrijk zijn voor het vormgeven van je identiteit. Iemand wordt door anderen en door jezelf tot bepaalde groepen en (sub)culturen gerekend op basis van deze kenmerken. Die persoon behoort daarbij tegelijkertijd tot verschillende gemeenschappen : die persoon is bijvoorbeeld én mannelijk, én student én jongere én blank én.... Identiteit is dus meervoudig en veelzijdig. Het belang van elk van die groepen voor zijn identiteitsbeleving, is ook afhankelijk van de context waarin iemand zich bevindt.

De identiteit van jongeren is dus heel divers (en dat moet gerespecteerd worden).

In ons werk als herstellbemiddelaars worden wij vaak geconfronteerd met de problematiek van de tweede of derde generatie migrantenjongeren.

Deze problematiek is zeer complex en neemt in de tijd verschillende vormen aan. De kern ervan is niet alleen gelegen in de confrontatie tussen twee culturen, maar hangt samen met het ontwikkelingsproces van de identiteit van de allochtone jongere.

De meeste van de migrantenjongeren worden heen en weer geslingerd tussen enerzijds onze westerse cultuur, op school, en anderzijds de islamitische cultuur, thuis.

De meeste gezinshoofden van islamitische families voeden hun kinderen nog op de traditionele manier op, zoals dit was wanneer zij Marokko of Turkije verlieten.

In een groot deel van de gevallen is dit evenwel strenger en traditioneler dan in het hedendaagse Marokko of Turkije.

Veel islamitische ouders willen hun kinderen beschermen tegen invloeden van onze westerse maatschappij en dit door middel van een strenge opvoeding. Het merendeel van die ouders voelen zich ook niet erg thuis in ons land en proberen strak vast te houden aan hun islamitische identiteit die hen nog enige zekerheid biedt. De laatste jaren zien wij ook hoe meer en meer islamitische ouders die in een allochtone buurt wonen, hun kroost naar een verdere gelegen school sturen, ver weg van de "problematische migrantenjongeren" van hun eigen buurt. Hun kinderen komen vaak naar een katholieke school, waarin onderwijs met strenge normen gegeven wordt.

Kortom, de migrantenjongere weet vaak niet meer aan welke normen en waarden hij zich moet houden; hij heeft geen enkele houvast meer en wordt heen en weer geslingerd tussen twee culturen.

In onze praktijk als herstellbemiddelaars zien wij vaak een kloof tussen ouders en kinderen. Bij allochtone gezinnen is die kloof meestal groot; zeker daar waar de ouders zelf geen puberteit konden hebben. Deze ouders zijn meestal direct van de kinderwereld naar de

volwassenenwereld overgegaan. Deze ouders hebben bijna geen schoolervaring, zijn zeer jong beginnen werken en zijn ook zeer jong getrouwd.

Op huisbezoek bij die gezinnen, zien wij vaak hoe die ouders zwaar getraumatiseerd zijn door het gedrag van hun kinderen. Zij kunnen gewoon geen plaats geven aan het delinquente gedrag van hun zoon of dochter. Wij horen regelmatig “hij heeft thuis alles wat hij nodig heeft. Hij krijgt ook alles wat hij wil. Hij heeft geen behoefte om te gaan stelen. Wij begrijpen zijn gedrag niet”.

Vele ouders begrijpen de identiteitscrisis waarin hun kinderen zitten niet. Op zo'n momenten kan er een grote kloof ontstaan tussen ouders en kinderen.

Veel ouders blijven hun tieners regeltjes en normen opleggen, maar zij verliezen het zicht op de wereld van de jongere zelf: Welke zijn zijn interesses?, Wat wil hij in zijn leven bereiken?, Hoe voelt de jongere zich op school, is hij geïntegreerd?, Wat denkt hij over onze samenleving?, Wat doet hij in zijn vrije tijd?, Heeft hij vrienden?, Wie zijn ze?, enz.

Op tienerleeftijd moeten alle jongeren het complexe evenwicht leren te vinden tussen zichzelf zijn en samenleven met anderen. Bij de migrantenjongere wordt dit proces meestal bemoeilijkt door bovengenoemde factoren .

Wij, herstellbemiddelaars, nemen contact op met de jongere en zijn ouders als het fout loopt, m.a.w. in het geval dat de jongere in aanraking komt met politie en justitie.

In het kader van een ‘herstellbemiddelingsprocedure’, moeten wij vaak de minderjarige migrantenjongere confronteren niet enkel met de gevolgen van zijn feiten, maar ook met zichzelf. Wij houden hem een spiegel voor waarin de minderjarige niet enkel kan zien wie hij is en wat hij deed, maar ook wat onze samenleving over hem denkt. Daarin durven kijken is niet aan iedereen besteed.

Maar wat gebeurt er als wij merken dat de jongere opgevoed wordt in een leefwereld die ver afstaat van de onze? Hoe kunnen wij de jongere en zijn ouders confronteren met het probleemgedrag van de tiener zonder hen het gevoel te geven dat we daar zijn om een les moraliteit te geven?

Het is essentieel voor het herstel van de schade, bij alle partijen, dat het proces van bemiddeling wordt beleefd als constructief en respectvol. Om die reden werken wij in sommige gevallen samen met interculturele bemiddelaars van het OTA-team.

Wij vragen hen om samen met ons op huisbezoek te gaan en zo de gesprekken met de migrantenjongere en zijn ouders mee te doen. Wij zorgen dat de multiculturele bemiddelaar die we aanspreken dezelfde culturele achtergrond heeft als het migrantengezin.

Onze samenwerking met het OTA-team kunnen we zeker als positief evalueren. Wij zijn er ons van bewust dat we met deze manier van samenwerking meer kunnen bereiken bij allochtone gezinnen.

Een van de manieren om delinquentie te bepalen, is de omschrijving als het ontbreken van een band. Criminaliteit bij jongeren wordt gepleegd als een band ontbreekt met de persoon of de omgeving die men schade toebrengt. De band, de verbondenheid is hier verloren gegaan. In die logica, werken wij, herstelbemiddelaars, aan het herstel van de inhoudelijke verbondenheid van de dader met zijn soortgenoten en zijn omgeving. Een herstelbemiddeling zou kunnen dienen als een “opnieuw verbinden”. Daarvoor is het nodig een soort van ethische dialoog tussen de betrokken partijen op gang te brengen.

Bij de allochtone jongeren hadden wij vermeld hoe ze in de knoel liggen met het gevoel van verbondenheid, samenhangheidsbesef.

Onze uitdaging voor de toekomst i.v.m. deze populatie is de verschillende beschavingen van vreemde culturen beter te leren kennen. Wij willen een manier vinden die deze jongeren diep raakt, zonder een moraliserende houding t.o.v. de jongeren te moeten aannemen.

(Felicitas Hardy, bemiddelaar)

1.7. Rechtswaarborgen voor een dader en slachtoffer

Het recht op vrije meningsuiting, het recht op een eerlijk proces, het recht op onderwijs, het recht op een menswaardig leven, Maar wat heb je aan rechten als je er niets mee kan doen? In principe zijn alle rechten afhankelijk van één recht: het recht op informatie. Alles vertrekt van daaruit, zonder informatie weet je immers niet welke stappen je kan nemen, wat je kan verwachten of wat van je wordt verwacht. Dan dool je rond in het onbekende.

In iets wat toch vaak een doolhof wordt genoemd, ons strafrechtssysteem, is juiste informatie daarom onontbeerlijk. Vaak ongevraagd worden mensen met deze onbekende, strakke wereld geconfronteerd en blijven met een hele resem aan vragen achter.

Tijdens onze huisbezoeken als herstellbemiddelaar zijn wij meestal – na de politie – de eerste ‘officiële’ actoren die slachtoffers en daders ontmoeten. Het is dan ook uiterst belangrijk dat wij hen de juiste informatie kunnen verschaffen. Dit is vanzelfsprekend als dit gaat over de procedure van herstellbemiddeling zelf of een algemeen kader van de strafprocedure, maar i.v.m specifieke informatie is dit toch heel wat moeilijker omdat dit eigenlijk ons domein niet is. Mensen vertrouwen erop dat je hen de juiste informatie geeft, maar doe je dat wel altijd?? Mensen doorverwijzen naar een (pro-deo) advocaat of justitiehuis is één ding, maar vaak zal dit erin resulteren dat mensen gewoon met hun vragen blijven zitten. Die stap blijkt soms toch nog te groot of een degelijk, verstaanbaar antwoord wordt niet gegeven.

In dit kader was de vorming die ik samen met Felicitas bij de Kinderrechtswinkel volgde, zeer leerzaam. Deze werd opgebouwd naar analogie van hun folderreeks Tzitemzo, waarbij we ons voor verschillende thema's die jongeren aanbelangen konden inschrijven. Welke rechten heeft een minderjarige dader? Of een minderjarig slachtoffer? Wat mag de politie tijdens een verhoor allemaal doen? Mag je je advocaat als jongere zelf kiezen? Wat gebeurt er eigenlijk juist op een kabinetszitting? ... Heel wat vragen en antwoorden, waar we soms zelf nieuwsgierig naar zijn en die ook leven bij de families waar we dagelijks mee werken. Deze vorming gaf ons de basis om tenminste toch al een beginnend antwoord te kunnen geven en de steun dat we steeds bij hen terecht kunnen voor juist dat ietsje meer uitleg.

Toch ben ik er van overtuigd dat een goede (jeugd)advocaat vaak beter geplaatst is om de jongere en zijn ouders bij te staan en door de nodige informatie te loodsen. Daar, bij

bemiddeling op parketniveau, jongeren nog niet (of eerder niet langer) automatisch een advocaat aangesteld krijgen, wordt er eigenlijk niet vaak een advocaat aangesproken. Vanuit het Bemiddelingsburo zullen wij steeds aanraden een advocaat te nemen, maar voor veel mensen blijft er toch een afstand en zullen zij niet vaak deze hulp inroepen voor dit écht nodig is. Voor de opstart van de nieuwe jeugdwet, werd deze automatische aanstelling wel toegepast. Wij staan er vanuit het Bemiddelingsburo dan ook volledig achter dat dit terug zou ingevoerd worden. Het staat de jongeren dan nog altijd vrij al dan niet beroep te doen op hun advocaat.

Nu merken we dat vragen zoals 'wat zijn onze mogelijkheden?', 'is deze morele schadevergoeding normaal? Is het bedrag niet te hoog?' vaak bij ons terecht komen. In onze positie als bemiddelaar kunnen wij hen hierin niet voldoende informeren. Goed doorverwijzen naar het justitiehuis, een advocaat of hun eigen vrienden/familie blijft hier dus een noodzaak. Soms wordt gezegd dat advocaten het principe waar bemiddeling om draait, de mensen zelf die terug rond het conflict gaan werken, ondermijnt. Dat gevoel heb ik zeker niet. De Brusselse advocaten staan meestal volledig achter het bemiddelingsidee en zullen op vraag van de jongere adviseren. Zij zullen handelen in het belang van de jongere zelf, maar steeds met het oplossen van het conflict en de verantwoordelijkheid die de jongere hierin kan opnemen in het achterhoofd.

Kijkende naar de praktijk van bemiddeling en naar wat ik tijdens de Tzitemzo-vorming gehoord heb, merk ik dat er nog heel wat werk is aan de rechtspositie van de jongere, dit zowel binnen het strafrechtstelsel als binnen de bijzondere jeugdzorg. Belangrijke stappen werden reeds gezet, maar andere grote (en vaak evidente stappen vind ik), laten op zich wachten. Toepasselijk bij het thema van deze tekst is dat er bijvoorbeeld nog steeds wettelijk niet zoiets bestaat als een 'jeugdadvocaat'. Jongeren worden dus verdedigd door 'gewone' advocaten en specifieke kennis van het jeugdrecht is hierbij niet vereist. Het spreekt voor zich dat dit geen ideale situatie is: de verdediging van de jongere laat het afweten, de jongere zijn mening wordt niet naar voren gebracht en de rechter krijgt geen weerwoord. In deze gevallen kan je eigenlijk spreken van een schijnproces waarbij de jongere geen stem heeft. En, en plus, omdat de jongere niet geïnformeerd wordt over zijn rechten, kan hij ze ook niet afdwingen!

Als respons op deze lacune in de wet, heeft de Orde van Vlaamse balies hierin zelf initiatief genomen en een Orde van jeugdadvocaten opgericht. Chapeau!! Via hun website kan je

advocaten raadplegen die een gespecialiseerde cursus hebben gevolgd en nog belangrijker, die zich echt willen inzetten voor jeugdzaken. Zij zijn er om het Chinees van vele rechters te vertalen en niet enkel in het belang van de jongere te handelen, maar ook echt zijn mening in de rechtzaal naar voor te brengen. Zij worden dan ook niet enkel juridisch getraind, maar ook op vlak van communicatieskills, ontwikkelingspsychologie, ed. Ik denk dat dit een zeer grote vooruitgang is.

De bovenstaande uitleg draait bijna volledig rond de rechten van een jongere (bij ons meestal de dader), maar hoe staat het met de rechten van het slachtoffer?? Iedere jongere heeft recht op een pro-deo advocaat, elk slachtoffer ook? Nee!

Dit is vaak confronterend omdat het slachtoffer er natuurlijk niet om gevraagd heeft slachtoffer te worden en zich daarbij nog eens in zware kosten moet steken om zich deftig te informeren over zijn rechten. Soms kan hij beroep doen op de rechtsbijstand van zijn familiale verzekering, maar vaak komt deze enkel tussen bij lichamelijke schade. Voor slachtoffers klinkt het dan ook vaak onrechtvaardig dat degene die hier iets fout heeft gedaan, wel gratis verdedigd wordt. Wat kunnen we hieraan doen? Het pro-deo systeem uitbreiden is waarschijnlijk praktisch onmogelijk. Het verworven recht voor jongeren afschaffen zou enkel een stap terug betekenen. Ik denk dat er hier een belangrijke opdracht weggelegd is om deze posities wat gelijkker te maken. Want ondanks een inkomen, blijft een advocaat voor de gemiddelde mens een kostelijk plaatje. Natuurlijk kunnen deze mensen steeds terecht in het justitiehuis, maar deze komt spijtig genoeg niet zoals een advocaat op afspraak en brengt voor het slachtoffer dus nog een extra rompslomp mee. Dus misschien nog meer dan bij jongeren, is het voor ons belangrijk om hen op een zo volledig mogelijke manier te kunnen informeren.

Uit heel deze tekst kan één conclusie getrokken worden: het hebben van rechten staat of valt bij het weten dat je deze rechten hebt. Mensen moeten dus geïnformeerd worden en ook wij dragen ons steentje hierin bij. Maar, foute info is nog slechter als geen info, dus voorzichtigheid is de boodschap! Daar start onze taak ten opzichte van de jongere en zijn ouders en ten opzichte van het slachtoffer. Wat is bemiddeling? Wat zijn hun mogelijkheden en rechten? Hoe kan men deze uitoefenen? En laat het eigenlijke bemiddelen dan maar beginnen!!

(Els De Kuyper, bemiddelaar)

1.8. Algemeen besluit

Het bemiddelingsburo bleef in 2008 in beweging. Een meer dan voorheen autonome werking – nog net niet binnen de vzw Alba – , een volwaardig team werkend binnen een kader van jeugdrecht waar herstelbemiddeling en in mindere mate HERGO als volwaardig complementair en subsidiair worden aanzien binnen het geheel aan stappen of maatregelen die Parket of Jeugdrechtbank kunnen nemen.

Het aantal verwezen dossiers naar herstelbemiddeling toe bleef ook voor het Bemiddelingsburo in 2008 verder toenemen, wellicht niet zo spectaculair als in andere gerechtelijke arrondissementen, doch de Brusselse traditie waarbij het Parket herstelbemiddeling eerder situeert binnen dagvaardenswaardige dossiers blijft ook binnen het nieuwe Jeugdrecht gevrijwaard. Bovendien kan het bemiddelingsburo bogen op een vertrouwde en gesmaakte samenwerking met Parket en (sociale dienst van de) Jeugdrechtbank.

Dit alles maakte gelukkig dat de tijdelijke onderbemanning bij het Parket in 2008 niet al te nefast was voor de werking van het Bemiddelingsburo.

De nieuwe herstelbemiddelaars die ons in 2007 kwamen versterken hebben het meer en meer onder de knie, wat ook maakt dat er meer tijd vrij komt om stil te staan bij de ruimere thema's die voortvloeien vanuit de bemiddelingen...

Het bemiddelingsburo blijft hierin zoekende :

...in het verder aanbieden van herstelbemiddeling in zware dossiers. De basis is gelegd doch verdere verfijning en bespreken van dossiers is een must.

...in het afstemmen van herstelbemiddeling in connexe dossiers (nederlandstalige – franstalige – minder – meerderjarigen,...

...in het bemiddelen binnen dossiers – meer en meer – waar jongeren van een andere cultuur bij betrokken zijn.

Dit zoeken mogen en willen we niet alleen doen. Zonder overleg en zonder respect met en voor onze verwijzers, partners, collegadiensten, jongeren, ouders, slachtoffers,... staan we nergens. We blijven die weg bewandelen.

2. Gambas

in 2008

Inleidend

Hierna volgt een overzicht van de werking van Gambas in 2008.

Anders dan het Bemiddelingsburo is Gambas werkzaam in de gerechtelijke arrondissementen Brussel én Leuven.

Ofschoon Gambas – begeleiders hun standplaats hebben in Leuven of in Brussel, vormen ze één team.

Met uitzondering van Gaëlle, mede werkzaam binnen het jongerenteam van I.T.E.R. die exclusief het leerproject en begeleidingen opneemt in het kader van seksueel grensoverschrijdend gedrag, werken alle begeleiders binnen Gambas rond alle projecten die worden aangeboden als reactie op het plegen van 'een als misdrijf omschreven feit'.

Ze komen in dit hoofdstuk allen één voor één aan bod en vormen een divers geheel.

En dan bespringt me de vergelijking met het kopen van een brood, vroeger en nu. De tijd dat je kon kiezen bij de bakker tussen wit en bruin brood is al lang voorbij. Voor twijfelaars is het niet steeds gemakkelijk. Je hebt de keuze uit een veelheid aan broden, klein en groot, in diverse maten en gewichten, met een grote diversiteit aan soorten granen. Kortom voor elk wat wils.

Zo ziet het aanbod van Gambas er uit... Het maakt het werken binnen Gambas niet steeds gemakkelijk doch meer dan uitdagend... en dit geldt ook voor de verwijzers..., wie wil kan zoeken, puzzelen en zelfs combineren en wie wil kan blijven kiezen voor een wit of een bruin brood.

2.1. de Gemeenschapsdienst

Kader van de Wet

In de nieuwe jeugdwet voorziet de wetgever de mogelijkheid aan de jeugdrechter om een minderjarige pleger van een als misdrijf omschreven feit (MOF) een prestatie van opvoedkundige aard en algemeen nut op te leggen.³ Het is in dit kader dat de gemeenschapsdienst wordt gesitueerd. Dit project – we spraken voorheen over werkproject – dient in verhouding te zijn tot de vaardigheden en leeftijd van de jongere en mag ten hoogste 150 uren bedragen. Wanneer de gemeenschapsdienst wordt opgelegd als onderzoeksmaatregel, kan deze echter hoogstens 30 uren bedragen.⁴ Ook bij het Basta-project, een beschikkingsmaatregel waarin een onderdeel gemeenschapsdienst vervat zit, bedraagt deze 30 uren. In de praktijk zien we dat een gemeenschapsdienst nauwelijks bij beschikking wordt opgelegd. Jeugdrechters verkiezen nog steeds de maatregel bij vonnis op te leggen, na advies van de consulent van de sociale dienst. Bij een vonnis is het echter zo dat de uitspraak soms lang na de feiten plaatsvindt (bij sommige jongeren zelfs meer dan anderhalf jaar na de feiten!), waardoor de gemeenschapsdienst soms riskeert eerder een lastige formaliteit te worden voor de jongere en de herstelgedachte voor een deel verloren gaat.

Wat?

Concreet staat een gemeenschapsdienst voor het feit dat een minderjarige, tussen 12 en 18 jaar, een aantal uren onbezoldigd en in zijn vrije tijd zal moeten werken bij een vzw of een dienst van openbaar nut. De prestatieplaatsen waar deze ten uitvoer gebracht kan worden, worden gekozen op basis van een aantal factoren. Zo wordt uitgegaan van de interesses en vaardigheden van de jongeren, zijn mobiliteit en de beschikbaarheid aan prestatieplaatsen. Zo mogelijk wordt er ook een inhoudelijke link gelegd tussen het als misdrijf omschreven feit en de prestatieplaats. De ervaring leert dat dit echter niet altijd evident is en dat de meer praktische overwegingen vaak primeren in de keuze voor een bepaalde prestatieplaats. Een aantal klassiekers zijn: de kringloopcentra, gemeenstelijke groen- en technische diensten, bibliotheek, kinderwerkingen, rusthuizen, zwembad enz. De jongere wordt steeds betrokken bij de keuze van een prestatieplaats vanuit het idee dat deze inspraak bevordelijk is voor de motivatie van de jongere bij de uitvoering van het project.

³ Art 37, §2bis, 2°, Wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade.

⁴ Art 52, Wet van 8 april 1965

Doelstelling

De doelstelling van de gemeenschapsdienst is nog steeds driedig.

Ten eerste is een gemeenschapsdienst *herstelgericht* van aard. Dit wil zeggen dat de jongere de kans krijgt zijn fout recht te zetten door de samenleving concreet en symbolisch te vergoeden voor de door hem/haar aangerichte schade. Concreet, door een daadwerkelijke hulp te betekenen voor de prestatieplaats waar de jongere tewerk gesteld wordt en symbolisch, doordat deze prestatieplaats ergens (het belang van) de bredere samenleving vertegenwoordigt. Om de herstelgedachte zo concreet mogelijk te maken en te voorkomen dat het een louter theoretisch gegeven blijft dat niet beantwoordt aan de beleving van de jongere, is het wenselijk, waar mogelijk de te presteren taken inhoudelijk te verbinden aan de gepleegde feiten. Ook op een andere wijze kan de gemeenschapsdienst een vorm van herstel betekenen. Zo kan het vertrouwen van de omgeving van de jongere (en in de eerste plaats van de ouders) hersteld worden doordat deze zich positief profileert en laat zien dat hij/zij bereid is de verantwoordelijkheid voor de eigen daden op te nemen.

Ten tweede bevat de gemeenschapsdienst een *sanctionerend* element. Dit betekent dat de oplegging van de gemeenschapsdienst ook een boodschap is aan de jongere dat er bepaalde normen zijn in onze samenleving, waarvan de overschrijding niet getolereerd wordt. Deze zijn (ideaal gezien) immers de afspiegeling van waarden waar de maatschappij belang aan hecht. Alhoewel de sanctiegedachte niet primeert bij het opleggen van deze maatregel, is dit wel een belangrijk element in de beleving van de jongere. Dit wordt ook duidelijk in hun taalgebruik, wanneer ze het hebben over hun 'werkstraf'.

Een derde effect dat de gemeenschapsdienst beoogt, is *pedagogisch* van aard. Door middel van dit project komt de jongere in aanraking met een realiteit die voor hem/haar soms nog onbekend is. Zo kan de jongere heel wat opsteken van de vereisten die 'gaan werken' met zich meebrengt. De jongere wordt geconfronteerd met de noodzaak aan stiptheid, kwaliteit van werk, beleefd zijn tegen klanten en collega's, enz. Dit zijn vaardigheden die de jongere zich later sowieso zal moeten eigen maken wanneer hij/zij de arbeidsmarkt betreedt. Het kan leerrijk zijn de jongeren reeds te laten 'proeven' van deze wereld. Op deze manier kan de jongere reeds werken aan deze vaardigheden of zich op zijn minst door eigen ervaring bewust worden van de noodzaak eraan. Naast het *nemen* van verantwoordelijkheid, kan ook het *krijgen* van verantwoordelijkheid iets waardevols betekenen voor onze minderjarigen. Wanneer de jongere zich goed van zijn taak gekweten heeft, kan een positieve evaluatie en een lovend woord achteraf bovendien een opkikker betekenen voor het zelfvertrouwen van de jongere.

De gemeenschapsdienst concreet bekeken

Nadat een vonnis of beschikking ons bereikt via de jeugdrechtbank, wordt een **brief** op naam van de jongere verstuurd met daarin de uitnodiging ons te contacteren. Een verschil met vroeger is dat we de jongere nu een week tijd geven om te reageren, waar er voorheen geen termijn vermeld was. Zo hopen we duidelijkheid te scheppen over onze verwachtingen en te voorkomen dat de jongere deze contactname uitstelt. Dit gebeurde weleens in het verleden, waardoor er vaak een tweede brief diende verstuurd te worden en er kostbare tijd verloren ging. Hoewel de uitnodiging vanuit een responsabiliseringsidee expliciet aan de jongere gericht is, merken we in de praktijk dat het maar al te vaak moeder is die ons in eerste instantie contacteert.

Bij de eerste telefonische kennismaking, spreken we een tijdstip af voor het **huisbezoek**. Hierin wordt verder toegelicht wat de bedoeling is van de gemeenschapsdienst en hoe deze concreet in zijn werk zal gaan. We maken de jongere duidelijk wat van hem/haar verwacht wordt en wat hij/zij van ons kan verwachten. Tevens wordt er gepeild naar de beleving van de jongere en diens ouders ivm de gepleegde feiten en de daaropvolgende maatregel. Hierin wordt vaak de motivatie duidelijk om de maatregel al dan niet tot een goed einde te brengen (dewelke uiteraard steeds kan veranderen in de loop van het proces). Vervolgens wordt nagegaan welke momenten het meest geschikt zijn voor de jongere om het project ten uitvoer te brengen. Ook wordt er gepeild naar interesses en vaardigheden van de minderjarige en wordt gevraagd zelf een voorstel te doen ivm een mogelijke prestatieplaats. Sommigen hebben een specifieke voorkeur, anderen maakt het zoveel niet uit, als ze er maar 'rap vanaf' zijn.

Wanneer we overeengekomen zijn over een mogelijke **prestatieplaats**, wordt deze door onze dienst gecontacteerd en wordt bekeken of het mogelijk is dat de jongere er zijn maatregel uitvoert. Dit hangt af van verschillende factoren. Op de eerste plaats moet een dienst natuurlijk principieel bereid zijn een jongere die iets mispeuterd heeft een kans te geven in hun werking. Gelukkig kunnen we putten uit een lijst van werkplaatsen waar in het verleden al veelvuldig is mee samengewerkt en die onze werking en de gang van zaken kennen. Vermits sommige plaatsen zeer verdienstelijk zijn op dit vlak, komt het weleens voor dat hier reeds mensen aan het werk zijn voor andere diensten. Meer en meer diensten blijken deze prestatieplaatsen in te schakelen om mensen aan het werk te krijgen (niet allen uit de alternatief gerechtelijke sfeer). Zo zijn er soms zelfs heuse wachtlijsten om iemand te kunnen

tewerkstellen. Misschien moeten we de mogelijkheid bekijken – zoals in West Vlaanderen zou bestaan – een ‘provinciale’ online databank te creëren over de diensten heen (van de gerechtelijke alternatieve maatregelen), zodat in de toekomst voor iedereen duidelijk is op welke plaatsen en voor wie er reeds iemand aan het werk is. Dit voorkomt dat de prestatieplaatsen overbevraagd worden en de diensten in elkaars ‘vaarwater’ terecht komen. Naast de bereidheid van de plaats een jongere te laten werken, spelen er uiteraard ook een paar praktische elementen mee. Openingsuren van de dienst, de aanwezigheid van begeleiding op de werkplaats zelf en voldoende werk zijn allemaal factoren die mee bepalen of een jongere er terecht kan. Sommige plaatsen hanteren ook één of meerdere uitsluitingscriteria, wat inhoudt dat ze liever geen jongeren laten werken die een bepaalde categorie van feiten gepleegd heeft.

Wanneer de prestatieplaats bereid is de jongere op te nemen, wordt er een afspraak gemaakt voor een **kennismakingsgesprek** waar de jongere, de verantwoordelijke van de prestatieplaats en de begeleider van Gambas aanwezig zijn. Hier worden een aantal zaken overlopen, zoals de afspraken waar de jongere zich dient aan te houden en welk werk deze zal kunnen doen. Ook worden de momenten vastgelegd waarop de jongere zal werken en wordt overlopen hoe de evaluatie van de gemeenschapsdienst naderhand zal verlopen. Ten slotte worden de contracten getekend waarin al deze afspraken formeel bevestigd worden.

Eens de jongere aan het werk is, zal de Gambasbegeleider **opvolgen** of de gemaakte afspraken worden nagekomen. Hiervoor wordt zowel bij de jongere als bij de prestatieplaats gepolst naar het verloop van de gemeenschapsdienst. Als dit goed blijkt te verlopen, trekt de begeleider min of meer zijn handen terug en wordt gewacht tot het project op zijn einde loopt. Soms komt het weleens voor dat een jongere in de loop van het proces opnieuw gemotiveerd moet worden om het project tot een goed einde te brengen. Hoewel het uiteraard de bedoeling is dat de jongere zelf de eindverantwoordelijkheid draagt voor het welslagen van de maatregel, vergt het voor sommigen onder hen (o.a. zij die niet kunnen terugvallen op ouderlijke steun, zowel moreel als praktisch) extra discipline om de maatregel positief af te ronden. Ondanks het feit dat geprobeerd wordt elke jongere over dezelfde kam te scheren en dezelfde afspraken voor iedereen te laten gelden, kunnen allerlei factoren, zoals bijvoorbeeld de gezinscontext van de jongere, wel een rol spelen op hoe flexibel wordt omgegaan met het niet naleven van sommige afspraken.

Wanneer de gemeenschapsdienst ten einde loopt, wordt een **evaluatiemoment** vastgelegd met de minderjarige en de verantwoordelijke van de prestatieplaats. Aan de werkgever wordt een formulier voorgelegd met enkele schalen waarop de jongere gescoord wordt. Zo wordt deze op een schaal van 1 tot 10 gescoord op stiptheid, inzet bij het werk, omgang met collega's, professionaliteit en houding tov eventueel cliënteel. Ook enkele open vraagjes geven de werkgever de kans zijn beeld van het project van de jongere genuanceerd weer te geven. Ook de jongere zelf wordt gevraagd zijn eigen werk te evalueren aan de hand van een kort briefje aan de jeugdrechter. Als blijkt dat dit moeilijk is voor de jongere, kan hij zich baseren op een aantal gerichte vragen. Vervolgens evalueert ook de Gambasbegeleider het project, afgaande op het contact met de jongere, zijn nakomen van de afspraken en de evaluatie van de prestatieplaats. Ten slotte worden deze drie evaluaties doorgespeeld aan jeugdrechter en sociale dienst met daarbij het verzoek het verloop van de uitvoering van de maatregel in acht te nemen bij de verdere behandeling van het dossier.

Een **nieuw element** in deze wijze van evaluatie werd in 2008 geïntroduceerd op vraag van de jeugdrechters. Wanneer een gemeenschapsdienst bij beschikking wordt opgelegd, is het wenselijk voor de rechter om zoveel mogelijk relevante informatie te krijgen met betrekking tot het verloop van de maatregel. Deze wordt immers opgelegd als onderzoeksmaatregel om mede 'de persoonlijkheid van de jongere en zijn milieu te leren kennen' en bijgevolg om zich op te baseren bij een verdere beslissingname. Vandaar dat de evaluatie bij beschikking voortaan uitgebreider is. Hierin wordt bijvoorbeeld ook het toekomstperspectief van de jongere bevraagd. Ook de ouders krijgen de kans om het project te evalueren en zich uit te spreken over hoe zij de toekomst van de jongere en de rol van de jeugdrechtbank hierin zien.

Enkele Cijfers

De gemiddelde **leeftijd** van de jongeren die een gemeenschapsdienst opgelegd krijgen, bedraagt zowel voor het arrondissement Leuven als Brussel 16 jaar en 10 maanden. Nog steeds zijn het overwegend **jongens** die aangemeld worden bij Gambas.

Zoals blijkt uit onderstaande tabel, kende het **aantal opgelegde gemeenschapsdiensten** een lichte stijging ten opzichte van 2007 (2 dossiers extra in Brussel, 1 in Leuven). Als we de algehele evolutie van de werkprestatie beschouwen, merken we dat het aantal gemeenschapsdiensten niet in lineair stijgende lijn evolueert, maar dat dit aantal schommelt over de jaren heen.

Hierbij dient ook vermeld dat 2 jongeren omwille van een verhuís voor de uitvoering van hun gemeenschapsdienst naar gambas verwezen werden, terwijl het oorspronkelijk een Mechels dossier betrof en een dossier uit Oudenaarde. Om dezelfde reden werden twee jongeren vanuit gambas naar BAAL verwezen.

Tabel 18 : verwijzingen voor gemeenschapsdiensten naar Bas! - Gambas van 1995 tot en met 2008

	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07	'08
Brussel	3	27	45	23	29	36	33	39	31	20	22	26	39	41
Leuven	-	-	0	24	39	20	39	24	36	40	35	24	23	24
Totaal	3	27	45	47	68	56	72	63	67	60	57	50	62	65

In de loop van 2008 zijn er uiteraard nog dossiers lopende, opgestart in 2007. Zo ook zal een deel van de dossiers pas afgesloten worden in 2009. Dit dient in acht genomen te worden als we een zicht willen krijgen op de **effectief openstaande dossiers**. Door de 37 nog openstaande dossiers bij de aanvang van 2008, bedroeg het aantal dossiers waarin effectief nog gewerkt moest worden 102. Als we dit vergelijken met de effectief openstaande dossiers van 2007, nl. 79 dossiers, merken we een stijging met 23 dossiers. Dit kan enerzijds wijzen op een eventuele administratieve achterstand, anderzijds op een stijging van de effectieve werklast.

Tabel 19 : dossiers gemeenschapsdiensten Bas! - Gambas in 2008

	Brussel	Leuven	Totaal
Opgestart in 2007, afgesloten in 2008	26	11	37
opgestart in 2008, afgesloten in 2008	8	9	17
Opgestart in 2008, af te sluiten in 2009	33	15	48
Totaal	67	35	102

In Leuven lijken de dossiers iets langer aan te slepen dan in 2007. Waar er toen 12 dossiers in hetzelfde jaar werden opgestart en afgesloten en slechts 11 dossiers werden overgedragen

naar het volgende jaar, wordt in 2008 het merendeel van de dossiers meegenomen naar het volgende jaar (15 meerbepaald, terwijl er maar 9 binnen 2008 zijn afgerond).

In Brussel worden sowieso meer dossiers meegenomen naar het volgende jaar. Dit is te wijten aan het feit dat er meer combinaties worden opgelegd. Een dossier wordt pas afgesloten wanneer de jongere zowel de gemeenschapsdienst als het leerproject voltooid heeft. Een bijkomende mogelijke verklaring is dat het aantal opgelegde uren in Brussel hoger ligt en de uitvoer van de gemeenschapsdienst bijgevolg ook langer duurt.

Nog steeds verkiezen de jeugdrechters een maatregel op te leggen bij **vonnis**. In 2008 waren er slechts 3 jongeren die bij **beschikking** een gemeenschapsdienst dienden te doen. Eén werd opgelegd door de jeugdrechtbank van Brussel, één door Leuven en één door Mechelen (dit laatste dossier werd doorverwezen naar gambas Leuven wegens verhuis van de jongere). Drie maal maakte een gemeenschapsdienst een deel uit van het herstelgerichte engagement van een jongere binnen een HERGO. In 2 van de dossiers werd de **intentieverklaring** bevestigd bij vonnis.

In verband met de **aard van de feiten**, kunnen we stellen dat enkelvoudige diefstal het meest voorkomende als misdrijf omschreven feit is in dossiers waarin een werkproject wordt opgelegd. Op de tweede plaats komen drugsgerelateerde feiten, gevolgd door opzettelijke slagen en verwondingen en diefstal met verzwarende omstandigheden (met geweld, braak, bij nacht). Uiteraard is het zo dat er in de dossiers vaak sprake is van overlap en er een werkproject wordt opgelegd voor verschillende als misdrijf omschreven feiten in hetzelfde dossier. Opvallend is de oververtegenwoordiging van de categorie 'slagen en verwondingen' in Leuven, de oververtegenwoordiging van drugsfeiten in Brussel en het fenomeen 'afpersing', dat enkel in Brusselse dossiers blijkt voor te komen. Hier kunnen we ons de vraag stellen of deze discrepantie in de cijfers een afspiegeling is van een verschillende realiteit in Leuven tegenover Brussel of dit te maken heeft met andere factoren (andere verwijzingspraktijk van Parket, verschil in opleggen van de soort maatregel voor bepaalde feiten tussen Leuvense en Brusselse jeugdrechters, anders labelen van bepaalde feiten,...). Verhoudingsgewijs zijn er in Brussel en Leuven ongeveer evenveel dossiers waarin een gemeenschapsdienst wordt opgelegd voor een combinatie van feiten.

Tabel 20 : aard feiten bij dossiers gemeenschapsdiensten Bas! - Gambas in 2008

Feit	Brussel	Leuven
Enkelvoudige diefstal	18	8
Diefstal met verzw. Omst.	8	4
Opzett. Sl. En verw.	5	7
Drugs	15	3
Wapendracht	3	2
Afpersing	5	0
Brandstichting	5	1
Bedreigingen	1	3
Andere	7	3

Uit onderstaande tabel blijkt dat de jeugdrechtbank te Brussel beduidend meer combinaties van maatregelen oplegde dan de rechtbank te Leuven. Zo werden in Brussel 17 combinaties opgelegd, tegenover slechts 2 in Leuven. In het geval van een combinatie, wordt een gemeenschapsdienst doorgaans samen opgelegd met een leerproject op maat.

Ook kunnen we het gemiddelde aantal opgelegde uren per arrondissement berekenen. Afgerond legden de Brusselse jeugdrechters gemiddeld 56,8 uren op, terwijl hun Leuvense collega's gemiddeld 35 uren oplegden. De reden hiervoor is niet echt duidelijk. Ofwel zijn de Brusselse jeugdrechters strenger, ofwel worden ze geconfronteerd met ernstiger feiten of met meer recidive, waardoor ze een strengere maatregel gewenst achten.

Tabel 21 : aantal uren gemeenschapsdienst en relatie gemeenschapsdienst met andere maatregel(en) Gambas in 2008

Aantal uren	Jongeren BXL		Jongeren Leuven	
	enkel WP	+andere maatregel	enkel WP	+andere maatregel
20	2	1 (LP)	5	1 (DLP)
25			1	
30	5	5 (2LP, 2DLP, Basta)	6	1 (R/W)
40	2	2 (2LP)	3	
45			1	

50	5	3 (LP, DLP, Basta)	4	
60	5	1 (LP)	2	
70	1			
80	3	3 (3LP)		
90	1	1 (Basta)		
100	1			
120	1	1 (LP)		
150	1			
Totaal	27	17*	22	2

Een ander belangrijk gegeven heeft uiteraard betrekking op de mate van **succes** van de gemeenschapsdiensten. Uiteraard kunnen we weinig exacte uitspraken doen over het effectieve resultaat ivm recidive, maar we weten wel welke projecten positief zijn afgesloten en welke niet. Van de 11 projecten opgestart in Leuven in 2007 en afgerond in 2008, werden er 8 met een positief eindverslag afgesloten. Van de 9 dossiers opgestart en afgesloten in 2008, werden er 5 met een positief eindverslag afgerond. Van de 4 negatieve verslagen waren er 2 te wijten aan het uitblijven van contact met de jongere. Een project liep spaak bij een plaatsing van de jongere en 1 jongere weigerde resoluut de gemeenschapsdienst uit te voeren omdat de feiten van haast 2 jaar eerder dateerden.

In Brussel werden van de 26 dossiers, overgedragen van 2007, 20 dossiers positief afgerond en 2 negatief. Vier dossiers werden meegenomen naar 2009. Van de 8 dossiers opgestart en afgesloten in 2008, werden er 5 positief geëvalueerd en 3 negatief. Een jongere haakte af, met 1 jongere kregen we geen contact en een andere werd geplaatst.

Vooruitzichten en betrachtingen

Ook in 2009 blijft het een betrachting en uitdaging de gemeenschapsdienst voor de jongeren zo zinvol mogelijk te organiseren. We blijven proberen de jongeren zo goed mogelijk te motiveren om hun maatregel tot een goed einde te brengen en we blijven proberen de doelstellingen van het project zo concreet mogelijk bij de jongere over te brengen. Bovendien hopen we de lijst met beschikbare prestatieplaatsen ook dit jaar weer een beetje te kunnen uitbreiden. Dit niet enkel ten gunste van de jongeren, maar tevens om zo de herstelgedachte verder voet te laten krijgen in de bredere samenleving. We blijven immers overtuigd van de constructieve waarde van deze filosofie in verschillende domeinen van de samenleving.

2.2. het Leerproject 'op maat'

Kader van de Wet

Jongeren die een 'als misdrijf omschreven feit' (MOF) plegen en hiervoor naar de jeugdrechter worden verwezen, kunnen – naast tal van andere mogelijkheden – een 'leerproject op maat' opgelegd krijgen. Sinds de nieuwe jeugdwet die in voege trad in april/mei 2007 kunnen leerprojecten naast definitieve ook 'formeel' als voorlopige maatregel opgelegd worden.

In geval het leerproject 'op maat' opgelegd wordt als voorlopige maatregel (bij beschikking) moet er een aantal voorwaarden in acht genomen worden; een minderjarige dient de feiten te bekennen, in te stemmen met de maatregel en moet bijgestaan worden door een raadsman. Deze voorwaarden moeten de rechtswaarborgen van de minderjarige zoveel mogelijk vrijwaren. Iemand wordt nl. pas schuldig geacht als zijn deelname aan het misdrijf in een openbare zitting (bij vonnis) bewezen wordt verklaard. Voordeel van het werken bij voorlopige maatregel is evenwel dat er sneller na de feiten kan gereageerd worden. Zo speelt men korter op de bal en krijgen jongeren het signaal dat dergelijk wetsovertredend gedrag niet getolereerd wordt. Ook kunnen de feiten, die nog relatief kort geleden gepleegd zijn, zo een duidelijker aanknooppunt vormen om het leerproject op maat concreet inhoud te geven.

Desondanks de wettelijke mogelijkheid om leerprojecten als maatregel bij beschikking op te leggen, wordt hiervan slechts éénmaal door de Leuvense jeugdrechters in 2008 gebruik gemaakt. In Brussel legt men geen enkele keer het leerproject 'op maat' op als voorlopige maatregel. Redenen hiervoor zijn ons niet meteen duidelijk.

Wat?

Het leerproject op maat is een individueel leerproject van 20 uren waarbij er op maat van de jongere wordt gewerkt. De 20 uren van het leerproject worden opgesplitst in verschillende bijeenkomsten van 1,5 à 2 uren. Bij het plannen van de bijeenkomsten houden we zoveel mogelijk rekening met de school- en vaste nevenactiviteiten van de jongere.

We vertrekken vanuit het feit(en) waarvoor de jongere bij ons werd aangemeld. Het gebeurt dat jeugdrechters of consulenten van de sociale dienst concrete verwachtingen meegeven waarrond gewerkt dient te worden; agressiebeheersing, werken rond sociale vaardigheden, Ook ouders kunnen tijdens het huisbezoek thema's en bedenkingen meegeven en zeker de jongere zelf kan meebepalen welke inhoud er aan het leerproject gegeven zal worden. Elk

leerproject is daarom ook verschillend. We werken niet volgens een vaststaand programma, maar door deze 'op maat' manier van werken, kunnen we inspelen op de individuele situatie en op de eigenheid van elke jongere.

Samen met de jongere trachten we een project uit te werken waarbij hij inzicht verwerft in eigen gedrag en handelen en waarbij een link wordt gelegd met de feiten. Door stil te staan bij het delict en de gevolgen ervan en door het aanbieden en inoefenen van alternatieve gedragingen, willen we voorkomen dat de jongere opnieuw feiten pleegt.

Naast het stilstaan bij de feiten, is het verwerven van kennis over de wereld rondom hem een belangrijk onderdeel van het 'leerproject op maat'. We hebben het dan vooral over zaken die bijdragen tot de algemene opvoeding en vorming van de jongere: verantwoordelijkheidszin, voorlichting rond drugs en seksualiteit, sociale vaardigheden,... Het kan echter nog concreter: zo is het niet ondenkbaar dat we samen op pad gaan en de jongere kennis laten maken met het sociale landschap (CAW, OCMW, VDAB, JAC, jeugdhuis,...) of concrete problemen met hem proberen op te lossen (school zoeken, CV opstellen, zinvolle vrijetijdsbesteding zoeken,...)

Aan de hand van verschillende werkvormen zal de Gambas-begeleider, waar nodig of mogelijk, de jongere theoretische en praktische inzichten bijbrengen. Enkele courant gebruikte methodieken zijn:

- gespreksvoering
- bekijken en bespreken van televisiemateriaal (documentaire, film, humor,...)
- stadstochten
- rollenspelen
- indoor klimmen en andere actieve vormen
- gebruik van creatieve materialen (klei, collages, videocamera, fototoestel, ...)
- ...

Binnen het Gambas-team wordt veel waarde gehecht aan een ervaringsgerichte aanpak. De leefwereld en de mogelijkheden van de jongere vormen hierbij het vertrekpunt.

Cijfers

Evolutie:

Vzw BAS! zag het levenslicht in 1995 (voor het gerechtelijk arrondissement Brussel, in 1997 kwam het gerechtelijk arrondissement Leuven erbij). Sedert 2003 bestaat het

leerproject 'op maat' onder de huidige vorm. Voorheen werden er leerprojecten 'omgaan met agressie'(20u), 'de sociale vaardigheidstraining'(20u) en het 'Magda?-project'(50u) aangeboden. Deze verandering kwam er doordat verwijzers het soms moeilijk vonden om te beslissen welke jongere nu het best gebaat was met welk leerproject. In de praktijk kwam het er dan wel eens op neer dat de keuze bij de Jeugdrechtbank eerder afhing van het aantal uren dan van de concrete inhoud van het project.

Tabel 22 : aantal leerprojecten 'op maat' opgelegd door de jeugdrechtbanken Brussel en Leuven. In de periode 2003 tot 2008

	'03	'04	'05	'06	'07	'08
Brussel	9	12	16	16	22	16
Leuven	21	11	11	21	18	10
Totaal	31	23	27	37	41	26

We zien dat voor beide arrondissement het aantal opgelegde leerprojecten 'op maat' daalt. Dit betekent echter geen zins dat er minder jongeren worden verwezen naar Gambas. Twee jaar geleden (2007) breidden wij ons aanbod uit met drie nieuwe leerprojecten; leerproject 'seksueel grensoverschrijdend gedrag', slachtoffer in beeld en het leerproject 'rots en water'. We merken dat voornamelijk het rots en water - leerproject zowel bij de Brusselse als bij de Leuvense jeugdrechters zijn experimentele ingang reeds gevonden heeft.

Een vergelijking maken tussen de beide gerechtelijke arrondissementen is niet evident. Beiden kennen schommelingen, pieken en dalen. Redenen hiervoor zijn niet steeds duidelijk of te achterhalen.

Gedurende het jaar 2008 zijn er uiteraard nog begeleidingsopdrachten lopende van het jaar daarvoor. Voor de leerprojecten komt dat neer op 52 dossiers effectieve werklast, 29 in Brussel en 23 in Leuven.

Tabel 23 : effectieve werklast leerproject 'op maat' per gerechtelijk arrondissement in 2008

	Brussel	Leuven	Totaal
Opgestart in 2007, afgesloten in 2008	8 (1 combi)	13 (1 combi)	21
Opgestart in 2007, af te sluiten in 2009	5 (5 combi's)	0	5
Opgestart in 2008, afgesloten in 2008	0	5	5
Opgestart in 2008, af te sluiten in 2009	16 (11 combi's)	5 (1 combi)	21
Totaal	29	23	52

Van de 21 leerprojecten 'op maat' die opgelegd zijn in 2007 en afgerond in 2008 zijn er zes leerprojecten 'op maat' niet opgestart of vroegtijdig stopgezet. Vijf leerprojecten in Leuven en eentje in Brussel. In Brussel pleegde de jongere nieuwe feiten waarvoor hij werd geplaatst in een gesloten gemeenschapsinstelling. De vijf leerprojecten uit Leuven werden telkens stopgezet omdat de jongere niet langer gemotiveerd was het project tot een goed einde te brengen.

Een woordje uitleg over onze combi's

De jeugdrechters hebben de mogelijkheid binnen de nieuwe wetgeving om een dubbele maatregel op te leggen. Concreet wil dit zeggen dat ze elke maatregel die wij aanbieden kunnen combineren met een tweede maatregel. Meestal wordt een leerproject op maat gecombineerd met een gemeenschapsdienst.

Voordeel van deze werkwijze is het combineren van meerdere doelstellingen. Het uitvoeren van een gemeenschapsdienst wordt door de jongere aanvoeld als een straf, maar door het te combineren met een leerproject kunnen er eveneens achterliggende problemen bij de jongere besproken worden. Op die manier krijg je symbolisch herstel van aangerichte schade en sanctie (gemeenschapsdienst) gecombineerd met een educatief leerproject.

Uit de tabel blijkt dat voornamelijk de Brusselse jeugdrechters zich deze combireflex eigen hebben gemaakt. In 2008 combineerden zij 11 van de 16 opgelegde leerprojecten op maat met een gemeenschapsdienst. In Leuven zien we slechts 1 combinatie opduiken binnen de 10 opgelegde leerprojecten op maat. Deze combi bestaat uit het leerproject op maat en het leerproject Rots en Water.

In deze combidossiers zijn we natuurlijk langer aan het werk dan in een ander dossier. Dit blijkt ook uit de tabel, dossiers die overgedragen worden naar een volgend jaar zijn meestal combinatiedossiers.

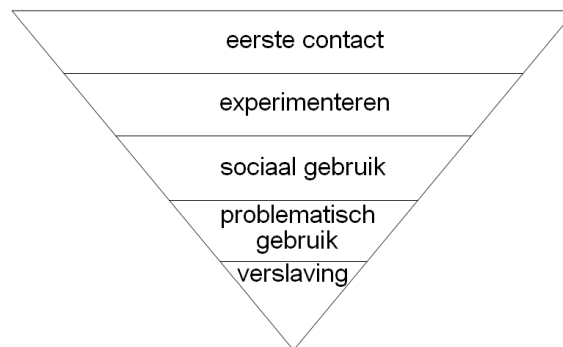
2.3. het Drugsleerproject

Wat?

De jeugdrechter kan een jongere die een inbreuk gepleegd heeft op de drugwetgeving een leerproject “omgaan met drugs” of kortweg een “drugsleerproject” opleggen. Dit leerproject gaat door in kleine groep. Naast de verschillende groepsbijeenkomsten vinden tevens een aantal individuele momenten plaats. In totaal gaat het om 20 contacturen.

Doelgroep

Het drugsleerproject is aangewezen voor jongeren tussen 12 en 18 jaar, die wegens het gebruik en/of de verkoop van illegale drugs in aanraking komen met de jeugdrechtbank. Vooral de middelste drie groepen uit onderstaande piramide behoren tot onze doelgroep.

We kiezen bewust voor een **groepsbenadering**. In de eerste plaats zijn we ervan overtuigd dat jongeren van elkaar kunnen leren en een modelfunctie voor elkaar kunnen hebben. Door ervaringen uit te wisselen en elkaar een spiegel voor te houden, worden jongeren geconfronteerd met verschillende waarden en opvattingen en wordt het inzicht in zichzelf en het eigen gedrag aangescherpt.

Wanneer gevreesd wordt dat deelname van een jongere aan een groepsleerproject meer kwaad zal doen dan goed, kan een individueel leerproject opgestart worden. Ook andere factoren, zoals geslacht of leeftijd, kunnen een reden zijn om te opteren voor een individueel drugsleerproject.

Doel

Het drugsleerproject beoogt dat de jongeren na 20 uren:

- inzicht hebben in de redenen van hun eigen gebruik;
- de gevolgen (effecten en risico's) van hun gebruik voor zichzelf én voor hun omgeving op korte en lange termijn kunnen benoemen;
- de voor- en nadelen van gebruik kunnen afwegen;
- op een meer verantwoorde wijze met legale en illegale drugs kunnen omgaan;
- inzien welke invloed hun omgeving heeft op hun gebruik;
- legale en praktische alternatieven kennen die hen dezelfde voordelen kunnen opleveren.

Het succes van een drugsleerproject willen we loskoppelen van het pure feit of de jongere gestopt is met het gebruiken van drugs, maar willen we veeleer laten afhangen van de mate waarin hij/zij beschikt over voldoende en juiste informatie en een groter (zelf)inzicht, die hem/haar in staat moet stellen om voor zichzelf een verantwoorde beslissing te nemen.

Vorm en inhoud

WAT	Vorm	UREN	THEMA
huisbezoek		/	<ul style="list-style-type: none"> - kennismaking - uitleg over DLP - korte schets van de feiten (door jongere en ouders)
intake		1	<ul style="list-style-type: none"> - afsprakenmaker - levenslijn van genotsmiddelen - mens – middel – milieu (“Sangria aan Costa del Sol”) - kwaliteiten en valkuilen
bijeenkomst 1		6	<ul style="list-style-type: none"> - kennismaking - groeps- en individuele opdrachten in avonturenzaal (volgens het principe van het ervaringsleren en/of van “Rots – Water”)
bijeenkomst 2		3	<ul style="list-style-type: none"> - drugs, de wetgeving en (mijn eigen) regelovertreding - redenen voor (mijn) druggebruik

tussentijdse evaluatie		1	<ul style="list-style-type: none"> - bespreking van kwaliteiten en valkuilen - feedback over houding in groep - bekijken en bespreken van film 1ste bijeenkomst (assertiviteit; groepsdruk; rollen) - positieve/negatieve elementen van mijn druggebruik
bijeenkomst 3		4	<ul style="list-style-type: none"> - indeling/soorten drugs - productinformatie: wat, effecten en gevaren (korte en lange termijn)
bijeenkomst 4		3	<ul style="list-style-type: none"> - gevolgen van druggebruik voor mijn gezondheid/sportprestaties, schoolprestaties, relaties en omgeving - invloed van mijn omgeving op mijn druggebruik - waarden en normen
Eind Evaluatie		1	<ul style="list-style-type: none"> - feedback en bespreking van de groepsbijeenkomsten - nalezen eindverslag Gambas - zelf schrijven van kort verslag voor jeugdrechtbank

+ huiswerkopdrachten die meetellen voor 1 uur

Bovenstaand programma is opgebouwd uit drie verschillende theorieën of methodieken: het ervaringsleren, het veranderingsmodel (van Prochaska en Diclemente) en het drie M'-en-model.

Cijfers

Tabel 24 : verwijzingen drugsleerproject Leuven – Brussel in de periode 2003 - 2008

	Leuven	Brussel	Totaal
Aanvragen DLP 2003	16	8	24
Aanvragen DLP 2004	6	3	9
Aanvragen DLP 2005	7	3	10
Aanvragen DLP 2006	9	8	17
Gestart in 2006, afgesloten in 2006	6	4	10
Gestart in 2006, afgesloten in 2007	3	4	7
Aanvragen DLP 2007	8	7	15
Gestart in 2007, afgesloten in 2007	5	6	11
Gestart in 2007, af te sluiten in 2008	3	1	4
Aanvragen DLP 2008	6	13	19
Gestart in 2008, afgesloten in 2008	6	7	13
Gestart in 2008, af te sluiten in 2009	0	6	6

In 2008 moesten nog 4 dossiers uit 2007 afgerond worden. 2 dossiers (1 Brussel, 1 Leuven) werden positief afgerond. Een derde dossier werd aanvankelijk negatief afgesloten omdat deze jongere tijdens het DLP geplaatst werd, hierna werd de kans om het DLP verder te zetten door de jongere niet gegrepen. Deze jongere kreeg in 2008 wel een nieuw vonnis waarin stond dat het DLP moest afgewerkt worden, hier werd het dan wel positief afgerond! 1 dossier (Leuven) is nog niet afgerond in 2008 en zal waarschijnlijk individueel opgestart worden in 2009.

Daarnaast waren er in 2008 19 nieuwe doorverwijzingen voor een drugsleerproject.

Van dit totaal van 19 op te starten dossiers in 2008:

- werden er 10 positief afgerond (4 voor Brussel en 6 voor Leuven),
- werden er 2 (Leuven) negatief afgerond wegens geen contactname,
- werd er 1 onderbroken (wegens omzetting) en
- dienen er nog 6 (Brussel) afgerond te worden in 2009.

In 2008 organiseerden we voor 4 groepen het drugsleerproject, allen volgens de 'nieuwe' methode, waarbij de groepsmomenten afgewisseld werden met een aantal individuele bijeenkomsten.

In Brussel zijn er nog 6 dossiers af te sluiten in 2009. Dit is vooral te wijten aan het feit dat er begin 2009 nog een drugsleerproject gepland is. 4 dossiers die nog afgesloten moeten worden in 2009 nemen hier aan deel. 2 dossiers kunnen pas in 2009 worden afgesloten

omdat het ging over gecombineerde maatregelen en deze jongeren hun gemeenschapsdienst nog moeten afmaken in 2009.

Combinatiedossiers komen evenwel niet zoveel voor bij het drugsleerproject.

Tabel 25 : combinatiedossiers DLP en gemeenschapsdienst (WP) in 2008

	Leuven	Brussel
DLP + WP 20u	1	
DLP + WP 30u		2
DLP + WP 50u		1
Totaal	1	3

Evolutie

In de loop van de jaren is de inhoud en de vorm van ons drugsleerproject verschillende keren veranderd. Van een driedaagse evolueerde het naar een formule waarin de groep op verschillende woensdagnamiddagen bijeen kwam. Wat later evolueerde het opnieuw naar een drie- en toen een tweedaagse formule en in 2007 stapten we wederom over op de formule met verschillende bijeenkomsten op week- of weekenddagen, ditmaal afgewisseld met een aantal tussentijdse individuele gesprekken.

In 2008 hebben we volgens de laatste methode verder gewerkt. In september hebben we deze vorm dan ook nog eens geëvalueerd. Veranderingen die hier zijn aangebracht:

- korter maken van eerste bijeenkomst in de Brock-zaal (5uur in plaats van 6uur)
- evalueren van meest gebruikte methodieken
- Individuele momenten uitbreiden
- aanbrengen van nieuwe methodieken (ervaringen uitwisselen)

...

We streven er naar dat elk drugsleerproject zo goed mogelijk aansluit bij de groep. We beschikken over verschillende methodieken die aansluiten bij de doelstellingen van het leerproject. Er is dus wel ruimte om wat te schuiven met methodieken.

Nieuw tegenover 2007 is de invoering van het werkboekje. De bedoeling is dat de jongeren na elke grote oefening de tijd krijgen om individueel even te reflecteren.

Dit kadert in de verandering 'individuele momenten uitbreiden'. Door meer aandacht te besteden aan het individuele stuk hopen we met dit (overwegend) groepsleerproject zowel de positieve elementen van in groep, als deze van individueel werken te bereiken.

Het werkboekje heeft als doel om in het groepsgebeuren, toch ook de individuele mening, gedachten en gevoelens te registreren. Het is dan ook een handig werkinstrument voor bij de individuele evaluatiemomenten. Zowel voor ons als begeleider, als voor de jongeren kan het werkboek immers als geheugensteuntje dienen. De jongeren mogen na afloop dit boekje houden en beslissen zelf wat ze er mee doen.

In een groep zullen wij altijd trachten alle jongeren gelijkwaardig te betrekken; toch kan het werkboek voor de minder verbale of assertieve jongeren een mogelijkheid bieden om hun mening toch duidelijk te maken en kan er tijdens de individuele momenten toch de nodige aandacht aan besteed worden.

Besluit en toekomstperspectieven

In 2007 werd er als verwachting geformuleerd dat er in de loop van 2008 blijvend gewerkt zou worden aan de vorm en inhoud van ons leerproject. Zo willen we graag ruimte creëren voor gastsprekers. We denken daarbij aan een politieagent, preventiewerker, een dokter, ervaringsdeskundige (een ex-verslaafde),... De spreker waar vaker mee gewerkt werd, heeft wel afgehaakt, wegens te druk.

In 2008 hebben we tijdens 2 leerprojecten sprekers uitgenodigd, met wisselend succes. Er is wel vaker geopperd dat een nauwe samenwerking met een bepaalde voorziening wel nuttig zou kunnen zijn. We staan er wel op dat we als team eerst uitzoeken naar wat we concreet op zoek zijn en dit ook als team eerst zouden proberen, bijvoorbeeld door zelf al eens op bezoek te gaan bij een voorziening.

In 2008 hebben we samengewerkt met een spreker van de Broeders Alexianen in Tienen en iemand van de 'Rode Antraciet'. Bij de andere leerprojecten is er geopteerd voor andere methodieken (film,...). Zoals we eerder al vermeldden streven we ernaar om ons programma zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de groep, een spreker moet dus niet noodzakelijk.

In 2008 heeft het overleg 'jongeren en middelenmisbruik' ook nog plaats gevonden. Dit overleg is gestart vanuit de nood aan communicatie tussen de verschillende voorzieningen m.b.t. de middelenmisbruikproblematiek bij jongeren. Er is geen duidelijke afbakening van de

thema's die behandeld kunnen worden. Meestal wordt er ingespeeld op ad hoc onderwerpen of nieuwe overheidsprojecten. Het gebrek aan een duidelijk plan en mandaat is wel onderwerp van discussie, daar we willen vermijden dat er in het luchtledige overlegd wordt.

Onderwerpen die aan bod zijn gekomen bij dit overleg:

- inventariseren van casussen
- vergroten van de onderlinge kennis van ieders werking
- afstemming en uitwisseling
- hiaten opsporen in drughulpverlening minderjarigen

Normaal gezien ging er vorig jaar vanuit dit overleg ook contact opgenomen worden met het parket van Leuven, dit is niet doorgegaan. Bedoeling is dat er een nieuwe poging wordt ondernomen. Doelstelling is het aanbod voor jongeren die vanuit het parket gestuurd worden in kaart te brengen.

In 2008 hebben we ook nog eens nagedacht over het thema 'ouders en drugs'. We hebben ons de vraag gesteld als we hier een bepaald aanbod voor moeten voorzien. Vroeger was er een samenwerking met 'Primavera' (dggz uit Brusselse). Uiteindelijk hebben we besloten dat uit het verleden is gebleken dat er weinig vraag is naar dergelijk aanbod en dat andere diensten meer gespecialiseerd zijn.

2.4. het Leerproject 'Slachtoffer in Beeld – minderjarigen' (SIB-M)

Situering : geschiedenis en toekomstperspectieven

Sinds de nieuwe wet op de jeugdbescherming bestaat er in het Vlaamse landschap een tendens om het aanbod aan bestaande leerprojecten geleidelijk aan op elkaar af te stemmen. Deels om aan deze tendens tegemoet te komen, maar ook omdat we erg geloven in de meerwaarde van het project *Slachtoffer in Beeld - Minderjarigen*, hebben we halfweg 2007 beslist om dit leerproject in ons aanbod te integreren.

Begin 2008 hebben we met het hele team uitleg over het hele programma gekregen. We hebben elke bijeenkomst van het leerproject overlopen, samen met het werkboek. Doel hiervan was dat we de methodieken en de achterliggende gedachte hierover mee kregen.

Volgende stap was dat er verwacht werd dat elke begeleider die SIB in de toekomst zou gaan geven, het hele leerproject zou volgen bij de diensten die hier het meest vertrouwd mee zijn (BAAL en BIC). 3 van de 4 begeleiders hadden dit in september 2008 gedaan. In principe hadden dus toen reeds voldoende begeleiders het leerproject gevolgd, om het ook zelf te kunnen geven. Vanaf september hadden we dus kunnen starten met het leerproject SIB.

Maandelijks vond er ook een praktijkteam plaats, waar alle diensten vertegenwoordigd zijn die het leerproject SIB geven. Het gaat over Baal, BIC, Caft en Gambas. Er is op dit praktijkteam altijd iemand van Gambas aanwezig. In dit praktijkteam komen de dossiers en leerprojecten van alle aanwezige arrondissementen aan bod. Er is ook ruimte voor concrete vragen rond het programma en de methodieken. In 2008 is er ook gewerkt aan nieuw videomateriaal om te gebruiken tijdens het leerproject. Dit praktijkteam werd voorgezeten door een medewerker van SIB-meerderjarigen, dit zal in 2009 veranderen. Het voorzitterschap zal dan door de dienst opgenomen worden die al het langste werkt met SIB (nl. Baal Hasselt).

Ook op het coördinatorenteam is Gambas vertegenwoordigd.

De hele werking van praktijk –en coördinatorenteam wordt begin 2009 geëvalueerd. We verwijzen naar het rapport dan terzake vanuit SIB-M wordt opgemaakt.

Beknopte visie

Het leerproject *Slachtoffer in Beeld - Minderjarigen* is een reactie op een als misdrijf omschreven feit. Het wordt opgelegd door de jeugdrechtbank. Vanuit deze reactie wordt een proces in gang gezet van responsabilisering van de jongere en van erkenning van het slachtoffer. SIB-M is een herstelgericht leerproject dat deel uitmaakt van een herstelproces. Het gepleegde feit en de daar uit volgende schade vormen de focus van het leerproject. SIB-M is gericht op een daad uit het verleden met een herstelgericht perspectief.

Doelgroep

Het leerproject richt zich tot jongeren vanaf 14 jaar, die de feiten minstens gedeeltelijk bekennen. Het inlevingsvermogen in het slachtoffer is minimaal en/of het schade-inzicht is beperkt.

Alle misdrijven waarbij sprake is van een aanwijsbaar slachtoffer of benadeelde partij (indien deze gepersonaliseerd kan worden), komen in aanmerking, met uitzondering van zedendelicten en loutere drugdelicten.

Doelstellingen

Slachtoffer in Beeld - Minderjarigen wil bij de jongere stapsgewijs volgende doelstellingen bereiken:

- kennis en inzicht in slachtofferschap en schade vergroten;
- het inlevingsvermogen in het slachtoffer versterken;
- de stimulans bieden aan de jongere om te komen tot het opnemen van verantwoordelijkheid, waarbij erkenning t.a.v. het slachtoffer en de schade een wezenlijk element is.

Vorm en inhoud

Het leerproject wordt gegeven aan een groep van 4 tot 6 jongeren. Het programma bestaat uit 20 uur en wordt gegeven in de vrije tijd van de jongere. De groepsbenadering is essentieel voor SIB-M, in de eerste plaats omwille van de onderlinge herkenbaarheid en de mogelijke modelfunctie die de jongeren voor elkaar kunnen hebben. Deze onderlinge herkenbaarheid zorgt voor een werkbare groepsdynamica, die het de jongeren mogelijk maakt elkaar te confronteren met verschillende waarden en opvattingen, waardoor het inzicht in het gedrag wordt aangescherpt. SIB-M wil jongeren die feiten hebben gepleegd, een forum bieden om

de gevolgen van hun misdrijf voor hun slachtoffer, zichzelf en de omgeving te bespreken en dit in een groep waar 'stoer doen' en 'je imago hoog houden' niet aan de orde is. De sfeer en de confrontatie met de feiten maakt het de jongeren moeilijk om de feiten en de gevolgen voor het slachtoffer te blijven minimaliseren. Een groepsbenadering is het meest effectief voor de aanpak van ontkenning. Een groepservaring kan ook de nood aan verandering versterken en helpen meer gepaste manieren om problemen op te lossen te aanvaarden en te ontwikkelen.

Het programma verloopt in verschillende stappen waarbij steeds andere methodieken worden gebruikt. Aan de hand van rollenspelen, video's, een stellingen- en informatiespel, getuigenissen van externe deskundigen, oefeningen, het schrijven van een brief, groepsgesprekken en tal van andere methodieken wordt aan de vooropgestelde doelstellingen gewerkt.

De vorm en inhoud van het leerproject staat vrij vast. Na het volgen van het leerproject bij onze collega's hebben we wel een kleine evaluatie van het programma en het werkboek gemaakt. Voornamelijk met als doelstelling het programma actiever en creatiever te maken. Ook qua terminologie en gebruik van begrippen hebben we in het werkboek wat aanpassingen aangebracht. Deze bevindingen zullen we natuurlijk pas aan de praktijk kunnen toetsen na onze eerste praktijkervaring.

Verwijzingsmodaliteit

Het leerproject *Slachtoffer in Beeld - Minderjarigen* wordt bij vonnis of beschikking opgelegd door de jeugdrechter.

In 2008 hebben we geen enkele aanmelding gekregen voor SIB. We hebben hier wel op geanticipeerd door op HCA-vergaderingen (zowel in Brussel als in Leuven) het leerproject (doelstellingen, doelgroep, programma...) te verduidelijken voor consulenten, parketmagistraten en jeugdrechters. Hopelijk resulteert dit in verwijzingen. De reden waarom dit leerproject tijd nodig heeft om zijn plaats te vinden binnen ons aanbod, kan gezocht worden in het feit dat (tegenover de andere diensten van het praktijkteam) SIB een andere plaats inneemt binnen Gambas. Er is bij Gambas nl. een gevarieerde praktijk bij de vormingsprojecten, waarvan SIB er 'maar' één is.

Wij blijven evenwel actief openstaan om, ook in 2009, bijkomende informatie te verschaffen aan bv. consulenten over dit leerproject.

2.5. het Leerproject Rots en Water

Historiek

Het concept 'Rots en Water' werd voor het eerst gebruikt in Nederland en is intussen reeds langer dan 5 jaar ingebed in het lessenpakket van een aantal Nederlandse scholen. Stilaan vindt het haar weg nu ook in België, nog niet in onze lessenpakketten, wel in het omgaan met 'moeilijke jongeren'.

Het programma gaat ervan uit dat jongens door hun testosterongehalte veel energiever zijn dan meisjes en daardoor ook veel moeilijker tot zelfreflectie en zelfbewustzijn kunnen komen. Zij zijn in tegenstelling tot de meisjes naast het energieke ook sterker op creatief vlak, verkennen vaker hun grenzen en zijn ook dapperder. Het verwoorden van gevoelens, gedachten en emoties is dan weer moeilijker voor jongens. Onze maatschappij en ons onderwijs verwachten dat jongeren vele uren per dag kunnen stilzitten, hun aandacht erbij houden en kunnen praten. Verwonderlijk hoeveel jongens het dan toch nog goed doen op school, gezien hun fysieke en neurologische kenmerken.

Jongens zijn meer gebaat bij fysieke uitdagingen om zaken bij te leren, zo zegt de 'Rots en Water' theorie. Pas door fysieke ervaringen te beleven, zullen jongens in staat zijn te onthouden, te reflecteren en te praten over wat zij denken en voelen.

Omdat ons aanbod in 2007 op vlak van leerprojecten voornamelijk gericht was op verbale activiteiten - en we het merendeel van de tijd met de jongere(n) op kantoor verbale en schrijfoopdrachten deden-, vonden we het dringend tijd om in ons aanbod ook specifiek aandacht te hebben voor die jongeren die het daar juist moeilijk mee hebben. Binnen het leerproject 'op maat' kan hier af en toe al wel rekening mee worden gehouden in het mate van het mogelijke, maar niet in die mate dat het actieve luik overheerst. We hebben er in het jaar 2008 er dan ook werk van gemaakt om een aanbod te voorzien voor jongeren die het moeilijk hebben om zich verbaal uit te drukken en meer gebaat zijn met psychofysieke activiteiten om inzichten op te doen.

Begin 2008 volgden een aantal Gambas-begeleiders de opleiding 'Rots en Water' in Nederland en kort daarna werd dit ook aangeboden naast het bestaande leerprojectenpakket.

Wettelijk kader

Het leerproject 'Rots & Water' kan net als een leerproject Slachtoffer in Beeld, 'omgaan met drugs' of een leerproject 'op maat' opgelegd worden en dit als een definitieve of als voorlopige maatregel. Dezelfde wettelijke voorwaarden dienen in acht te worden genomen als bij de andere projecten in geval van een voorlopige maatregel opgelegd bij beschikking.

Procedure

Rots en Water wordt opgelegd door de jeugdrechtbanken van Leuven en Brussel. De manier van werken bij de opstart lijkt op die van de andere leerprojecten. De jongere wordt aangeschreven bij ontvangst van vonnis of beschikking en na telefonisch contact vindt een huisbezoek plaats.

Rekening houdend met de agenda's van de verschillende deelnemers en de begeleiding worden bijeenkomsten à rato van 2 uren vastgelegd. Onderweg wordt een individueel moment gepland waar er wordt nagegaan hoe de jongere zich voelt en opstelt in de groep. Bezorgdheden van beide kanten kunnen uitgesproken worden tijdens dit individuele moment en er kan voor de overige tijd al dan niet nog bijgestuurd worden op vlak van medewerking, stiptheid, relatie met andere deelnemers en begeleiding, inhoud programma,...

Aan het einde wordt een eindverslag opgemaakt voor de jeugdrechter dat de jongere en zijn ouders vooraf kunnen nalezen. De jongere krijgt aan het einde ook een overzicht van het programma mee (cfr. onderdeel 'de verschillende bijeenkomsten op een rijtje').

Vorm

Concreet gaat het leerproject 'Rots&Water' door in kleine groepjes van 4 à 8 jongeren. Het programma wordt gegeven door 2 begeleiders (bij voorkeur vrouwelijk en mannelijk) en vindt plaats in een zaal waar voldoende bewegingsruimte is. De jongeren krijgen voornamelijk psychofysieke opdrachten die ze per 2 met elkaar inoefenen. Doel is dat zij op die manier tot meer zelfbeheersing, zelfreflectie en zelfvertrouwen komen. Jongeren leren voor zichzelf opkomen als een **ROTS** voor zaken die het waard zijn om voor te vechten én flexibel/meegaand te zijn als **WATER**. Zij ervaren dat zich opstellen als een rots in sommige situaties minder effectief is en het soms beter is om mee te gaan met de kracht, de energie van de tegenstander en dit zowel op fysiek niveau, maar evengoed in een gesprek.

Door de oefeningen leren de jongeren sterk staan, zich te focussen en hun adem te centreren op een laag punt waardoor hun fysieke, maar ook het evenwicht in hun hoofd versterkt. Door het inoefeningen van deze vaardigheden met elkaar krijgen ze meer zelfvertrouwen en kunnen ze ook beter hun kalme bewaren in stressituaties. Een helder hoofd zorgt voor meer beheersing.

de verschillende bijeenkomsten op een rijtje

(uit het programmaboekje dat ook aan de jongeren op het einde wordt meegegeven) aan het einde)

Tijdens de *Rots & Water*-lessen leer je hoe je voor jezelf kunt opkomen. Dat betekent dat je leert hoe je kunt verdedigen tegen geweld, maar ook hoe je beter kan omgaan met conflicten en problemen. Er op slaan of kwaad weglopen is één manier, maar er zijn daarnaast andere en effectievere manieren om met problemen om te gaan. In de lessen leer je dus niet enkel simpele verdedigingstechnieken, maar ook een aantal eenvoudige communicatievaardigheden. De *Rots & Water*-lessen maken je sterker en wijzer. Je zult jezelf beter leren kennen door de oefeningen die we doen en je zult daardoor ook meer begrip leren opbrengen voor anderen.

Elke les beginnen en eindigen we met een groet. In het groeten betuig je je partner respect en toon je dat hij je gelijke is. De groet drukt tevens uit dat je je zult houden aan de spelregels. De belangrijkste regel is: wij gaan elkaar geen pijn doen.

Voor het groeten gaan we in een kring staan. Met je linkerhand maak je een vuist. Deze vuist staat voor het element Rots, voor kracht en zelfzekerheid. Je legt je vuist op je hart. Dit betekent dat je zult opkomen voor de zaken die je hart aangaan.

De rechterhand is een open hand: deze staat voor Water, voor vriendschap, respect en communicatie. Met deze hand bedek je je vuist. Dit betekent dat je eerste intentie altijd vriendschap en communicatie is. Maar tegelijkertijd ben je geen watje: als het moet, kan je voor jezelf opkomen, dan kan je als een rots zijn. Hierna zoek je oogcontact met elkaar en maak je een lichte buiging.

les 1

In deze eerste les heb je geleerd wat 'stevig staan' betekent. Als je stevig staat, hou je je adem laag in je buik en zet je je voeten stevig op de grond. Op momenten van spanning en dreiging heb je veel voordeel bij stevig staan. Je voelt je dan sterker en zelfverzekerder. En dat zullen de mensen rondom je ook zien!

Deze les deden we onder andere volgende **oefeningen**:

- *Conditie-oefeningen*
- *Chinees boksen*

Bij deze laatste oefening sta je per twee tegenover elkaar en probeer je elkaar uit evenwicht te brengen door met de handen tegen elkaar te slaan (klappen). Wie als eerste zijn evenwicht verliest en een voet verzet, is verloren. Stevig staan, rustig ademen en gefocust zijn is bij deze oefening erg belangrijk!

- *De gouden haan staat op één been*

Bij deze oefening leer je je balans te houden door op één been te staan, met je andere been opgetrokken en met je armen naast je. Deze houding is bekend geworden door de karatefilms.

· *Zwaaien op één been*

ter bevordering van de balans en het gevoel van stevig staan

· *Balans & gedoseerd weerstand bieden*

Hiervoor neem je de pols van je partner vast en ga je samen in evenwicht 'hangen'. Maar: zorg dat je balans niet van de ander afhangt! Want als je los laat, moet je nog steeds in balans kunnen blijven, onafhankelijk van de ander.

Bij het gedoseerd weerstand bieden, tracht je je partner over een lijn te trekken. De ander biedt weerstand, maar met mate. Je kracht zit niet in je armen, maar komt vanuit je basis, vanuit je buik.

Volgende **begrippen** kwamen tijdens deze les aan bod:

· *Gronden*

Je moet stevig op de grond staan om niet om te vallen. Dit geldt voor de oefeningen uit het leerproject, maar in feite voor elke situatie die je in het dagelijkse leven tegenkomt.

· *Centreren*

Bij de meeste oefeningen zullen je buikspieren zich automatisch aanspannen. Sterke buikspieren zijn belangrijk, omdat de buik het middelpunt van elke beweging is. Bewegingen ontstaan vanuit de grond, worden versterkt door de buik en vervolgens doorgegeven aan de handen en armen. De buik is dus je krachtcentrum.

· *Ontspannen*

Je buik is daarnaast ook het centrum van rust. Je moet de kracht halen uit je buik en niet uit je arm- of beenspieren. Als de kracht vanuit je buik komt, kan je je hele lichaam ontspannen (armen en schouders!). De aandacht en adem verzamelen zich in je buik en dat geeft een rustig gevoel. Je ontspannen helpt je ook om je lichaam meer onder controle te hebben.

· *Focussen*

Richt je ogen op een vast punt omdat je anders uit balans valt. Als je je ogen sluit, verlies je je focus en wordt het veel moeilijker om in balans te blijven. Deze focus kunnen we ook gebruiken in het dagelijkse leven om niet uit evenwicht te geraken. Wanneer je een misstap hebt begaan, ben je uit balans gevallen en is het nodig om je terug te focussen. Zonder focus ben je krachteloos, dan kunnen ze je omver blazen en ben je gevoelig voor groepsdruk.

les 2

Vandaag hebben we het gehad over ademkracht. Je hebt geleerd dat het juist gebruiken van je adem je sterker maakt op 3 vlakken:

1. *Een goed gebruik van je ademkracht maakt je fysiek sterker.*
2. *Door je adem bewust te sturen vergroot je je zelfbeheersing.*
3. *Een combinatie van 1 en 2 vergroot je zelfvertrouwen.*

Denk maar eens wat er gebeurt met je ademhaling als je gespannen bent of boos. Je houdt je adem dan hoog in je borstkas. Als je rustig bent of ontspannen, dan zit je adem lager, in je buik. Op die momenten ben je sterker, want wie zijn adem beheerst, beheerst ook zijn energie en emoties. Je adem beheersen helpt je dus bij moeilijke,

stressvolle en gevaarlijke situaties. Dit geldt niet alleen tijdens de Rots & Water-lessen, maar ook in het dagelijkse leven.

Als je terecht komt in een woordenwisseling of gevecht en je wordt boos, waarbij je adem zich hoog in de borst vastzet, dan kan de ander je met een duwtje of opmerking makkelijk uit balans brengen.

Tijdens de tweede les kwamen onder andere volgende **oefeningen** aan bod:

· *Conditie-oefeningen*

· *Parallelzwaai*

Iedereen staat in een kring. Terwijl je voeten stevig op de grond staan, breng je je armen omhoog. Als je ze naar beneden laat vallen, buig je door je knieën. Iedereen zwaait met de armen op en neer, totdat de hele groep hetzelfde ritme heeft.

· *De gouden haan staat op één been*

· *Adem hoog – adem laag*

Als je je adem inhoudt of hoog in je borstkas houdt (stress-situatie), dan ben je gemakkelijk uit balans te brengen. Houd je je adem laag in je buik (relax-situatie), dan sta je veel steviger en is het moeilijker om je uit evenwicht te duwen.

· *Heellifting*

Breng je armen omhoog en ga tegelijkertijd op je hielen staan. Probeer ondertussen je adem laag in je buik te houden; op die manier sta je steviger, ook al sta je op je tenen. Als je je armen en hielen laat zakken, adem je luid uit. Nadien versterk je je neerwaartse beweging met een luide kreet.

· *Chinees boksen*

· *Pushing hands fixed step*

Deze oefening lijkt op het Chinees boksen, alleen probeer je elkaar nu niet uit evenwicht te brengen door tegen de handen van je partner te kletsen, maar houd

je je handen tegen die van je partner. Jullie handen kleven dus als het ware tegeneen. Op die manier kun je je partner veel beter aanvoelen en inspelen op zijn acties. Varieer met de rots- en waterhouding!

les 3

In deze derde les heb je geleerd dat je op twee manier kunt omgaan met een conflict: met de Rotshouding en/of met de Waterhouding. Als je op een conflict of meningsverschil reageert met de Rotshouding, dan betekent dit dat je je afsluit voor de mening en gevoelens van anderen. Je kiest dan voor jezelf.

Dat kan soms goed zijn, bijvoorbeeld bij groepsdruk. Je trekt je dan niets aan van zo'n groep, maar doet wat jij denkt dat goed is. Soms is de rotshouding niet het goede antwoord op een situatie, bijvoorbeeld als je geen zin hebt om ook met anderen rekening te houden en koppig je eigen zin doet.

Als jij je met de Rotshouding verdedigt, dan zorg je dat je al je spieren spant om zo hard te zijn als een rots.

Bij de Waterhouding ben je rustig en vol zelfvertrouwen. Je kunt naar andere mensen luisteren en rustig ideeën met ze uitwisselen. Je hoeft niet per se gelijk te krijgen. Heeft de ander gelijk, dan kun je dat ook toegeven. De Waterhouding betekent niet dat je de ander altijd maar gelijk moet geven. Water is niet slap, maar sterk door rust en zelfbeheersing.

Bij de Waterverdediging ben je heel soepel en kun je meegaan met de actie en kracht van je aanvaller. Je zult jezelf minder snel blesseren dan bij de Rotshouding. De Waterhouding is wel moeilijker om te leren.

Tijdens deze derde les deden we onder andere de volgende **oefeningen**:

- *Conditie-oefeningen*
- *Zwaaien op één been*
- *Pushing hands fixed step*
- *Hanenkamp*

Je neemt je partner vast met één hand en gaat allebei op één been staan. Met trekken, duwen en hinken probeer je de andere uit evenwicht te brengen. Twee voeten op de grond betekent een punt voor de tegenstander. Het is belangrijk om je schouders en armen ontspannen te houden en om je kracht te halen uit je buik in combinatie met benen-voeten-vloer.

- *Fysieke rotshouding versterken*

Neem een sterke houding aan. Dus adem laag, voeten stevig op de grond, grote spreidstand. Je partner test de kracht van je houding en helpt jou steeds steviger te staan door middel van zachte duwtjes (op beide heupen, beide schouders, onderrug en borstbeen).

- *Fysieke waterhouding*

Iemand geeft je een duw op je schouder. Bij de Rotshouding zou je weerstand bieden door te blijven staan. Nu stap je echter opzij en neem je tegelijkertijd de pols van je partner vast. Met je andere hand begeleid je je partner die nu langs je heen schiet en de balans verliest. Je maakt dus gebruik van de kracht van je tegenstander en brengt hem uit evenwicht, terwijl jij zelf in balans blijft. Dit is de Waterhouding. Deze houding vraagt soepelheid en rust om te kunnen anticiperen op een situatie.

- *Stiergevecht*

De toreador houdt zijn armen horizontaal over elkaar voor de borst. De stier probeert de armen van de toreador tegen diens borst te duwen. De toreador vangt de acties van de stier op door de kracht van de stier af te buigen door goed voetenwerk. Door het contact voelt de toreador goed aan wat de stier wil en gaat daarin mee zonder de eigen basis te verliezen. Bij deze oefening zie je dat je met de Waterhouding vaak veel verder geraakt dan met de Rotshouding.

- *Sterk weglopen*

In plaats van de fysieke waterhouding als reactie op een duw, kan je de duw ook opvangen in je centrum en naar achteren wegstappen, terwijl je de aanvaller sterk aankijkt. Nu is het mogelijk om zonder gezichtsverlies uit de confrontatie weg te stappen. De boodschap die je met je ogen geeft, is dan: ik ben niet bang van jou, ik sta nog steeds stevig in mijn basis, maar ik heb geen zin om mijn tijd met dit soort flauwe zaken te verdoen.

les 4

De begrippen Rots en Water zijn ondertussen wel bekend. Tijdens deze les gaan we een stapje verder en proberen we de link te leggen met het dagelijkse leven. Rots en Water in een fysieke situatie (bv. Chinees boksen) hebben we al verschillende keren geoefend. En dat je Rots of Water kan zijn in een woordenwisseling of discussie, is eveneens duidelijk. Vandaag zien en ervaren we hoe je ook op straat, op de speelplaats, op café, in het omgaan met elkaar, enz., een Rots- of Waterhouding kan aannemen.

Een ander belangrijk element van deze les vormen de oefeningen rond het stoten. Het is niet onze bedoeling om technisch vaardig te worden in het stoten of om deze technieken aan te leren om ze toe te passen in het dagelijkse leven. Wel worden deze oefeningen gedaan omdat ze techniek, kracht en beheersing vergen.

Tijdens deze vierde les hebben we onder andere volgende **oefeningen** gedaan:

· *Conditie-oefeningen*

· *Rots/Water op het schoolplein*

Iedereen loopt in een kleine afgebakende ruimte kriskras door elkaar. Eerst steekt iedereen over als een Rots, vervolgens doorkruist iedereen de ruimte als Water. Gevolg van de Rotspartij is veel botsingen en irritaties. Bovendien zal blijken dat een Rotshouding doorgaans een Rotsreactie oproept. Bij de Waterhouding houd je rekening met elkaar en pas je je looprichting daaraan aan. De snelste manier om op je bestemming te geraken is de Watermanier.

· *Chinees boksen*

· *Ijzere vinger*

Ga in vechtstand tegenover je partner staan, beide met dezelfde voet vanvoor. Houd de hand van je partner vast, maar houd je wijsvinger vrij. Doel is met deze vinger één van de knieën van je partner te raken. Als je je voeten niet mag verplaatsen, zal je merken dat er maar weinig ruimte is voor een wateractie.

Daarom mag je in een tweede fase van de oefening wel rondlopen, zonder dat je daarbij de hand van je partner loslaat.

· *Stoten*

Terwijl je in de zelfverdedigingshouding staat, ga je verschillende stoten uitvoeren. Dit doe je eerst *droog*, afwisselend met je linker- en je rechtervuist.

Nadien stoot je op de hand van je partner en in de daaropvolgende fase op stootkussens. Het is belangrijk dat je tijdens het stoten je rust en basis niet verliest! Bovendien moeten je stoten ook ingezet en gedragen worden door je bekken-benen-grondcontact. Gebruik dus niet enkel je armkracht!

les 5

In les 2 zagen we al dat het juist inzetten van je adem je sterker maakt. Vandaag gaan we ons verder verdiepen in dit thema. Daarnaast hebben we het ook over lichaamstaal. Lichaamstaal is de manier waarop jouw lichaam boodschappen verspreidt naar andere mensen. Die boodschappen zijn bijvoorbeeld: ik voel mij goed, verdrietig, vrolijk, sterk, zwak, zelfverzekerd, enz. Het verspreiden van die boodschappen doe je onbewust. Iemand die de boodschap verspreidt dat hij zich goed voelt en zelfvertrouwen heeft (de strandhouding), zal niet gauw worden lastiggevallen. Iemand die de boodschap verspreidt dat hij zich zwak voelt en contact liever uit de weg gaat (de tunnelhouding), wordt lastiggevallen. De meeste ruziezoekers zoeken namelijk slachtoffers uit van wie ze denken dat ze zwakker zijn dan zichzelf.

Het is dus belangrijk dat je weet hoe je een strandhouding kan aannemen, zeker als er ruziezoekers in de buurt zijn.

Tijdens deze vijfde les deden we onder andere de volgende **oefeningen**:

· *Conditie-oefeningen*

· *Lichaamstaal*

Iedereen loopt de zaal over in zijn normale pas. De tweede keer doe je precies hetzelfde, maar til je je kin 2 centimeter op en verleng je je pas een klein beetje. Hierdoor vertoon je andere lichaamstaal en verspreid je een andere boodschap. Zorg ervoor dat je niet het beeld geeft van iemand die alleen maar haast heeft. Maak je schouders breed en laat ze ontspannen zakken. Overdrijf het niet tot een machohouding!

· *De strand- en de tunnelhouding*

De sterke houding die je daarnet maakte, noemen we de strandhouding. De tegenpool van deze sterke strandhouding is de zwakke tunnelhouding. Hierbij kijk je naar de grond, laat je je schouders afhangen en kijk je nauwelijks om je heen. Je pasjes zijn klein en onzeker. In deze houding is het moeilijk om voor jezelf op te komen. Door te oefenen met de tunnelhouding leer je meer sympathie op te brengen voor bijvoorbeeld jongeren die op school in de tunnelhouding lopen: je kunt je nu voorstellen hoe eenzaam je je voelt als je de hele dag tunnel bent.

· *Machtsverhoudingen: de tunnel en de ruziezoeker*

Bij deze oefening gaat één iemand kort naar buiten. Hij krijgt de opdracht om bij het binnenkomen op zoek te gaan naar de "tunnel" en hier ruzie mee te zoeken. Nadien wordt de tunnel bijgestaan door een tweetal dat het voor hem opneemt. Dit kan zonder dat de zaak hoeft te escaleren: gewoon door schouder aan schouder voor de ruziezoeker te gaan staan, oogcontact te maken en met duidelijke stem stop te zeggen, zal de ruziezoeker het afdruipten. Hij was immers uit op een machtsoverwicht, maar dat is nu verdwenen.

· *Heellifting*

· *Oprichten met ademkracht*

In deze oefening werk je per 3: je partners leggen hun handen op je schouders; jij gaat door je knieën. De bedoeling is dat jij met een explosieve beweging en uitademing in één keer overeind komt, terwijl je partners proberen je beneden te houden. Je zult merken dat het oprichten makkelijker is met dan zonder ademkrachtondersteuning.

· *Contact van centrum tot centrum: de partner wegduwen*

Ga in je basis staan. Je partner duwt je zijdelings naar de overkant. Denk ondertussen aan drie zaken: hoofd op, adem laag in de buik en krachtig uitademen als je weer met beide voeten op de grond terecht komt na de duw. Je hoeft niet tegen te duwen, maar je neemt de waterhouding aan. Door je ademhaling te controleren behoud je zowel fysiek als mentaal je balans.

les 6

Iedere mens heeft een persoonlijk gebied om zich heen waar niemand zonder toestemming in mag komen. Dit gebied is omgeven met grenzen. In deze les heb je geleerd hoe jij je grenzen kunt voelen, stellen en verdedigen. Als iemand over je grenzen gaat, dan vertel je hem/haar dat je dat niet wilt. De 5 **confrontatieregels** vertellen jou hoe je dit kan doen:

1. Blijf in je basis: haal iets dieper adem en breng je adem naar je buik (gronden en centreren).
2. Zeg duidelijk wat je niet bevalt en wat jij wilt dat de ander doet.
3. Maak daarbij oogcontact.
4. Laat je stem rustig en overtuigend klinken.
5. Maak je groot en neem veel ruimte in.

We voelen niet alleen wanneer onze eigen grenzen overschreden worden, maar we voelen ook wanneer de grenzen van iemand anders worden overschreden. Dat betekent bijvoorbeeld dat jij voelt wat er gebeurt als iemand in jouw omgeving wordt gepest. Als je er niets aan doet om het te stoppen, maakt het jou zelfs medeverantwoordelijk!

Vandaag hebben we het niet alleen over grenzen, maar ook over intuïtie. Intuïtie speelt een grote rol in je leven, veel groter dan je vaak zelf in de gaten hebt. Intuïtie heeft namelijk te maken met de dingen die je doet of niet, zonder erbij na te denken. Intuïtie waarschuwt je bijvoorbeeld voor gevaar. Je bent er niet zeker van, maar je

voelt gewoon dat er iets niet pluis is. Intuïtie speelt ook een grote rol bij het omgaan met andere mensen. Je voelt je tot sommige mensen aangetrokken en tot andere juist helemaal niet. Sommige mensen vertrouw je en bij anderen krijg je juist een vervelend gevoel. Neem jouw gevoel altijd serieus als je je onprettig voelt bij iemand! Probeer erachter te komen waarom je die persoon niet leuk vindt of niet vertrouwt.

Tijdens deze zesde les hebben we onder andere volgende **oefeningen** gedaan:

- *Conditie-oefeningen*
- *Gouden haan staat op één been*
- *Wreeftrap*

Net zoals bij het stoten wordt de wreeftrap ook eerst droog aangeleerd, vooraleer we gaan oefenen op de stootkussens. De wreeftrap richt zich naar het kruis van de tegenstander; de armen worden ondertussen als een schild voor het lichaam gehouden. De wreeftrap is geen eervolle manier van vechten en mag enkel gebruikt worden in noodsituaties! Bij het aanleren van deze techniek is het belangrijk om gecontroleerd te leren trappen, zonder de zelfbeheersing te verliezen!

- *Grenzen voelen en aangeven*

Loop rustig naar je partner toe en stop wanneer je voelt: dit is de grens. Vraag of dit klopt, of je eerder had moeten stoppen of verder had kunnen doorlopen. Hoe voelde jij waar de grens lag? Wat voelde je en waar?

Zelfde oefening, maar nu geeft je partner zijn grens zelf aan.

- *Grenzen overschrijden en de confrontatieregels*

Je partner loopt naar je toe en jij zegt duidelijk stop als hij aan je grens komt. Je partner zet dan nog één stapje dicht, kijkt je even sterk in de ogen en gaat dan terug achteruit. Wat deed dit met je? Hoe voelde jij je? Nu kun je je inbeelden hoe het voor andere mensen moet voelen als jij in hun persoonlijke ruimte komt!

Herhaling Confrontatieregels: als iemand over je grenzen gaat, vertel je hem duidelijk dat je dit niet wilt.

- *Herhaling pushing hands fixed step*
- *Rots-/waterwering op een oorvrijg*

De rotswering gaat als volgt: met een gebogen arm (90 graden) met gebalde vuist breng je je verdedigende arm ter hoogte van je oor, schuin voor het lichaam. Dit contact is vrij pijnlijk en toont weer aan dat Rots op Rots niet de fijnste manier is om contact te maken.

Voor de waterwering verwijzen we naar les 3: de fysieke waterhouding.

- *Intuïtie 1: waar staat je partner?*

Doe je ogen dicht. Je partner loopt geruisloos om je heen en blijft ergens in jouw buurt staan. Laat je intuïtie werken: waar voel je een leegte en waar voel je aanwezigheid? Dit is geen gemakkelijke oefening en je zult dit zeker niet onmiddellijk onder de knie krijgen!

- *Intuïtie 2: hoeveel personen staan er achter je?*

Doe je ogen dicht. Nu gaan er 0, 1 of 2 personen achter je staan. Probeer te voelen of er iemand achter je staat, of niemand. Kun je ook voelen of er meer dan één iemand achter je staat?

- *Intuïtie 3: bewegen met de ogen dicht*

Een deel van de ruimte wordt afgebakend. Iedereen krijgt de opdracht om in gedachten een route uit te stippelen in verschillende richtingen. Doe nu een blinddoek om en tracht je route te wandelen, zonder tegen anderen aan te botsen. Je moet lef hebben om op je gevoel te vertrouwen!

les 7

Tijdens deze les hebben we het over mentale kracht. Daarmee bedoelen we doorzettingsvermogen, zelfdiscipline en vooral ook zelfvertrouwen. We doen dan ook oefeningen die je duidelijk maken dat jouw geest altijd de baas is – of zou moeten zijn! – over je lichaam. De kracht van je geest is quasi onbeperkt. Het is niet voor niets dat men zegt: waar een wil is, is een weg!

Tijdens het oefenen met de boom- en de harahouding merk je dat je door concentratie en visualisatie je lichaam en emoties beter kunt controleren. Op die manier kan je je afsluiten voor pesterijen, gescheld en gezeur. Visualisatie en concentratie zijn ook belangrijk bij het bereiken van een doel: als je je leert te concentreren op een doel en er een visuele voorstelling bij maakt, ben je mentaal en fysiek sterker en zal je je doel ook (makkelijker) bereiken.

Tijdens de zevende les deden we de volgende **oefeningen**:

- *Conditie-oefeningen*
- *Herhaling chinees boksen & pushing hands fixed step*
- *Weringen vanuit de boomhouding*

Zet je voeten op schouderbreedte en houd je armen voor je lichaam alsof je een boom omarmt. Vanuit deze houding worden verschillende weringen ingezet en beoefend. (dubbele gekruiste wering op hoofdhoogte – dubbele gekruiste wering laag – dubbele wering op schouderhoogte – dubbele wering laag bij de heupen)

- *Zittend staan & warmte*

Bij de boomhouding is het belangrijk dat je je knieën licht buigt en ontspant en dat je je bovenlichaam rechtop houdt. Als dit goed gebeurt, krijg je het gevoel dat je zittend staat. Je staartbeentje hangt naar beneden en trekt zo lichtjes in neerwaartse richting. Deze neerwaartse kracht wordt tegengegaan door een denkbeeldig draadje dat uit je hoofd en nek vertrekt en dat je de indruk van opgerichtheid geeft.

Als je lang in de boomhouding blijft staan, met je voeten stevig op de grond en je armen (ontspannen) voor je, zul je na een tijdje warmte voelen tussen beide handen. Verbeeld je dat er energie tussen je handen heen en weer stroomt, als een soort elektrische kracht. Je kunt de energie als een balletje tussen je handen kneden, of ze zelfs met anderen delen.

- *Versterken van de boomhouding*

Je partner versterkt jouw boomhouding door druk uit te oefenen op jouw uitgestrekte armen. Jij vangt deze druk op vanuit je basis en biedt weerstand.

- *Harahouding tegen groepsdruk en pesten*

Neem de harahouding aan. Je partner probeert je uit balans te krijgen door je achtereenvolgens te laten schrikken, uit te schelden, etc. Jij bent echter onverstoorbaar en dus eigenlijk sterker dan je partner. Je partner zal dit voelen en het uiteindelijk opgeven. Om deze oefening goed te kunnen doen, moet je al je aandacht richten op goed gronden, centreren en focussen.

- *Mai-giri (voorwaartse trap) & ma-washi-giri (zijwaartse trap)*

De twee trappen die je nu leert, vereisen veel lichaamscontrole en souplesse. Het gaat dus opnieuw meer om het beheersen en controleren van je eigen lichaam en het behouden van je basis, dan om het leren en uitvoeren van een technisch correcte trap. De voorwaartse en zijwaartse trap worden opnieuw eerst droog aangeleerd, nadien per twee met stootkussens.

- *Onbuigbare arm*

Leg je arm gestrekt op de schouder van je partner. Deze legt beide handen over de elleboog van jouw arm en probeert deze te buigen. Hij drijft de kracht geleidelijk aan op. Hierna herhaal je dezelfde oefening, maar beeld je je in dat je arm is veranderd in een stalen buis (visualisatie) die onbreekbaar is. Richt je aandacht op een punt aan de overkant (concentratie) en prent jezelf in dat je arm onbuigbaar is (overtuiging). De kracht komt nu niet vanuit je arm of schouders, maar vanuit je basis.

· *Brug*

Deze oefening laat net als de vorige oefening de kracht van concentratie, visualisatie en overtuiging voelen. Twee personen gaan ongeveer een meter van elkaar vandaan op handen en knieën zitten en vormen zo twee bokken. Jij vormt een brug door met je nek-schoudergedeelte op de ene bok te gaan liggen en met je onderbenen op de andere. Concentreer je op het vasthouden van je adem in je buik (niet in je borstkas!), beeld je in dat je een ijzersterke brug bent en geef jezelf hiermee het vertrouwen dat er zelfs iemand op jouw brug kan plaatsnemen. Als je er klaar voor bent, geef je een sein en komt er effectief iemand op jou zitten.

Volgende **begrippen** kwamen tijdens deze les aan bod:

· *Boomhouding*

Deze houding kan beschouwd worden als een soort basisstand van waaruit alle weringen kunnen worden ingezet. Het is een zelfverdedigingshouding. Daarnaast kan de boomhouding ook worden toegepast als meditatiehouding. Denk maar aan tai-chi en andere vechtsporten waarbij deze houding aangenomen wordt om de aandacht te verscherpen en te komen tot een diepe innerlijke rust.

· *Harahouding*

De harahouding is een rusthouding die waakzaamheid, zelfvertrouwen en kracht uitstraalt. In tegenstelling tot de zelfverdedigingshouding is de harahouding neutraal. Het is een houding die je in het dagelijkse leven kan toepassen: zonder macho te zijn voelt deze houding sterk aan en dat is plezierig. Het vergroot het gevoel van basis en dat zorgt ervoor dat je minder snel uit balans gebracht wordt en minder gevoelig bent voor pesterijen en groepsdruk.

les 8

Omdat er tussen deze en vorige les een tijdsperiode van enkele weken is, laten we vandaag een uitgebreide herhaling in. We laten je opnieuw oefenen met de Rots- en Watertechnieken door middel van Chinees boksen en pushing hands. 'Rots zijn' betekent: je schrap zetten, verharden, niet toegeven, niet luisteren, je eigen weg gaan. 'Water zijn' betekent: soepel zijn, mee kunnen geven met de kracht van de ander, kunnen luisteren en communiceren, samen een weg zoeken.

Bij de oefening "2 tegen 1" brengen we een nieuw element aan: omgaan met een bedreigende groep. We laten je voelen hoe het is om in een oneerlijke strijd verwickeld te zijn. Enkel door kalm en rustig te blijven, zul je weerwerk kunnen bieden aan je tegenstanders. Wie in paniek geraakt, verliest immers zijn zelfbeheersing en controle en verliest vaak ook de strijd.

Tijdens deze voorlaatste les kwamen onder andere volgende **oefeningen** aan bod:

· *Conditie-oefeningen*

· *Kringgesprek*

Waarover ging het tot nu toe? Wat is de Rotshouding en wat is de Waterhouding? Welke houding is het beste in een bepaalde situatie? Wanneer kun je deze houdingen gebruiken in het dagelijkse leven? Wat zijn de strand- en de tunnelhouding? Waarvoor dienen grenzen en wat is intuïtie? Etc.

· *herhaling chinees boksen & pushing hands fixed step*

· *Herhaling weringen & "2 tegen 1"*

Twee partners vallen jou aan door middel van trappen en stoten. Jij zorgt ervoor dat je goed beweegt en dat je je niet in een hoekje laat drijven. Door snel te reageren en tegelijkertijd overzicht en kalmte te bewaren, blijf je meester van de situatie. Jij verdedigt je met snel voetenwerk en met de aangeleerde weringen.

les 9

In les 7 hebben we oefeningen gedaan waarmee je voelde hoeveel sterker je kan zijn door concentratie en visualisatie. We noemden dit innerlijke of mentale kracht, maar je kan het ook wilskracht noemen. Vandaag gaan we deze kracht gebruiken om een houten plankje doormidden te slaan, de proef op de som nemen. Bovendien leer je vandaag om hierbij het zogenaamde Drie Stappen Plan te gebruiken. Dit plan helpt je niet alleen om het plankje doormidden te slaan, maar ook om doelen te stellen en ze te bereiken. Het is een combinatie van weten wat je wilt, positief denken en visualiseren en doorzettingsvermogen.

Het **Drie Stappen Plan** gaat als volgt:

Vraag 1: wat wil ik?

_ Belangrijk bij deze vraag is het durven volgen van je intuïtie.

Vraag 2: welke gedachte of beeld kan mij daarbij helpen?

_ Bij vraag 2 gaat het om positief denken en visualiseren ter versterking van het zelfvertrouwen.

Vraag 3: welke aanpak, welk plan moet ik volgen?

_ Bij vraag 3 gaat het om zelfdiscipline en doorzettingsvermogen.

Tijdens deze laatste les deden we onder andere de volgende **oefeningen**:

· *Conditie-oefeningen*

· *Stoten en trappen op kussens in de kring*

Deze oefening heeft hetzelfde doel als de oefening "2 tegen 1" uit de vorige les, namelijk het behouden van overzicht en controle in een bedreigende situatie. Jij staat in het midden van een kring met een diameter van ongeveer drie meter. De anderen staan met een stootkussen rondom je en komen steeds dichterbij je toe. Het is de bedoeling dat jij de kring door stoten, trappen en duwen groot tracht te houden. Verlies daarbij je centrum en rust niet!

· *Doorslaan van het plankje*

Op het plankje schrijf je een doel dat je in de komende dagen, weken of maanden wenst te verwezenlijken. Sla het plankje door volgens het Drie Stappen Plan: (1) Ik wil het plankje doormidden slaan. (2) Dat plankje gaat eraan. Ik zie de stukken al in het rond vliegen. (3) Ik maak een rotsvuist, verbind de kracht van mijn centrum met mijn vuist en gebruik de kracht van mijn ademhaling.

Cijfers

Daar het project relatief nieuw is, kan er nog geen uitgebreid overzicht over de jaren heen gegeven worden. Desondanks de nieuwigheid en daarmee samenhangende onbekendheid waren er toch reeds 19 jongens die dit leerproject volgden sinds het het licht zag in 2008. In verhouding met andere projecten werd het leerproject Rots & Water vaak bij beschikking opgelegd. Dit heeft vermoedelijk te maken met het feit dat de jongeren die dit leerproject dienen te volgen moeite hebben om hun agressie te beheersen. De jeugdrechter gaat eerder kijken naar het gedrag en niet zozeer naar de feiten. Zij hopen dat door een snelle reactie bij beschikking een gedragsverandering optreedt waardoor nieuwe feiten vermeden kunnen worden.

Tabel 26 : aantal leerprojecten 'Rots en Water' opgelegd door de jeugdrechtbanken Brussel en Leuven in 2008.

2008	Vonnis	Beschikking	Engagement*	Totaal
Brussel	3	1	0	4
Leuven	7	5	3	15
Totaal	10	6	3	19

* jongeren kunnen naast de toeleiding via een opgelegde beschikking of vonnis ook via een andere weg tot bij ons geraken. Indien zij zich vrijwillig engageren om dit leerproject te volgen, schrijven zij een briefje aan de jeugdrechter met daarin hun engagement. Na bekrachtiging door de jeugdrechter van dit document kan de begeleiding van de jongere starten.

Van de 19 jongens – ja, het waren allen jongens – was er één jongen uit Leuven die naar aanleiding van een HERGO dit leerproject volgde. Achteraf heeft hij op vraag van het slachtoffer samen met de Gambas-begeleider uitleg gegeven over welke indruk het leerproject op hem gehad had en wat hij eruit geleerd had. Vier jongens verbleven reeds in een instelling Bijzondere Jeugdzorg op het ogenblik dat ze het leerproject volgden.

Ook bij deze maatregel maakten de jeugdrechters gebruik van de mogelijkheid om **combinaties** van verschillende maatregelen op te leggen. De jeugdrechters van Leuven combineerden het leerproject 'Rots&Water' éénmaal met een werkproject van 30 uren en éénmaal met een individueel leerproject 'op maat'.

Niet alle jongens die dit leerproject dienden te doen, konden dit ook beëindigen in 2008.

Tabel 27 : effectieve werklust leerproject 'Rots & Water' per gerechtelijk arrondissement

	Brussel	Leuven	Totaal
Opgestart in 2008, afgesloten in 2008	0	10	10
Opgestart in 2008, af te sluiten in 2009*	4	5	9
Totaal	4	15	19

*Reden hiervoor is dat deze dossiers pas doorverwezen werden midden december 2008 waardoor zij onmogelijk nog afgerond konden worden datzelfde jaar.

In 2008 werd er tweemaal een leerproject 'Rots&Water' georganiseerd. Van de 10 jongeren die daaraan deelnamen, werd voor 2 jongeren hun deelname negatief beoordeeld. Zij mochten wegens te vaak afwezig of te laat niet langer aansluiten bij de groep. Een jongere wordt individueel nog verder begeleid. Begin 2009 startte een derde groepje op.

Aangezien het een voor ons nieuw leerproject betreft, evalueren we elke bijeenkomst en passen we – net als bij onze andere groeps- en individuele leerprojecten- de inhoud in de mate van het mogelijke aan aan de groep waarmee we op dat ogenblik aan het werk zijn.

Ook nadat we een groep hebben afgesloten, wordt de programma-inhoud en aanpak aan een grondige evaluatie onderworpen. Tot nog toe is er onze bevinding dat het individuele luik een iets groter aandeel dient te krijgen binnen het groepsgebeuren zodat er tijdig kan bijgestuurd worden qua attitude of tijdig aanwezig zijn. Tijdens een tussentijds individueel gesprek kan er eveneens gepolst worden bij de jongere hoe het leerproject zelf en de groep worden ervaren.

Naast de constante interne evaluatie, staken we ook ons licht op bij andere diensten in Vlaanderen die dit programma aanbieden. We namen deel aan een soort van overleg over de arrondissementen heen om knelpunten te bespreken en tips uit te wisselen qua inhoud en aanpak. Ook zaten we samen met de diensten Arktos en ADAM om de inhoud van ons leerproject van 20 uren vorm te geven.

Besluitend

Het leerproject Rots & Water van Gambas is nieuw in het leerprojectenaanbod. Gambas ging begin 2008 haar licht opsteken in Nederland om hierrond opleiding te volgen. Kort daarna werd er werk gemaakt om het programma aan te passen aan de doelgroep en aan de korte duur van 20 uren. Hiertoe werd er samengezeten met andere diensten uit Vlaanderen die dit programma reeds aanbieden of eveneens van plan waren dit aan te bieden. Niet lang na bekendmaking bij doorverwijzers kwamen er doorverwijzingen en aan het einde van 2008 waren er reeds 19 jongens die dit programma dienden te volgen.

Het actieve aspect maakt dat dit programma afwijkt van de andere leerprojecten in die zin dat er nood is aan aangepaste ruimte, materiaal en dat de begeleiders constant actief bezig moeten zijn met de filosofie en de oefeningen. Het gegeven dat het om een groepsleerproject gaat, bedoeld voor jongeren die het moeilijk hebben met het beheersen van hun agressie, maar evengoed voor jongeren die feiten plegen onder druk van vrienden, maakt dat er vaak veel energie en tijd gaat naar groepsdynamische processen. Hoewel het om kleine groepjes gaat van 4 à 8 jongeren, heeft de neiging om zich te doen gelden, soms de bovenhand en gaat dit soms ten koste van de inhoud/de bedoeling van het leerproject. Reden te meer om als begeleider het programma goed te beheersen en oog te hebben voor de groepsprocessen, deze goed te begeleiden en zichzelf en de inhoud aan constante evaluatie te onderwerpen.

2.6. het Leerproject seksueel grensoverschrijdend gedrag

Geschiedenis

Het leerproject SGG werd opgestart naar aanleiding van de omzendbrief van minister Inge Vervotte in het kader van de nieuwe jeugdwetgeving (2007). Op dat moment was er in een aantal centra reeds een aanbod naar minderjarige plegers van seksueel grensoverschrijdend gedrag, doch geen specifiek leerproject hieromtrent, enkel (langduriger) therapie. Voor sommige jongeren is een korter durende vorming echter voldoende. Aan deze nood probeert het leerproject tegemoet te komen.

In 2007 werd het programma voor het nieuwe leerproject uitgeschreven in nauwe samenwerking met het jongerenteam van I.T.E.R., centrum voor daderhulp. Op die manier werd de expertise van BAS! inzake leerprojecten en die van I.T.E.R. inzake seksuele delinquentie gecombineerd binnen één project. Concreet blijft BAS! vzw werkgever, maar staat I.T.E.R. in voor het stuk betreffende inhoudelijke ondersteuning. Door deze samenwerking werd het aanbod naar jongeren toe die seksueel grensoverschrijdend gedrag gesteld hebben op zeer zinvolle wijze uitgebreid.

Inspiratie voor het leerproject kwam vanuit de hedendaagse wetenschappelijke literatuur, de aanwezige know-how en expertise op I.T.E.R. en overleg en uitwisseling met andere diensten in Vlaanderen die soortgelijke begeleidingen opnemen (standaard tweemaandelijks in een sectoroverleg rond seksueel grensoverschrijdend gedrag bij minderjarigen). Nadat het programma theoretisch ontwikkeld was, werd in 2007 een eerste dossier opgestart. Dit dossier werd succesvol beëindigd.

In de loop van 2008 werd samen met de verwijzers gezocht naar een zinvolle manier om de screening die I.T.E.R. aanbiedt een helpende rol te laten verwezenlijken. Na lang beraad werd besloten dat jongeren vanuit de jeugdrechtbank kunnen doorverwezen worden naar I.T.E.R. voor een screening, waarbij nadien een advies geformuleerd wordt omtrent wat de jongere in kwestie ons inziens best zou kunnen gebruiken. Dat dit zich beperkt tot een louter adviserende vorm en alle beslissingsrecht bij de jeugdrechtbank blijft behoeft uiteraard geen betoog. Op deze manier kan een eventueel helpende hand geboden worden in het oriënteren van een jongeren naar de meest geschikte vorm van begeleiding.

Algemeen

Stand van zaken

In 2008 kon het uitgewerkte leerproject gedraaid worden met verschillende jongeren. Het aantal aanmeldingen steeg van 1 jongere in 2007 naar 5 jongeren in 2008. Drie van deze jongeren werden doorverwezen via de jeugdrechtbank van Leuven, twee vanuit de jeugdrechtbank van Brussel. De stijging van het aantal doorverwijzingen hopen we te mogen zien als een goede voorspeller voor 2009.

In de loop van 2008 werden ook een heel aantal nieuwe methodieken ontwikkeld en bestaande methodieken aangepast, om zo nog beter op maat van de jongere te kunnen werken.

Het leerproject is ingebed binnen de bredere context van de jongerenwerking van I.T.E.R., omdat de verschillende manieren om met de doelgroep aan de slag te gaan nu eenmaal onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Het is belangrijk jongeren een aanbod op maat te bieden, en dus is het tevens belangrijk dat de verschillende opties hierin nauw met elkaar verbonden zijn. Om deze reden worden hieronder de cijfers weergegeven van de hele jongerenwerking, aangezien het leerproject hier onlosmakelijk mee verbonden is.

Tabel 28 : Aantal in 2008 geopende dossiers – jongerenwerking I.T.E.R.

Aantal dossier behandeld door	jongeren TOT
Op 1/1/2008 al geopend dossier	25
<i>behandeling/begeleiding/vorming</i>	23
<i>voor advies/screening</i>	1
<i>schriftelijke therapievoorbereiding</i>	-
<i>coaching</i>	1
<i>consultvraag</i>	0
<i>systeemondersteuning</i>	0
Aanmeldingen 1/1 – 31/12/2008	59
<i>behandeling/begeleiding/vorming</i>	30
<i>voor advies/screening</i>	11
<i>schriftelijke therapievoorbereiding</i>	-

<i>coaching</i>	2
<i>consult</i>	7
<i>systeemondersteuning</i>	12
Totaal dossiers	86

In bovenstaande tabel wordt geen gedetailleerder onderscheid gemaakt tussen de jongeren die in het kader van een leerproject gezien werden of jongeren die in het kader van een andere begeleiding kwamen. Van de 23 dossiers die op 1 januari 2008 nog geopend waren, was er 1 leerproject in het Brusselse. Dit leerproject werd afgerond in de loop van 2008.

Wat de aanmeldingen in de loop van 2008 betreft, omvatten de 29 aanmeldingen voor behandeling/begeleiding/vorming 4 aanmeldingen rechtstreeks naar het leerproject. Deze jongeren werden alle vier aangemeld vanuit de jeugdrechtbank van Leuven. In het totaal kwamen er in 2008 59 aanmeldingen bij de jongerenwerking.

Er werden overigens 11 jongeren aangemeld voor screening.

Tabel 29 : Toestand op 31 december 2008 (één vermelding per in 2008 geopend dossier)

Aanbod	2008	Jongeren
	jongeren	2007
Aanmeldingsfase therapie	16	7
dossier nog in afwachting	3	1
cliënt niet toegekomen	11	3
geweigerd : specifieke DVW	0	0
niet van de regio	2	3
Franstalig	0	0
Evaluatiefase	6	5
nog lopend	1	2
afgebroken cliënt/verwijzer	0	1
afgewezen/verwijzing I.T.E.R.	1	2
cliënt gaat niet in op aanbod	4	0
Behandeling/begeleiding/ vorming	19	9
motiverende startgesprekken	-	-
14	14	8
individuele therapie	5	-
individueel leerproject	-	-
groepstherapie	-	-
groepstherapie + individueel	0	1
uitbesteed of op non-actief	0	0
nazorg individueel	-	-
nazorg in groep	(0)	-
+ psychiatrische opvolging	-	-
Stopzetting en afronding	12	2

afgebroken door cliënt	1	0
stopgezet door ITER	2	0
verwijzing vervolgetherapie	0	0
afgerond	8	2
afroning leerproject	2	-
Coachingbegeleidingen	3	0
Lopend	1	0
Afgerond	2	0
Advies/screeningvragen	12	0
In onderzoek	0	0
geweigerd	0	0
nog lopend	2	0
niet gestart	0	0
afgerond	5	0
uitgemond in begeleiding	5	0
Systeemondersteuning	12	-
Nog lopend	8	-
Afgerond	4	-
Consult/coaching	7	12
Vragen van hulpverleners	7	12
vragen van privépersonen	0	0
Totaal dossiers	86	39

Op het einde van 2008 waren er 18 jongeren in behandeling of begeleiding. 5 van deze jongeren worden gezien in het kader van een leerproject. 2 jongeren die in het kader van een leerproject gezien werden, werden succesvol beëindigd in de loop van 2008. 1 jongere werd teruggezonden naar de jeugdrechtbank.

Wanneer we de screeningvragen bekijken, werden van de 12 screenings in 2008 (11 nieuwe en 1 lopende bij begin 2008) 5 jongeren afgerond na de screening. Dit hield doorgaans in dat de vraag enkel beperkt was tot een screening (adviesvraag) of dat de jongere werd doorverwezen naar meer gepaste hulpverlening. Bij 5 jongeren mondde de screening uit in een begeleiding (waaronder 2 leerprojecten). 2 screenings waren nog lopende op het einde van 2008.

Wanneer we de cijfers van 2008 vergelijken met de cijfers van 2007, zien we op alle gebieden een duidelijke stijging. Er werden meer jongeren aangemeld, en werden meer begeleidingen opgestart, er werden meer begeleidingen afgerond en er kwamen meer screeningvragen. De enige uitzondering vormt de categorie consult- of coachingvragen. Bij deze vragen van hulpverleners of privépersonen zien we een daling in vergelijking met 2007.

Doelgroep

Het leerproject richt zich tot jongeren tussen 12 en 18 jaar oud die seksueel grensoverschrijdend gedrag gesteld hebben en die hierdoor in contact komen met de jeugdrechtbanken van Brussel en Leuven. Dit omvat zowel zogenaamde hands-on als hands-off delicten (bij deze laatste treedt geen fysiek contact op tussen dader en slachtoffer). Een breed spectrum aan feiten kan hierin passen (bijvoorbeeld aanranding van de eerbaarheid, verkrachting, groepsverkrachting, exhibitionisme, voyeurisme, frotteurisme, kinderpornografie, seksuele stalking, ...). Een mogelijk exclusie criterium is totale ontkenning van de feiten (niet te verwarren met ontkenning van verantwoordelijkheid voor de gebeurtenissen). Uitzonderlijk kunnen jongeren via andere verwijzingskanalen het leerproject volgen.

Verwijzingsmodaliteit

Jongeren worden doorverwezen door de jeugdrechter naar aanleiding van een als misdrijf omschreven seksueel gerelateerd feit. Daarnaast kunnen eveneens doorverwijzingen komen via de jeugdrechter wanneer de jongere op het ogenblik van de feiten reeds gekend is bij de jeugdrechtbank binnen een POSdossier. In dit geval vragen we dat er samen met de jongere een engagementsverklaring wordt opgesteld. Ook verwijzingen door andere instanties, bijvoorbeeld via het Comité of het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling, zijn mogelijk.

Het leerproject is tot stand gekomen binnen een samenwerking tussen BASlvzw en I.T.E.R. Wanneer het duidelijk is of een jongere best gebaat is met een kortdurend leerproject dan wel met een langdurige therapie, gebeurt de doorverwijzing via beschikking of vonnis aan Gambas dan wel aan I.T.E.R.

Wanneer jongeren doorverwezen worden naar I.T.E.R., gaat hier steeds een standaard evaluatieprocedure aan vooraf, bestaande uit exploratieve gesprekken, psychodiagnostische testen, een gesprek met de kinderpsychiater en een gesprek met de ouders (of voogd of begeleider). Indien op basis van deze evaluatieprocedure zou blijken dat vorming voor de jongere in kwestie voldoende is, kan deze jongere binnen de werking van I.T.E.R. nog steeds georiënteerd worden naar het leerproject.

Binnen dit exploratieve kader werden in 2008 een aantal jongeren door de jeugdrechtbank doorverwezen voor screening. Zo'n screening omvat de standaard evaluatieprocedure van I.T.E.R., die in enkele gevallen ook binnen de gemeenschapsinstelling werd gerealiseerd (dit

is mogelijk zolang de case-load het toelaat). Na de screening rapporteren we een gemotiveerd advies omtrent een mogelijke begeleiding. Hierbij zijn doorgaans 4 pistes mogelijk:

- Er wordt geen begeleiding voor een jongere geadviseerd.
- Er wordt een leerproject SGG van 20u geadviseerd.
- Er wordt een (langduriger) therapie geadviseerd.
- Of er wordt doorverwezen naar andere instanties, al dan niet residentieel.

Uiteraard blijft het beslissingsrecht omtrent dit advies volledig in handen van de jeugdrechtbank. Deze screening leidde in 2008 tot 2 verwijzingen naar het leerproject SGG.

Beknopte visie

Uit onderzoek blijkt dat veel volwassen plegers van seksueel geweld reeds op minderjarige leeftijd hun eerste delict plegen. Anderzijds blijkt dat significant meer jeugdige plegers zonder therapie later recidiveren in vergelijking met jongeren die wel begeleiding volgden. Voor vorming zijn er tot dusver geen cijfers, aangezien het hier een nieuwe invalshoek betreft. Het maatschappelijk belang van vroegtijdig ingrijpen behoeft echter weinig betoog. Seksualiteit is bij jongeren volop in ontwikkeling en inadequaate seksueel gedrag op jeugdige leeftijd kan doorheen deze ontwikkeling steeds grotere proporties gaan aannemen. Dit ingrijpen dient vooral gericht te zijn op het voorkomen van recidive. Vanuit het 'good lives model' van Ward vinden we het belangrijk rond terugvalpreventie te werken maar tevens groei te bevorderen in het leven van de jongere en alternatieve en aangepaste gedragingen aan te reiken.

Doelstellingen

Hoofddoelstelling is het voorkomen van nieuwe slachtoffers en het bevorderen van een adequate seksualiteitsbeleving. Met oog op terugvalpreventie is het belangrijk de jongere meer inzicht te verschaffen in de door hem/haar gepleegde feiten. Bedoeling is dat de jongere erkent dat en begrijpt waarom zijn/haar feiten seksueel grensoverschrijdend zijn, en welke factoren dit gedrag mede hebben veroorzaakt en/of in stand gehouden. Aan de hand van dit inzicht kan vervolgens gewerkt worden rond het onder controle houden van dit gedrag en er meer verantwoordelijkheid voor opnemen. Daarnaast wordt tevens rond het bevorderen van slachtofferempathie gewerkt en komen uiteenlopende relationele, seksuele en sociale vaardigheden aan bod.

Vorm en inhoud

Het betreft een individueel project van 20 contacturen. Bij aanvang van de begeleiding wordt samen met de jongere een samenwerkingsovereenkomst opgesteld, met daarin een aantal duidelijke afspraken omtrent het verloop van het project.

Wat de verslaggeving aan de verwijzer betreft, wordt gedurende het verloop van de begeleiding niet inhoudelijk gerapporteerd (vanwege het beroepsgeheim en de vertrouwensrelatie met de jongere). Wel worden de mate van aanwezigheid en de medewerking gerapporteerd.

Wanneer besloten is dat de jongere een leerproject dient te volgen, werken we bij aanvang rond wat misbruik precies is. Er wordt gewerkt rond de eigen grenzen en die van een ander, waarom bepaalde dingen niet door de beugel kunnen en hoe men slachtoffersignalen zou kunnen onderkennen. De volgende gesprekken gaan over het ABC-model en interpretaties. Aan de hand van het ABC-model leert de jongere dat zijn/haar handelingen steeds beïnvloed worden door de interpretaties die hij/zij maakt. De eigen interpretatie is niet de enige en dus ook niet per se steeds de correcte.

Het grootste deel van de bijeenkomsten wordt doorgaans besteed aan de delictketting. De ketting stelt de serie met elkaar verbonden stappen voor die voorafgaan aan de feiten. Het plegen van misbruik is immers geen plotselinge gebeurtenis, ook al lijkt dat soms zo. Het is het eindresultaat van een ketting van gedragingen, gedachten en gevoelens. Het opsporen van de eigen ketting zorgt ervoor dat de jongere meer inzicht krijgt in de dingen die aan het misbruik voorafgaan. Zo kan hij/zij risicosignalen voor zichzelf leren herkennen en tijdig de ketting doorbreken in een volgende situatie.

Vervolgens worden een tweetal bijeenkomsten besteed aan het bevorderen van slachtofferempathie, waarbij de jongere leert zich beter in te leven in de denk- en gevoelenswereld van het slachtoffer(s).

De laatste twee gesprekken tenslotte gaan rond een thema dat de jongere zelf kan kiezen uit een lijst vooropgestelde thema's. Deze omvatten bijvoorbeeld verliefdheid en versieren, masturbatie, vrienden maken, holebi, zelfbeeld en zelfvertrouwen..., vooral thema's vanuit relationele en seksuele vorming dus.

Besluit en toekomstperspectief

De ruimte die er binnen Gambas is naar ontwikkeling van en begeleiding bij een leerproject SGG is gevrijwaard tot einde 2010. Tot dan is de versterking van het jongerenteam van I.T.E.R. gegarandeerd met een voltijdse begeleider, vanuit de middelen HCA.

Gaëlle Dhooge neemt hierbij zowel de begeleiding van jongeren op bij leerprojecten, als bij begeleidingen tout court. Dat er een grote nood bestaat om specifieke aandacht te geven aan jonge plegers van seksueel grensoverschrijdend gedrag staat vast.

Dat het wenselijk is om de ondersteuning vanuit het HCA-kader aan het jongerenteam van I.T.E.R. te bestendigen lijkt ons ook een evidentie. Dit bewijzen de verder stijgende cijfers van begeleidingen / behandelingen / vormingen opgenomen door het jongerenteam van I.T.E.R.

We bleven zoekende betreffende de plaats van het leerproject binnen het ruimere aanbod naar jongeren toe die seksueel grensoverschrijdend gedrag gepleegd hebben. In ieder geval blijft de samenwerking tussen I.T.E.R. en Gambas (en bijgevolg de link tussen therapie, begeleiding en vorming) ons inziens een zeer zinvol gegeven. Zo wordt er een alomvattend aanbod gecreëerd naar jongeren toe die seksueel grensoverschrijdend gedrag gesteld hebben. Zowel in duidelijkheid naar verwijzers en jongeren toe, als naar het zo veel mogelijk op maat van de jongere werken, biedt dit opties die bij een te sterke opsplitsing niet mogelijk zouden zijn. Verder wordt op die manier ook meer expertise en ervaring uitgewisseld dan wanneer er apart gewerkt zou worden.

In de loop van 2009-2010 zal duidelijker worden hoe creatief kan en mag worden omgegaan met de ondersteuning die er vanuit het HCA-kader kan worden voorzien.

Prioritair lijkt het ons alvast dat wordt vertrokken vanuit de problematiek van de jongere.

We blijven ondertussen verder het project naar de verschillende verwijzers toe in de aandacht brengen en promoten.

Tot slot blijft het programma zelf verder geëvalueerd worden. Op basis van ervaringen binnen lopende leerprojecten en verdere vorming van de begeleiders wordt het programma steeds verder aangevuld en indien nodig aangepast.

2.7. het BASTA-project

Inleidend

Het BASTA-project werd in de schoot van de vzw Bas! - met steun van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - in 2003 vanuit een ruime bevraging bij jongeren, verwijzers en andere betrokkenen, ontwikkeld.

Tot en met vandaag maakt het BASTA-project een door de verwijzers gewaardeerd project uit, deel van het ruimere aanbod van Gambas, met duidelijke link naar herstelbemiddeling toe.

Voorop stond en staat de wil om binnen 1 aanbod/project een effectief alternatief te kunnen bieden voor een (verdere) plaatsing van een jongere in een gemeenschapsinstelling of Everberg, en dit zowel vanuit het oogpunt van de jongere als vanuit de doelstellingen die de Jeugdrechtbank met haar reactie op jongeren die een als misdrijf omschreven feit plegen, voor ogen houdt⁵.

In het kader van de integratie van de HCA-diensten en binnen de mogelijkheden en onmogelijkheden van de nieuwe Jeugdwet, mag het BASTA-project gerust nog steeds als een experimenteel basismodel worden beschouwd, gezien het zowel gemeenschapsdienst, herstelbemiddeling en een leerproject op maat in combinatie met een nabije begeleiding en contextgerichte opvolging, omvat.

Herstel wordt ruim voor ogen gehouden.

Niet alleen de jongere wordt trouwens op zijn verhaal en verantwoordelijkheid aangesproken. Het project bevat verder elementen die toelaten om heel expliciet de ruimere context van de jongere te betrekken.

In wat volgt geven we een omschrijving van het project en haar evoluties tegenover de basisopties uit 2003 en hebben we het over wat bereikt werd in 2008.

Tegelijkertijd is dit onderdeel van ons Jaarverslag opgesteld als duidend document naar het Agentschap Jongerenwelzijn toe om de in het BASTA-project aangezochte combinatie

⁵ Indien een jongere evenwel thuis (even) niet langer terecht kan, is het BASTA-project als ambulante begeleiding geen valabel alternatief.

van vorming op maat, het betrekken van de ruimere context en intensieve opvolging en begeleiding, dit onderdeel erkend te weten als 'leerproject van 40u'.

Het wat en de evolutie van het BASTA-project

Doelstellingen

De eerste en voornaamste doelstelling bij de ontwikkeling van het BASTA-project was om een valabel alternatief te bieden voor een plaatsing van een jongere in een gemeenschapsinstelling op basis van vorderingsgrond 36.4.

Het was hierbij de uitdrukkelijke keuze om binnen één aanbod zowel herstelgericht, sanctionerend als begeleidend/hulpverlenend te werken.

Herstelgericht staat (zoals binnen een HERGO) de vraag centraal hoe de jongere verder herstel kan nastreven naar het slachtoffer toe en naar zijn nabije en ruimere omgeving, mee hierdoor ook de koppeling aan een vrijwillig doch evengoed gemandateerd aanbod van herstellbemiddeling.

Sanctionerend gegeven blijft het onderdeel gemeenschapsdienst binnen het ganse project. Evengoed normerend is het feit dat het geheel van het BASTA-project een opgelegde maatregel met begeleidingsduur van 6 maanden betreft.

Er zijn de 'ronde tafels' die een ruime participatie nastreven van iedereen doch evengoed nadrukkelijke evaluatie- en rapporteringsmomenten zijn met expliciete inbreng van de sociale dienst van de Jeugdrechtbank. Er zijn de minstens wekelijkse gesprekken / contacten,...

Begeleidend / hulpverlenend verruimen we enigszins het HCA-kader door ook doelstellingen na te streven in de domeinen van de vrijetijdsbesteding, school, gezinsrelaties,... dewelke tevens hun plaats (kunnen) krijgen in de begeleiding (leerproject) op maat die aan elke jongere wordt gegeven. Ook hier weer zijn de 'ronde tafels' richtinggevend. Het aanzoeken / herstellen / verstevigen van de positief te benoemen sociale bindingen van de jongere met zijn thuis en ruimere leefomgeving geeft mee richting.

Centraal gegeven is ook de 1-1 relatie van begeleider - jongere als zoekend doch ook sturend gegeven binnen het BASTA-project.

Inleidend hadden we het reeds over het BASTA-project als experimenteel basismodel. Avant la lettre merken we dat de vooralsnog vrij dode lettertjes uit de nieuwe Jeugdwet, met

name het gegeven van een referentieopvoeder, het geschreven project en de intensieve educatieve begeleiding deels geïntegreerd onderdeel zijn van het BASTA-project.

Evolutie

We dienen toe te geven – of moeten verheugd vaststellen – dat sedert de opstart van het project eigenlijk weinig veranderde aan het basismodel aangezocht binnen het BASTA-project.

Alleen verplichtte de nieuwe Jeugdwet ons een wijziging aan te brengen aan het onderdeel van de gemeenschapsdienst. Daar waar de eerste jaren 120u gemeenschapsdienst vast gegeven was binnen het BASTA-project, wat gezien de lange duur ook gemakkelijker toeliet om bij opstart effectief als begeleider samen met de jongere een aantal uren mee te werken, blijft hier nog 30u over, het maximum dat kan worden opgelegd bij voorlopige maatregel.

Gezien dit evenwel het meest sanctionerende onderdeel was / is binnen het BASTA-project menen we ook dat de wijze waarop verwijzers gebruik maken van het BASTA-project evolueerde, met name van plaatsingsvermijdend naar plaatsingsverkortend, waarbij bovendien de elementen van opvolging, nazorg (na de plaatsing) en het hierbij betrekken van de context als supplementair waardevol worden aanzien.

Doelgroep

Uit de aangezochte doelstellingen kan afgeleid worden dat de doelgroep algemeen kan worden omschreven als die jongeren die omwille van het plegen van 'ernstige' 'als misdrijf omschreven feiten' dreigen te worden geplaatst. Deze afbakening werd verruimd tot die jongeren, die voor relatief korte tijd werden geplaatst en voor wie met het opleggen van het BASTA-project een einde wordt gesteld aan die plaatsing.

Een minimum leeftijd van 14 jaar wordt vooropgesteld. Nadere criteria zijn er niet. Alleen dient – gezien het ambulante karakter van het project – de jongere ook nog verder thuis terecht te kunnen. Evenmin kan het BASTA-project gecombineerd worden met een noodzakelijke geachte residentiële behandeling van drugs-of psychiatrisch gerelateerde problematiek.

Inhoud en fasering

Voorafgaand : Gezien de intensiteit van opvolging voorzien binnen een BASTA-project en de nagestreefde grote bereikbaarheid van de begeleider wordt binnen Gambas vooropgesteld dat elke begeleider tegelijkertijd maximaal 1 tot 2 jongeren kan / mag begeleiden bij een BASTA-project en dan nog bij voorkeur - indien 2 - binnen een andere fase (en intensiteit) van de begeleiding.

Dit maakt dat alleen binnen het BASTA-project de verwijzers worden verzocht om ons voordien te contacteren om aldus na te gaan of er effectief ruimte is om een jongere te begeleiden binnen dit project.

In de praktijk zetten we meestal zelf de stap om door te geven wanneer er al dan niet ruimte is.

Intake : een effectieve verwijzing gebeurt via beschikking of vonnis – alhoewel het werken bij vonnis niet onmiddellijk doet denken aan een snelle en/of plaatsingsvermijdende of inkortende maatregel.

Voorafgaand dient Gambas evenwel niet alleen gecontacteerd te worden om na te gaan of er begeleidingsruimte is. Tevens pogen we in de mate van het mogelijke de jongeren en zijn ouders voorafgaand aan een verwijzing, te spreken om hen de nodige uitleg te geven over het project, opdat aldus wederzijdse verwachtingen duidelijk kunnen worden, een eerste inschatting kan worden gemaakt van de jongere in zijn situatie, context en motivatie en tot slot om ouders en jongere toe te laten geïnformeerd de keuze te laten maken voor het project.

Deze voorafgaande kennismaking kan doorgaan in de gemeenschapsinstelling, te Everberg of voorafgaand aan de kabinetszitting van de jongere, op de Jeugdrechtbank zelf. De ouders worden veelal voorafgaand bij hen thuis geïnformeerd / gesproken.

In de praktijk blijkt de 1^e motivatie van de ouder(s) in eerste instantie vooral ingegeven door het feit dat ze hun zoon – ja, het gaat bijna uitsluitend over jongens – terug thuis willen. Ook bij de jongeren zelf is de eerste motivatie deze van hun plaatsing te willen beëindigd zien.

Deze voorafgaandelijke gesprekken laten reeds toe om samen met de jongere (en ouders) een eerste verkennende oefening te maken hoe men denkt verder :

- de fout te herstellen naar de maatschappij toe
- de fout te herstellen naar het / de slachtoffer(s) toe
- het vertrouwen terug te winnen thuis en in de nabije omgeving van buurt, school, vriendenkring...
- te vermijden in de toekomst opnieuw strafbare feiten te plegen...

Soms gebeurt het reeds in deze voorafgaandelijke fase dat concrete afspraken worden gemaakt of engagementen worden uitgesproken die vergelijkbaar zijn met het komen tot een geschreven project. In de beschikking van de Jeugdrechtbank wordt dan reeds concreet verwezen naar deze engagementen.

Terug komend op de hierboven beschreven verkennende oefening... Deze geeft mee richting aan het project en de begeleiding, waarbij na 6 maanden evaluatie van deze elementen op zitting van de Jeugdrechtbank kan gebeuren.

Vaste elementen zijn sowieso (binnen elk project):

- Naar de maatschappij toe... de 'verplichte' gemeenschapsdienst van 30u. Gezien de ernst van de feiten, die jongeren begeleid bij een BASTA-project, soms hebben gepleegd, is het voor de jongere ook duidelijk dat bij openbare zitting nog bijkomend een aantal uren gemeenschapsdienst kunnen worden opgelegd. De eerste 30u worden voorgesteld als eerste stap in die richting doch ook om de jongere toe te laten om hier reeds de maatschappij / de Jeugdrechtbank te tonen dat men een positiever weg dan voorheen wil inslaan.
- Naar het / de slachtoffer(s) toe... het 'vrijwillig' aanbod van herstelbemiddeling.
- Een geïndividualiseerd leer- of begeleidingsproject van 40u, met inbegrip van intensieve opvolging van ruimere afspraken gemaakt via intake en rondetafel(s). Richtinggevend zijn hier de aandachtsdomeinen die iedereen (consulent, Jeugdrechter, ouder, jongere,...) kan aangeven. De inhoud kan hierbij gaandeweg worden aangepast. Vast staat het principe dat de grote lijnen van deze afspraken worden gemaakt op Kabinetszitting en op de 'ronde tafels' en vast staat dat gedurende het ganse begeleidingsproject van 6 maanden de begeleider 1 à 2 afspraken per week zal hebben met de jongere.
- Opvolging en ondersteuning van de jongere thuis en op school, waarbij tevens gericht ondersteuning wordt geboden aan en aangezocht van de ouders en andere belangrijke personen in de nabije leefomgeving van de jongere.

Terug naar de opstart : Deze gebeurt pas officieel na verwijzing bij mandaat van de Jeugdrechtbank. Meestal is de Gambas-medewerker die de jongere bij het project zal begeleiden ook reeds op de kabinetszitting aanwezig.

Beschikking tot Herziening wordt opgemaakt waarbij de plaatsing wordt beëindigd en de jongere onder toezicht wordt gesteld, met als voorwaarde het BASTA-project voor een periode van 6 maanden te volgen. Soms worden bijkomende voorwaarden vermeld die dan

mee worden opgenomen in de opvolging voorzien bij het BASTA-project. Ook indien de jongere reeds expliciet engagementen verwoordde staan deze soms reeds mee in de voorwaarden vermeld.

Een gevarieerd aanbod in de begeleiding' : zorg en opvolging op maat...

Tijdens de aanvang van het BASTA-project wordt veelal de jongere enkele 'dagen' de ruimte gegeven om terug thuis te komen in de gezinscontext.

Vrij snel al wordt evenwel werk gemaakt van een eerste afspraak ten huize van... waarbij de nodige wederzijdse verwachtingen worden vastgelegd voor de loop van het project. Deze wederzijdse verwachtingen worden nadien – ook zo snel als mogelijk – vaste afspraken die in een eerste 'ronde tafel' worden vastgelegd.

Deze 'ronde tafels' worden in de loop van het project 3 maal geprogrammeerd. Hierbij komen we samen met de consulent, de jongere en zijn ouder(s) en/of andere relevante personen (uit familie, kennissenkring of andere...) die ondersteunend kunnen werken naar de jongere toe in zijn context.

In de mate van het mogelijke wordt ook de herstellbemiddelaar reeds bij deze rondetafel betrokken.

Optie is in elk geval om de Gambas-begeleiding niet te strikt te scheiden van het herstellbemiddelingsgegeven, integendeel om de jongere en het gezin ook te ondersteunen bij dit gegeven, daar waar de herstellbemiddelaar een veeleer neutrale positie dient in te nemen.

Halverwege (na een periode van 3 maanden) en afsluitend / evaluerend (na 6 maanden) worden respectievelijk een 2de en 3de 'rondetafel' georganiseerd, waarbij een stand van zaken wordt gemaakt en dit vanuit ieders standpunt. Beide keren kunnen gemaakte afspraken worden bevestigd of aangepast of kunnen nieuwe accenten worden gelegd. Steeds vormen de stand van zaken en verder gemaakte afspraken de basis voor de opvolging en verslaggeving naar de Jeugdrechtbank toe. Ook hierbij wordt een appel gedaan op de verantwoordelijkheid van de jongere en zijn ouders.

Bij een afsluitende evaluatie kunnen mee boodschappen – evengoed tegenstrijdige – worden geformuleerd naar de Jeugdrechtbank toe over de gewenste of niet gewenste verdere opvolging vanuit de Jeugdrechtbank.

Regelmatiger dan deze 'ronde tafels' zijn er de opvolgingsgesprekken die plaats grijpen bij de jongere thuis samen met de ouders erbij. Deze kunnen bijsturend zijn, bevestigend of

aanmoedigend. Er kan worden ingegaan op kleine en grotere samenlevingsproblemen thuis, op opvoedingsaspecten, op hoe de begeleiding zelf loopt,... Belangrijkst zijn evenwel de na te streven nabijheid en regelmaat en het appèl dat steeds dient uit te gaan naar de eigen oplossingscapaciteiten van de betrokken jongeren en gezinsleden.

De begeleider dient er soms te laveren tussen nabijheid en afstand, tussen vertrouwelijkheid en opvolging of controle, tussen jongere en ouder(s),... Bovenal dient hij evenwel de grootst mogelijke transparantie na te streven in zijn contacten met alle mogelijke personen en diensten.

Wat verder het aspect gemeenschapsdienst en de herstelbemiddeling betreft : hiervoor kunnen we inhoudelijk verwijzen naar wat verder over deze projecten in dit jaarverslag staat.

Belangrijk is hierbij te melden dat dit enerzijds belangrijke ingangen zijn om heel concreet met de jongere te reflecteren over zijn 'herstel'. Waar de nabijheid van de begeleider bij de gemeenschapsdienst van 120u vrij groot kon zijn, gezien hier optie was om deels met de jongere mee te werken, diende dit gegeven afgebouwd bij een gemeenschapsdienst van 30u.

Daartegenover is er dan weer de nabije ondersteuning die de begeleider kan bieden bij het komen tot engagementen van de jongere, binnen het kader van herstelbemiddeling.

Geïndividualiseerd leer-en begeleidingsproject van 40u...

Een leerproject, zijnde een gestructureerd leerprogramma opgelegd door de Jeugdrechter, waarbij zowel het delict als de persoonlijkheid van de jongere en/of zijn vaardigheidstekorten als aanknopingspunt worden genomen – zoals verwoord in het deel rond HCA binnen het nieuwe erkenningsbesluit, kan alleen maar geïndividualiseerd worden ingevuld, want op maat van jongere, delict en context. Verscheidenheid is hier sowieso reeds troef om nog niet te spreken over de steeds weer andere beleving.

Inhoudelijk verwijzen we deels naar de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de leerprojecten op maat, doch evengoed kan in het kader van het BASTA-project deelname van de jongere aan een specifiek individueel of groepsproject (of combinatie van beiden) worden nagestreefd. Op dit vlak heeft Gambas een ruime basis met het drugsleerproject, slachtoffer in Beeld, SGG en Rots/Water.

We baseren ons hierbij niet alleen op wie de jongere is, op welke feiten hij pleegde en binnen welke context hij opgroeit, doch evengoed op wat werd aangegeven door de Jeugdrechtbank, de instelling, de school, de ouders, de jongere,...

Steeds wordt gewerkt rond de feiten, de oorzaak, reactie en gevolgen ervan voor alle mogelijke betrokkenen; dit om herstel na te streven en om inzicht in dit alles te verhogen en de jongere bij te staan in eventuele stappen naar gedragsverandering toe. Deze kunnen zich situeren op de meest diverse domeinen, gaande van de thuiscontext tot school of de vrije tijd. De ruimere invulling van het leerproject laat toe om niet alleen in een bureel-gesprekscontext te reflecteren, doch in sterkere mate reflecties, inzichten en stappen naar verandering toe te verplaatsen naar het echte leven. Klassieke leerproject – paden worden dan ook soms verlaten : een berberse mama die noch frans noch nederlands spreekt kan worden gemotiveerd en aangeleerd hoe ze haar zoon kan controleren op cannabisgebruik. Naast de gemeenschapsdienst kan een jongere er worden ondersteund in het opnemen van vrijwilligerswerk in een buurtsportvereniging. De intensieve educatieve begeleiding houdt ook in dat je met de jongere terug niet altijd zo evidente stappen zet terug naar school en dit mee opvolgt, vorming en begeleiding op maat en ter plaatse. Het samen zetten van concrete stappen gaat er hand in hand met de noodzakelijke reflectie.

Mee basis om hieraan doel, vorm en gestalte te kunnen geven is – zoals reeds gesteld – de intensieve, 1-1 relatie die begeleider en jongere onderhouden. Beiden houden elkaar gedurende 6 maanden een spiegel voor, soms tot vervelens toe en beiden moeten op het einde van de 6 maanden kunnen zeggen oef... eindelijk verlost. De jongere moet kunnen zeggen : “En nu wil en kan ik het alleen.” Hij is het ook die op zitting van de Jeugdrechtbank deze boodschap moet overbrengen, hierin dan hopelijk ook ondersteund door de andere deelnemers aan de laatste ‘ronde tafel’

Opvolging bij afsluiting en nazorg... Afhankelijk van jongere en context wordt al dan niet de laatste maanden een geringere intensiteit in contacten nagestreefd. Deze periode kan bij sommige begeleidingen worden beschouwd als een vorm van nazorg.

Doch evengoed kan het ganse BASTA-project worden beschouwd als een project van nazorg..., na de plaatsing in de gemeenschapsinstelling of Everberg.

Het formele einde aan de begeleiding komt er voor de jongere en zijn ouders meestal op openbare zitting van de Jeugdrechtbank waarbij alle aspecten van de maatregel worden geëvalueerd. Ideaal zou het zijn dat dit net rond de periode 6 maanden na opstart van het project valt. In de praktijk is dit niets steeds mogelijk, ook al omdat het onderzoek via het Openbaar Ministerie niet steeds is afgerond of omwille van vakantieperiodes...

De afsluiting – opnieuw ideaal – zou kunnen inhouden dat een stand van zaken wordt opgemaakt rond:

- Het herstel naar de slachtoffers toe (met stand van zaken rond de herstelbemiddeling)
- Het herstel naar de maatschappij toe
- Het herstel van het vertrouwen thuis
- Hoe het gaat met jongere op diverse levensdomeinen.
- ...

De begeleider ondersteunt en vult de jongere aan op zitting en dan kan de Jeugdrechtbank het dossier afsluiten.

Alleen, echter, we leven niet in een ideale wereld. Het onderzoek is niet afgelopen, herstelbemiddeling was niet mogelijk, slachtoffers blijven in de kou of bieden zich nog aan op zitting als burgerlijke partij, de jongere pleegde nog verder feiten of werd opnieuw uitgesloten op school,... en dan neemt de Jeugdrechter dus de verder noodzakelijk geachte maatregelen. Soms was de BASTA-begeleiding een uitstellen van een volgende plaatsingen, een deel van het bewustwordingsproces dat jongeren, ouders en de maatschappij ondergaan.

Gelukkig zijn er ook de momenten waarop alles mooi samen valt en we dan toch de wereld zelf kunnen vorm geven, samen. Het samen ergens aankomen is minstens even belangrijk als het samen op weg gaan.

Cijfers en duiding BASTA-werking 2008

Onderstaande tabel geeft aan dat de verwijzingen naar het BASTA-project toe – enkele uitzonderingen niet te na gesproken – een vrij constant gegeven zijn, weliswaar met een in sterkere mate Brusselse traditie. Het project wordt er als complementair gezien, ruimer omwille van zijn HCA – inbedding aan projecten als Vuurvogel en PIT en contextbegeleidingen binnen categorie 1 bis-voorzieningen.

Tabel 29: Aantal verwijzingen naar het BASTA-project 2003 - 2008

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Brussel	6	10	1	8	7	7
Leuven	2	4	6	1	4	2
Totaal	8	14	7	9	11	9

Het werken binnen één Gambas-team voor Brussel en Vlaams Brabant laat ons toe om deze intensievere begeleidingen op te nemen, doch laat ons niet toe er meer op te nemen. Dit gezien de beschikbaarheid als begeleider groter moet zijn dan bij deze van een klassieke begeleiding bij gemeenschapsdienst of leerproject van 20u.

Gelukkig gebeurt het zelden dat we niet kunnen ingaan op een begeleidingsvraag, doch evengoed kan dit te maken hebben met het respect vanuit de sociale dienst van de Jeugdrechtbank voor ons aangeven... 'neen, nu even niet'.

Wat het respect vanuit verwijzende instanties voor de afbakening van de doelgroep betreft, merken we dat van de 9 verwijzingen, 5 verwijzingen volgden als herziening van een maatregel van plaatsing en de andere verwijzingen werden verwoord als alternatief voor een plaatsing. Alleen het feit dat deze laatste vier allen verwijzingen bij vonnis betreffen doet ons enigszins twijfelen. In elk geval merken we een groter geloof in en respect voor de gemaakte afspraken in Brussel.

Van de begeleidingen die in 2008 liepen, waren er nog 6 die werden verwezen in 2007.

Samen met de 9 nieuwe verwijzingen van 2008 komen we uit op 15 begeleidingen.

Tabel 30 : stand van zaken in 2008 lopende begeleidingen

+/- tot positief afgerond	9 jongeren
Geplaatst na afronding	1 jongere
Opgeschort in afwachting van	2 jongeren
Geplaatst na opschorting	1 jongere
Verder lopend in 2009	2 jongeren

Bij 9 jongeren bij wie het BASTA-project in 2008 werd afgerond, volgde geen verdere maatregel bij afronding, ook al was de begeleiding soms een weg van vallen en opstaan. Bij 1 jongere volgde een plaatsing omwille van nieuwe feiten.

Bij drie jongeren werd de begeleiding opgeschort, wat betekent dat een verdere beslissing vanuit de Jeugdrechtbank met al dan niet herwonnen motivatie bij de jongere werd afgewacht.

Eén van deze drie jongeren werd ondertussen opnieuw geplaatst.

Twee begeleidingen lopen verder in 2009.

Nawoord

De waardering via verwijzers is er. De inzet van begeleiding is hoog en de van jongeren en hun ouders soms gevraagde inspanning nog hoger.

De erkenning hebben we dus reeds in onze relatie met jongeren en verwijzers. Dezelfde erkenning als leerproject van 40u, vragen we bij deze aan de overheid. Hiertegenover staat ons verder engagement en de bereidheid om met andere HCA diensten die intensieve langlopende projecten hebben om dienaangaande een minimum standaard uit te werken ter verdere ondersteuning van andere initiatiefnemers en onszelf.

2.8. besluitend over de werking van Gambas in 2008

Gambas diversifieerde in 2008 verder zijn aanbod.

Het begeleiden van jongeren bij gemeenschapsdiensten blijft een werk op maat. Het feit dat er elk jaar tewerkstellingsplaatsen voor de eerste maal worden gecontacteerd bewijst dit gegeven. Als zorg naar de toekomst toe is er daartegenover de vaststelling van overbevraging van sommige vzw's of diensten binnen openbare besturen, alwaar jongeren hun gemeenschapsdienst (kunnen) verrichten.

Het zoeken naar een win-win beleving moet de eerste optie blijven. Het nut moet nagestreefd blijven, én voor de werkplaats én voor de erkenning van de jongere.

Maatwerk is het – ondanks de opgang van 'standaards' – ook bij de leerprojecten, steeds in relatie tot delict, jongere en hun beleving en context.

Bij het nieuw aangeboden leerproject 'slachtoffer in beeld' bleef het in 2008 wachten op de eerste verwijzingen. Bij het tevens nieuw aangeboden leerproject 'Rots en Water' was het daartegenover niet lang wachten op de eerste verwijzingen, doch dienen we zelf de nodige tijd en ruimte in te bouwen om – liefst in samenwerking met andere diensten – de nodige verdere knowhow en ervaring op te bouwen.

Het leerproject SGG zien we als deel van het aanbod van de jongerenwerking van J.T.E.R. en aanvulling op ons aanbod aan leerprojecten, waarbij we behandeling/therapie en vorming zien op een continuüm als maatregel / zorg in antwoord op een problematiek, niet steeds noodzakelijk een delict.

En dan is er nog het BASTA-project, de vreemde eend in de bijt -, onlosmakelijk verbonden aan het HCA-gegeven en aan het aanbod vanuit Gambas.

Er wordt aardig wat gevraagd van een Gambas-begeleider. Hij moet van aardig wat markten thuis zijn. Bovenal echter gaat het niet alleen over een op te bouwen deskundigheid, doch ook over de relatie, de 'klik' die je moet weten te maken met een jongere.

Het verwondert ons enigszins dat het Agentschap Jongerenwelzijn in het document Perspectief vragen heeft bij de opportuniteit van cumulatie van verschillende maatregelen HCA, net alsof dit een nieuw gegeven zou zijn.

Werken op maat van én delict, én persoon van jongere én zijn context, lijkt ons nu net in te houden dat er moet gezocht worden naar de zinvolle combinatie.

Tevens willen we vermelden het spijtig te vinden dat de overheid bij het creëren van een nieuwe erkenningscategorie HCA de lat voor subsidiëring van leerprojecten zo hoog heeft gelegd. Zoals we reeds vertelden. Er wordt veel gevraagd van een Gambas-begeleider.

3. Actief

Het project Actief! werd opgestart vanuit de vaststelling dat jongeren 'feiten' plegen in hun 'vrije tijd', voor sommigen een te 'lege tijd'... die ze spannend zoeken in te vullen.

Bovendien plegen ze deze feiten veelal niet alleen doch met 'vrienden', de zogeheten 'peergroup', voor sommigen een vaste kern van jongeren, voor anderen een vrij wisselend groepje jongeren. Wederzijdse beïnvloeding

laat er zich eerder van zijn negatieve kant zien. Flaantjesgedrag kan echter evengoed gezien worden als een vraag om aandacht, kijk zie naar mij, wat ik kan, wat ik durf... Voor sommige jongeren evengoed deels te situeren in een context van sociale uitsluiting of het lieden van een soms heel geïsoleerd – niet verbonden – leven.

In vonnissen en beschikkingen van de Jeugdrechtbank zien we regelmatig voorwaarden opgesomd staan die betrekking hebben op de vrije tijd van jongeren... zich onthouden van verder contact met zijn 'verkeerde' vrienden, niet meer rondhangen aan het plein X, opnieuw gaan voetballen of actiever

aan sport doen,... Een opvolging van deze voorwaarden of een alternatief voor de jongere is er echter zelden bij.

Het project Actief! is bedoeld voor die jongeren die zelf kunnen ervaren dat er zich een leemte/probleem situeert in hun vrije tijd en daar iets willen aan doen. Meer bepaald is Actief! gericht op in brussel (de 19 gemeenten) wonende jongeren tussen 12 en 18 jaar die Nederlandstalig onderwijs volgen / volgden en een dossier hebben bij de Nederlandstalige kamers van de jeugdrechtbank en, bij uitbreiding, het parket sectie Jeugd en het comité bijzondere jeugdzorg.

Actief! wil samen met de jongere alternatieve mogelijkheden in hun vrije tijdsbesteding verkennen en hen ondersteunen bij het zetten van *eventuele* stappen.

Bij de begeleiding van een jongere gaan we uit van een aantal principes.

- Het eigen engagement en de zelfwerkzaamheid
Het is niet de bedoeling dat alles zomaar voorgeschoteld wordt door de begeleider; de begeleider geeft de jongere impulsen en helpt de jongere in zijn zoektocht
- Belang van vrijwillige keuzes
De jongere moet zelf willen iets aanvangen met zijn vrijetijd en kiest zelf om in een begeleidingstraject te stappen.
- Het vraaggericht werken
ACTIEF! wil vanuit de vraag van de jongere starten en de jongere helpen om zijn vraag te ontwikkelen..
- Het werken op maat
ACTIEF! wil de jongere geen kant en klaar aanbod voorschotelen. Maar vanuit het vraaggericht werken tot een traject en een vrijetijdsbesteding op maat van de jongere komen.

Het geplande begeleidingstraject gaat als volgt:

- Een jongere heeft een dossier bij de jeugdrechtbank en Parket, Sectie Jeugd (of comité), er wordt een tekort ervaren in de vrijetijdsbesteding van de jongere.
- de jongere wordt door de verwijzer op de hoogte gebracht van het project ACTIEF! en kiest mee of hij/zij daarvan gebruik wil maken.
 - o Het is niet de bedoeling dat aan jongeren opgelegd wordt om via ACTIEF! een vrijetijdsbesteding te vinden!
- het eerste contact gebeurt op een plek waar de jongere zich goed voelt
- De jongere gaat gezamenlijk op zoek met de begeleider naar wat hij/zij graag wil doen in de vrije tijd.
- De jongere maakt kennis met een waaijer aan mogelijke vrijetijdsbestedingen
- De jongere wordt geholpen in het kiezen van een vrijetijdsbesteding.

- de jongere wordt naar noodzaak opgevolgd in het bestendigen van de vrijetijdsbesteding
 - o er zal vanuit het project Actief! niet gerapporteerd worden. De eventuele rapportage moet door de jongere zelf gebeuren, hij/zij kan daarin geholpen worden door de begeleider.

We kiezen ervoor om in de beginfase vooral via de sociale dienst van de jeugdrechtbank te werken (zowel POS als MOF dossiers). Bijkomende verwijzingen zijn mogelijk via jongerenadvocaten, parketcriminologen en comité bijzondere jeugdzorg. Als blijkt dat er teveel verwijzingen zijn, zijn het die laatste die we wat afhouden.

Belangrijk bij de doorverwijzing is de manier waarop, ACTIEF! is geen opgelegde maatregel, maar wil jongeren die ergens een nood hebben bij de invulling van hun vrijetijd helpen om hun 'ding' te vinden.

Stand van zaken

2,5 maanden geleden ben ik aangenomen als begeleider voor het project Actief!. Hans en Jelle brachten me op de hoogte van de werking van het bemiddelingsburo en Gambas en van de bedoeling van het nieuwe project Actief!. De idee voor het project stond al op papier, er was een lijst met te verkennen diensten in Brussel en de adviesgroep kwam al snel samen.

Ik begon in eerste instantie met het verkennen van heel wat diensten en ondertussen leerde ik het Brusselse openbaar vervoer kennen. Zo bezocht ik: de pianofabriek, buurtsport Brussel, Radar, de sportdienst van VGC, Boykot, klik, Aximax, foyer, JES, het punt... Het ene contact was al interessanter en nuttiger in functie van Actief! dan het andere.

De jeugdadvocaten en de sociale dienst van de jeugdrechtbank bracht ik op de hoogte van het project en de reacties waren enthousiast. Ik hield me ook bezig met het meevolgen van tal van vergaderingen, het 'doorgronden' van het gerechtelijk systeem en het verder uitwerken van het project. Deze verder uitwerking is hierboven grotendeels weergegeven.

Eind december begon de honger naar het begeleiden van jongeren echt wel te groeien. Het kriebelt om het voorbereidende werk eens te kunnen gebruiken in de praktijk als het ware. De doorverwijzingen blijven echter uit. We veronderstellen dat het project nog niet voldoende gekend is bij de verwijzers.

De collega's van het bemiddelingsburo en Gambas hebben bijgevolg hun dossiers bekeken op zoek naar jongeren die in aanmerking komen voor het project. Op deze manier ben ik toch kunnen starten met een eerste begeleiding, maar die verloopt niet altijd even vlot, vooral afspraken nakomen blijkt voor de jongere niet zo eenvoudig.

Ondertussen zijn we samen met Foyer bezig met het ontwikkelen van een flyer die kan uitgedeeld worden aan jongeren door de verwijzers, om de stap tot doorverwijzen iets makkelijker te maken en om de jongeren iets tastbaars mee te geven met info op maat. Deze flyer moet zo snel mogelijk klaar zijn.

Midden februari is een overleg gepland met de verwijzers om over de problemen en mogelijkheden te spreken en om hen aan te sporen om aan het project te denken bij dossiers die in aanmerking komen.

Een heel klein beetje praktijkervaring heb ik kunnen opdoen door samen met Jelle twee huisbezoeken te doen voor het bemiddelingsburo en een gesprek samen met Feli. Het smaakt allemaal naar meer en bij voorkeur doordat Actief! op de rails geraakt en geactiveerd wordt.

**RONDHA
NGEN? EENTO
NIG? TEVEEL VRIJE
TIJD? STRAATSLIJPEN?
RONDZW IN BED BLI
ERVEN? JVEN LIGG
EN? VERV
ELING? NI
ETSNUTTE
N? DUIMEN
DRAAIEN?
RONSLE
NTEREN?
LUILAKK
EN? NIKS
EN? LEEG
LOPEN?...**

Actief! Is een project van VZW ALBA, met de steun van de Vlaamse Gemeenschaps Commissie

V.U. Jo Jaspers - Stonen-Kruisstraat 85 - 1060 Brussel

CREATIEF
ZIJN! SPO
RTEN! VRI
ENDEN M
AKEN! NI
EUWE UI
TDAGIN
GEN AA
NGAAN
! UIT BE
D SPRIN
GEN! LE
UKE VRI
JE TIJD!
PLEZIER
MAKEN!
HAAL
MEER
UIT JE
VRIJE
TIJD!

**GA MET ACTIEF!
DE UITDAGING AAN!**

Samen op zoek naar die activiteit die jij wil, op jouw tempo! Een goed gesprek is de eerste stap.

HOE?

SMS, Mail of bel Seppe,
de begeleider van Actief!
- 0492/271191
- seppe.actief@alba.be

Actief!

VLAAMSE
GEMEENS
CHAPSCO
MMISSIE

4. En nu met de Albanezen de zee in

Ondertussen overduidelijk – nog net niet afgezaagd en dus een laatste keer, aller aller laatste keer !? Bas! is niet meer. Leve Alba.

Maar niet zonder een laatste woord van dank aan al wie Bas! mogelijk maakte in 2008 en vroeger en op die manier – en dus veelal zonder het te weten – ook Alba mogelijk maakte :

In 2008 binnen Bas! :

Bie Vanseveren, Riet Ysebaert, Maarten Surdiacourt, Felicitas Hardy, Els De Kuyper, Jelle Gijsegom, Katty Eyllenbosch voor het bemiddelingsburo
Elke Vanden Eynde, Rik Michiels, Elke de Schutter, Marijke Frederix, Gaëlle Dhooge, Mary Konings voor Gambas
Seppe Verdonck voor Actief
Nancy Van Assche en Hans Depoortere voor een veelheid aan zaken binnen Bas!
Dominique Vervaet, Gert Lucas, Bea Pelleriaux, Bart Nagels en Farid Mokless voor de Algemene Vergadering en Raad van Bestuur van Bas!vzw

In een nabij en ver verleden :

Gorik Ooms, Christian Eliaerts, Philippe Vansteenkiste, Els Dumortier, Jenneke Christiaens, Rachel Vanderhaegen, Joris Bruyninckx, Robin Ibens, Ferdy Henckens, Magda Petit-Hellinckx, Karel Verschooten, Kris Michiels, Pascal Van Heyste, Hilde van Lommel, Bernadette Claes, Bart Claes, Ivan Konovaloff, Luc Witters, Lief Caluwaerts, Tarik Fraihi, Roxane Bitoune, Caroline damman, René Van Gompel, Hendrik Vandebussche, An Vandamme, Petra Verschuere, Kris Kuppens, Christina Jacobs, Joost Verdegem, Els Aelvoet, Joost Broucke, Yves Stevens, Joëlle Van Ex, Els

Verbreuken en zij die ik spijtig genoeg vergat te melden..., velen nog die ooit of vandaag nog deel uitmaken van stuur, denk- en adviesgroepen

Met dank aan de vele overheden, stichtingen,... die ons op diverse wijze steunden : het Agentschap Jongerenwelzijn, de Vlaamse Gemeenschapscommissie, de Provincie Vlaams Brabant, het Ministerie van Justitie, het Fonds Sociale Maribel, de Fortis Foundation, de Koningin Paolastichting, Welzijnszorg, kwasi alle gemeenten van Brussel en Vlaams Brabant met speciale vermelding voor de gemeente Machelen, ..., vele OCMW's van dezelfde regio en talloze diensten en personen die mee instonden en instaan voor de omkadering van jongeren bij een gemeenschapsdienst.

Aan de vele fijne mensen binnen en op Parketten, sociale diensten Jeugdrechtbank, Jeugdrechtbank, advocatuur, collegadiensten,... die het nu moeten afleren om het te hebben over of te verwijzen naar Bas!.

Aan de jongeren, ouders, steunfiguren; slachtoffers en aan alle anderen die ons leerden vallen en opstaan, hopen en geloven, waarderen en relativeren.

Kortom aan de wereld.

Dank, merci, choukrane, danke, gracias,... en nu BASTA